

ATLIF N USELMED UNNIG D UNADI USSNAN
TASDAWIT LMULUD AT-MÆEMMER N TIZI-UZZU

TAZEDDAYT N TSEKLIWIN D TUTLAYIN
AGEZDU N TUTLAYT D YIDLES N TMAZIIT

Uṭṭun n umseḍfer :

Uṭṭun n usnay :

AKATAY N TAGGARA N USWIR N LMASTER
DEG TUTLAYT D YIDLES N TMAZIYT

TAYULT: Tutlayt d yidles n tmaziyt

TAFERNA: Tussna n tantiliyin

TAFERNA:

ASENTEL

Tasleḍt takennayt n uktawal n tmezduyt taqdimt (deg temsislit, tesnalya d tsenamkit) ger kraḍ n temnaḍin n Tizi Wezzu (At Yahya Musa, Micli d Iæzzugen) akked kraḍ n temnaḍin n Xencla (Buḥmama, Cekar d Babar).

S yur:

- Louni Zahia
- Mechrak Nadia

Tamesnalayt:

Massa Merkitou Khellidja

Aseqamu n yimsekyaden:

- Massa Bnihaddaden Saliha.
- Mass Fedikhi Razik.
- Massa Merkitou Khellidja.

Taselwayt
Amsekyad
Tamesnalayt

Tagrawt: Tuber 2016

snemmer

« Tamussni tettnerni mi ara tt-nettembaddal ».

Ad neħmed REBBI ad t-necker yef tebyest, lebyi, ššber aladya tazmart i ay-d-imudd akken ad d-nesseđru amahil-agi.

Tanemmirt tameqqrant i Massa Merkitu Xelliġa i iqeblen ad tili d tamseddut-ntey yef undah d lweqt i ay-tefka seg tazwara yer taggara.

I wid ara yerren lewhi-nsen akken ad ssikden ney ad sseytin ayen nga.

Tajmilt i yizumal yemmuten akken ad teħyu tmaziyt, Mass Mulud At Mεammer d Mass Maεtub Lwennas i ayen- d- inejren abrid n uzekka.

Tanemmirt i yiselmaden ħur d-nugem tamussni d wid akk iqeddcen yef tmaziyt.

Yal yiwen i ay-d-imudden afus n lemεawna seg lebeid ney seg lqerb.

Tanemmirt yef wayen akk tgam.

A *buddu*

S lemɛawna n REBBI, amahil-agi yuli, ad t-hduy akk i wid ɛzizen fell-i.

I wid i yi-rebban i wumi ssaramey teyzi n leɛmer. Yemma d Baba.

I ucrik n ddunnit-iw Ɂakim d twacult-is.

I yessetma : Hiba, Baya d wargaz-is Ǆamel d warraw-nsen Marwa akked Islam.

I wayetma: Ɂmar, FarɁat, Nurdin, Murad d temtɁut-s Ratiba akked yelli-tsen Liza.

Xwalti akked Xwali d warraw-nsen.

I temdukkal n tasa: Ɂakima, Wiza, Ɂuriya, Samira, ǄiǄi, Ɂassiba.

Tin akked cerkey amahil-agi: Nadya.

I teɁbibin : Wardiya, Raca, Nadya, Lyasmin, Fayruz, Asmahan .

I yiselmaden n tmaziyt d Massa Merkitu XelliǄa d twacult-is.

I yineyriyen n lmaster 2 n Tutlayt d Yidles Amaziyt 2015/2016.

Zahya

A *buddu*

S lemɛawna n REBBI, amahil-agi yuli, ad t-hduy akk i wid ɛzizen fell-i.

I yemma d baba, ad yesseyzef rebbi di laɛmer-nsen.

I weltma Fatima d wargaz-is d warraw-nsen : Abedu d kenza.

I wayetma: Mağid, Samir, Hamid.

I twacult-iw merra.

I temdukkal n tassa:.Naɛyma, Alğeya, kamelya

I Tin akked cerkey amahil-agi: Zahya

I yiselmaden n tmaziyt d Massa Merkitu Xelliğa d twacult-is.

I yineyriyen n lmaster 2 n tutlayt d yidles amaziy 2015/2016.

Nadya

Agbur

Agbur

Tazwart tamatut

Tazwart.....	12
1. Tamukrist	12
2. Afran n usentel	13
3. Turdiwin	13
4. Amud.....	13
5. Uguren n unadi	13
6. Imselyuyen	14
7. Asenked n temnađin	14
8. Tarrayt n uxeddim	16

Ađric amenzu: Tabadut n wawalen igejdanen

1. Tabadut n tenđawit	19
2. Tabadut n temsislit	19
3. Tabadut n tesnalya.....	20
4. Tabadut n yisem	20
4.1. Tawsit n yisem	20
4.2. Amđan n yisem.....	21
4.2.1. Leşnaf n usget.....	21
4.3. Addad n yisem	22
5. Azar d usalay	23
6. Asuddem.....	24
6.1.1. Asuddem n tyara.....	24
6.1.2. Asuddem n teyda.....	25

6.2. Asuddes	26
6.2.1. Tiwsatin n usuddes	26
7. Ismawen imerđilen	27
7.2. Leşnaf n yimerđilen	27
7.2. Abeggen n yimerđilen	28
7.2.2. Talya n wawalen imerđilen	28
7.3. Anekcum n yismawen imerđilen di tutlayt n tmaziyt.....	28
8. Amyag	30
8.1. Tabadut n umyag:.....	30
8.1.1. Timezra n umyag.....	30
9. Tabadut n tesnamka.....	31
9.1. Asiley asnamki n wawalen	31
9.2. Asiley s ubeddel n yinumak n wawalen	31
9.3. Asayen isnamkiyen	33
9.4. Awalen yesεan yiwen n unamek d wawalen inemgalen	33
9.4.3. Awalen igetnamkanen	34

Aħric wis sin: Tanđawit tamsislayt

1. Tanđawit tamsislayt n yismawen	36
1.1. Imesli [Y] tanđa-s [z]	36
1.2. Imesli[χ] tanđa-s [f]	36
1.3. Imesli [g̃] tanđa-s [d̃z̃]	37
1.4. Imesli [Y] tanđa-s [d̃z̃]	37
1.5. Imesli[θ] tanđa-s[h]	37
1.6. Imesli[w] tanđa-s [j]	38
1.7. Imesli[j] tanđa-s [w]	38
1.8. Imesli [j] tanđa-s [g]	38

1.9. Imesli [θ] taṇḍa-s [t]	39
2. Taṇḍawit tamsislayt deg yimiyagen:	39
2.1. Imesli [q]taṇḍa-s [g]	39
2.2. Imesli [tts̄] taṇḍa-s [t]	40
2.3. Imesli [u] taṇḍa-s [i], [ə], [a]	40
2.4. Imesli [gḡ] taṇḍa-s [jj̄]	40
2.5. [ə] taṇḍa-s [i]	41
Tagrayt	41

Aḥric wis kraḍ :Taṇḍawit talyawayt

I. Tasleḍt n yismawen.....	44
II.Tasleḍt n yimiyagen.....	49
II.1.Azar yiwən, asalay yemgarad :	49
II.2.Azar yemxallaf, asalay yemgarad:.....	50
Tagrayt	51

Aḥric wis ukuz:Taṇḍawit tasnamkit

Anamek n yismawen	62
I. Abeddel n unamek	73
a. Amerwes	73
b. Aneflisem	73
c. Ismawen n tyawsiwin i d-yemmalen anamek nniden:	74
II.1.Asayen isnamkiyen.....	74
II.1.Asayen n umyellel	74
II.1.a. Amaway/Amettwawi	74
III.a. Awalen yesεan yiwən unamek, mgaraden deg uzar.....	74

III.b. Awalen yesʻan yiwen n unamek, yiwen n uẓar	75
III.c.Tagetnamka	77
Tagrayt.....	78
Tagrayt tamatut.....	80
Tiybula.....	83
Timerna:.....	85
1. Agzul	87
2. Amawal	99
3. Amud n yismawen d yimyagen	102
4. Tira tumrist d temsislayt n wamud	121
5. Tikerdiwin tirukalin.....	147
6. Tugniwin	

Isegzal:

- (A) temmal-d tamnaqt n “At Eṭella”.
- (B) temmal-d tamnaqt n “ At Waṭas”.
- (C) temmal-d tamnaqt n “ At Buḩḩa”.
- (D) temmal-d tamnaqt n “ Buḩmama”.
- (E) temmal-d tamnaqt n “Cecar”.
- (F) temmal-d tamnaqt n “Babar”.
- Kbl** Kabyle.
- Caw** Cawi.
- Md** Amedya.
- Ex** Exemple.

Tazwart tamatut

Tazwart :

Tutlayt tamaziyt tettef amdiq wessieen deg tefriqt acku timnađin anida tt-meslayen ur dukklent ara, d ayen i tt-yeđđan ad tili d tutlayt iferqen yef waņas n tentaliwin (Taqbaylit, Tamzabit, Tacawit, Tacenwit, Tacelhit, tatergit...)

Tantala taqbaylit temgared yef tentaliyin nniđen am tacawit, tamzabit ...amgired yettili deg waņas n wudmawen ama deg temsislit, ama deg talya, deg tseddast, deg unamek d umawal.

Amgired-agi di tutlayt yezmer ad yili sebba-s d lexşaş n umlili n yimsawalen si temnađt yer tayed, akken id-yenna **Galand** : « Timnađin yellan di tmurt n tmazya,ur ddint ara akk deg yiwen n ubrid n temhazt, ur tent-tħuz ara yiwet n tezrit, ayen i yeđđan amezruy ad yessemgired deg umawal n yal yiwet deg-sent ».¹

Tazrawt-a terza tantala taqbaylit d tcawit, deg-s ad d-nesken amek yebna umawal n uxxam aqbur deg snat n tentaliyin-a.

Zik, axxam n leqbayel d azamul n lbađna, n tdukkli, d waņas n tyawsiwin nniđen, xas akken yemgarad si temnađt yer tayed, ad t-tafed yesea yiwet n tyessa, yiwen n wazal.

Ass-a, yuyal d azamul n umezruy i d-đđan lejdud-nney maca yebda yettruħu, llant kra n temnađin ideg yenger mađi imi d lebni atrar id-yufraren.

Deg unadi-a ad neęred ad neşled imyagen d yismawen yerzan axxam aqdim n leqbayel d yicawiyen, ad d-nsebgen amgired yellan (ama deg temsiselt,tesnamkit ney deg talya).Ad nkenni krađ (3) n temnađin n Tizi-Wuzzu « At Yahya Musa (At Eđella), Micli (At Waņas), Ieezzugen (At Buęđa) » deg umezwaru, sakin ad d-nernu krađ (3) n temnađin n Xencla (Buħmama, Cekar, Babar).

1.Tamukrist :

Deg usentel-agi ad d-nesken talyiwin n wawalen ama d ismawen ney d imyagen yerzan axxam aqdim, deg temsislit d tesnamkit.

---

¹-GALAND L., « *Unité et diversité du vocabulaire berbère* », In, Atti della settimana Maghribina, Ed, Milano-DOTT-A, 1970, p15.

Tamukrist nesbed-itt yef yisteqsiyen-agi : Acu-tt tyessa n wawalen yerzan axxam n leqbayel d yicawiyen deg temnaḍin-agi ? Ma yella umgired deg umawal (ama deg temsislit, deg talya d tesnamka) ?

2.Afran n usentel:

Nefren asentel-agi akken ad nejmeε amawal n uxxam n leqbayel d yicawiyen. Axeddim-agi d timerna ara nernu yer yixeddimen yellan yakan, deg-s ad neeṛeḍ ad d-nḥawec amud seg snat n tantaliyin “ Tantala Taqbaylit d Tcawit ”. Nefren tantala Tacawit acku ulac axeddim fell-as yakan deg wayen yerzan amawal n tmezduyt taqdim n yicawiyen.

Ad nezrew talya, asusru d unamek d umgired seg temnaḍt yer tayeḍ.

3.Turdiwin:

Llant tmental i d-ittawin amgired ney tanḍawit :

- ✓ Anyas n wassay ger yimezday n tudrin-agi.
- ✓ Yettuyal-d umgired-agi yer temnaḍt iṭṭurfen yef tayeḍ.

4.Tasnarayt:

4.1.Ammud:

Deg unadi-agi-ntey, nerza yer temnaḍin n Tizi-Wezzu « At Yahya Musa, Micli, Ieezzugen » akked temnaḍin n yicawiyen « Buḥmama, Cekar, Babar ». NESTEQA IMSELYUYEN, nemla-asen tugniwin, nefka-asen kra n yisteqsiyen yef wamek bennun ixxamen n zik, d wayen i sexdamen, d yismawen n yimeḍqan n uxxam.

Imselyuyen ttawin-aḡ yid-sen yer yidgan i deg llan yixxamen iqburen, skanen-aḡ-d ayan akk yettilin deg uxxam aqdim; dayen i wakken ad nexdem tugniwin.

4.2.Uguren n unadi:

Llan kra n yimselyuyen ugin ad-d-mmeslayen, ladya mi ara walin allal n usekles, diyen ixxamen iqdimen tuget seg-sen hudden.Tikwal, imselyuyen tteffyen i yesteqsiyen-ntey, ttezzin deg wawal ttmeslayen yef wayen nniḍen ibeēden yef usentel-nni.

4.3. Imselyuyen:

Imselyuyen	Leemer	Timnađin	Tutlayt
B.W (d tamtut)	72 n yiseggasen	At Yahya Musa (At Ețella)	Taqbaylit
H.W (d tamețtut)	85 n yiseggasen	Micli (At Wațas)	Taqbaylit
A.Ġ (d tamețtut)	50 n yiseggasen	Micli (At Wațas)	
A.N (d tamețtut)	68 n yiseggasen	Iezzugen (At Buęda)	Taqbaylit
Z.B (d argaz)	54 n yiseggasen	Xencla (Buħmama)	Tacawit
S.B (d argaz)	52 n yiseggasen	Xencla (Babar)	Tacawit
L.F (d tamețtut)	50 n yiseggasen	Xencla (Cecar)	Tacawit

4.4. Asenked n temnađin :**At yahya Musa :**

Tezga-d temnađt n At Yahya Musa deg yiyir n Tizi Wezzu. Tebeed fell-as s lqidar n 25 n yikilumitren. Tezzi-as-id Drae Ben Xedda akked Tirmitin seg tama n usammer, Drae Lmizan, Mkira seg umalu, yer unzul-is Ein Zawya akked Meatqa, ma seg ugafa, d Tadmait d Tmezrit.

Deg temnađt-agi ad naf agraw n tudrin: At Ețella, At Emer Musa, Hlil, Tactiwin, Ibhren, Ieelalen, At Raħmun, Tafuyalt, Iyil Ibir, Imezzuyen, Taddart, Tarabett, Imulak.

At Yahya Musa tasea azal n 21000 n yimezday deg useggas n 2008.

Iæzzugen:

Iæzzugen d tamnađt deg yiyir n Tizi Wezzu. Tebeed fell-as s 37 n yikilumitren Seg tama n ugafa, yezzi-as-id Uyrib. Yer unzul-is llan Şwameε d Yifiya, deg umalu ad naf Iækkuren, Friha akked Meqlæ seg usammer.

Iæzzugen tesea 15 n Tudrin : At buęđa, Agni n Yizem, At Eli, Tirsatin, Tizi n Wuccen, Timeswin, Bubrun, Imlel, Rabđa, Tala Ukucah, Taddart, Tinqict, Iyil n wuzzal, Cerfa, Fliki.

Deg temnađt agi ad naf azal n 34683 n yimezday deg useggas n 2008. Tutlayan akk taqbaylit, (tuget deg-sen ssemrasen tanđawit n [33] deg umeslay deg umur n [1]).

Micli (Imsuhal):

Imsuhal d tayiwant n Ein Lhammam i yellan deg yiyir n Tizi Wezzu, tebeed fell-as s lqider n 45 n yikilumitren. Tezzi-as-id seg tama n usammer d ugafa Ilula Umalu, yer wenzul-is d Iferhunen, yer tama n umalu d At Yehya.

Imsuhal tesea azal n 6565 n yimezday deg useggas n 2008.

Imsuhal tesea 15 n tudrin : At Wařas, Agni Weęđella, At Lbacir, At Meddur, At Yusef Waeli, Aħfir, Eesker, Bulmayez, Bumeseud, Iyil n Igelmimen, Iger n Leqraq, Qerruc, Thanalt, Tizi n Wuffed, Tizi n Yefres.

Tutlayt-nsen d taqbaylit, (ssemrasen tanđa [j] deg umeslay deg umur n [1]).

Buħmama :

Buħmama d yiwet n tyiwant n yiyir n Xencla, tesea azal n 10 614 n yimezday deg useggas n 2008.

Tezzi-as-id seg tama n ugafa : Tayiwant n Cleya.

Yer tama n umalu : Tayiwant n Acemul.

Yer tama n unzul : Tayiwant n Lemşara akked Xayran.

Yer tama n usamar : Tayiwant n řamza.

Ssemrasen tantla tacawit deg umeslay.

Cecar :

Cecar d yiwet n tyiwant ger tyiwanin n Xencla.Tezzi-as-id seg ugafa Xiran, yer usammer tedwwer-as-id Babar, yer umalu Ğellal, ma yer unzul-is Babar.

Cecar tesea 27428 n yimezday deg useggas n 2008.

Ssemrasen tantla tacawit deg umeslay.

Babar:

Babar d tayiwant i d-yezgan deg ugafa n usammer n yiyir n Xencla.Tezzi-as-id seg tama n ugafa Ğellal akked Cecar, yer usammer Farkan, yer umalu El Fayd, ma yer unzul-is d Gemar akked magran.

Babar tesea azal n 34844 n yimezday deg useggas n 2008.Isem n tyiwant n Babar s (tacawit) “ Bab-Ar ” Imaena-s “tawwurt n Yizem”.

Ssemrasen tantala tacawit deg umeslay.

4.5. Ayawas n umahil :

Anadi-agi ntey, nebda-t yef ukkuz n yihricen, ayen akk i d-nejmeε d awalen, nura-ten, syen akkin nebda-ten : ismawen wehd-nsen, imyagen wehd-nsen.

Deg uħric amenzu : Nefka-d tabadut n yismawen igejdanen i nseqdec di tezrawt-ntey, am tandawit d leşnaf-is, tabadut n temsislit, akked lebni d tesnalya n wawal ama d isem aħerfi, isem uddis, isem aretħal, d tbadut n tesnamka d wassayen-is isnamkiyen, d tbadut n umyag d tmezra-s.

Deg uħric wis sin : D ayen yaenan tandawit tamsislayt, ad tili d takennayt gar wawalen (ismawen d yimyagen) n temnaħin n leqbayel d yicawiyen, deg-s ad nwali amek yettbedil lmenteq n kra n yimesla si temnaħt yer tayed.

Deg uħric wis kraħ : Nefka-d tandawit talyawayt n yismawen d yimyagen yerzan aktawal n uxxam aħdim.

- ✓ Deg tesleđt n yismawen, deg-s ad d-nsebgem taṇdawit yellan ama deg uẓar ney deg usalay, abeddel di talya n yismawen si temnađt yer tayed, taṇdawit di tewsit, deg umđan, deg yisem asuddim, isem aređtal.
- ✓ Deg tesleđt n yimyagen, deg-s ad nesleđ talya n yimyagen yerzan aktawal n uxxam aqdim. Ad d-nesbin taṇdawit deg tmezra n yimyagen, Amek tbedilent talyiwin n yimyagen si temnađt yer tayed, amek ttalyen yimyagen, deg yizri, izri ibaw, deg wurmir, deg wurmir ussid, urmir ussid ibaw.

Deg uđric wis ukuz : d taṇdawit tasnamkit, deg-s ad nexdem tazrawt n yinumak n wawalen, d wamek tbedilen i wakken ad d-nessuffey assayen yellan gar-asen si temnađt yer tayed.

**Ahric amenzu:
Tabadut n wawalen
igejdanen**

Deg yixef-agi, ad d-nefk tabadut n yismawen igejdanen ara nseqdec di tezrawt-ntey.

1. Tanɗawit :

« Tanɗawit d amgired yettilin deg tutlayt ama deg temsislit, tasnelya, amawal, akken tezmer ad tili tenɗawit gar: yimdanen deg yiwet n temnaɗt, gar temnaɗin, si tegnit yer tayed amsawal mači akken ara yemmeslay deg uxxam, deg ssuq, ara yemmeslay deg tesdawit ». ¹

Llan aṭas n leṣnaf n tenɗawit :

1.1. Tanɗawit tagrallayt :

«Tcudd yer wakud, tutlayt tezmer ad tbeddel si tallit yer tayed ». ²

1.2. Tanɗawit tarukallit :

« Tcudd yer temnaɗin, d amgired i yellan di tutlayt seg temnaɗt yer tayed ». ³

1.3. Tanɗawit tamettit :

« Tessefham-d amgired yellan deg useqdec n tutlayt ger tserkam n tmetti ». ⁴

1.4. Tanɗawit yeqqnen yer usatal :

« Tsefham-d amgired deg useqdec n tutlayt, amsawal mači akken ara yemeslay deg ubrid, ara yemeslay di tedbelt ney deg uyerbaz, ney anda nniɗen ». ⁵

2. Tabadut n temsislit :

« D tazrawt n lmenteq n yimesla i d-yessentaq umdan mebla ma terza tasleɗt n twuri-nsen ». ⁶

Amedya: Tumlilt → Tumlilt

[θumlilt] → [θumjjit]

¹-Dubois J., *Dictionnaire de linguistique et des sciences du langage*, Ed, Larousse, Paris, 1994, p504

²- MOREAU M. L., *Sociolinguistique, concepts de base*, Ed, Mardaga, Bruxelles, 1997, p 284

³- Idem, p 284

⁴-Idem, p 284

⁵-Idem, P 284

⁶-GERMAIN C., RAYMOND LE BLANC., *Introduction à la Linguistique générale, la Phonétique*, Ed, les presses de l'université de Montréal, 1981, p18

3. Tabadut n tesnalya :

« Tasnalya di tjerrumt tamensayt d tazrawt n taljiwin n wawalen ». ⁷

4. Tabadut n yisem :

« Di tmaziyt, isem yebna yef uẓar, asalay, akked tmitar tigejdanin ». ⁸

Isem yur-s : Tawsit (amaly d wunti), amḍan (asuf d usget), addad (ilelli d umaruz).

4.1. Tawsit n yisem :

Isem di tmaziyt yur-s snat n tewsatn : Amalay d wunti .

4.1.1. Isem amalay :

« Tuget n yismawen imalayen di teqbaylit beddun s teyra “a, i, u” maca llan kra n wawalen beddun kan s tergal ». ⁹

*Ismawen ibeddun s tiyri :

Amedya :

Tiyri → isem

“a” → ablaḍ/ayanim.

“i” → irij/injen.

“u” → ulmu/uzzal.

4.1.2. Isem unti :

« S umata, isem unti yekka-d seg amalay s tmerna n “t” di tazwara, d taggara n yisem, tettwantaq d “tt” ney “t”, mi ara yuḡal yer lašel, asusru n “t”, yekka-d seg temsertit gar “d” “t” ». ¹⁰

⁷ -DUBOIS J., *Dictionnaire de linguistique et des sciences du langage*, Ed, Larousse, Paris, 1994, p 311

⁸ -CONTINEAU J., « *Racine et schème* », in Melange William Marçais, Ed, Gp Maisonneuve et cie, Paris, 1995, P120

⁹ -.NAIT ZERRAD K., *Tajerrumt n Tmaziyt (Taqbaylit)*, Ed, ENAG, Alger, 1995, P44

¹⁰ Idem, P45

Amedya :

Axxam → Taxxamt.

Aqabac → Taqabact.

Ablađ → Tablađt.

Abuqal → Tabuqalt.

4.2. Amđan n yisem :

Amđan di tmaziyt, yesea snat n tewsatın asuf d usget.

« Isem di tmaziyt yettbeddil talya seg wasuf yer usget, yezmer ad ibddel ugar n tikal ». ¹¹

Seg wasuf yer usget :

- ✓ Abeddel di tiyri tamezwarut.
- ✓ Abeddel n telya n yisem.

Yettaley usget s ubeddel n tiyri tamezwarut d tmerna n tehrayt "en, an, in...".

Amedya :

akufi (asuf) → Ikufan (asget).

tabaqit → Tibaqiyin.

Ad naf krađ (03) n leşnaf n usget.

4.2.1. Leşnaf n usget :**4.2.1.a. Asget agensay :**

Asget-agi yettaley s temlellit n teyra. Mi ara yuyal yisem seg wasuf yer usget, ttbeddilent teyra yellan di tlemmast n yisem, abeddel-agi qqaren-as temlellit n teyra.

Amedya :

aqabac (asuf) → iqubac (asget).

¹¹ -MAMMERI M., *Tajeřrumt n tmaziyt (Tantala taqbaylit)*, Ed, Awal, Paris, 1990, p26

azru → izra .

4.2.1.b. Asget azyaray :

Yettaley s ubeddel n teyri tamezwarut, d tmerna n tehrayt “en, an, in”.

Amedya :

adekkan (asuf) → idekkanen (asget).

taħnayt → tiħnayin .

4.2.1.c. Asget s temlellit d usenteđ n tehrayt:

« Tawsit-agi n usget tesdukkul snat n talyiwin yef id-nesmmeslay, d timerna n textimt d temlellit n teyra “kra n isegten sdukklen timerna n textimt, ama n teyri ama n tergalt ». ¹²

Amedya:

addaynin (asuf) → idduynan (asget).

acwari (asuf) → icwariyen (asget).

4.3.Addad n yisem :

Di tmaziyt, isem yesεa sin n waddaden :

- ✓ Addad ilelli.
- ✓ Addad amaruz.

4.3.1. Addad ilelli :

Addad ilelli d isem i wumi ur tettbeddil ara teyri tamezwarut ”a, i, u”.Di talya n yisem mi ara yili ur yekcim ara di tefyirt.

Amedya :

Isem → **addad.**

ayanim → ayanim.

axxam → axxam.

¹² - MAMMERI M., Op-Cit, p28.

agadir → agadir.

takanna → takanna.

4.3.2. Addad amaruz :

« Addad amaruz, yemmal-d tawuri n yisem di tefyirt d wassayen i t-yeqqnen yer wawal i t-yezwaren ». ¹³

Yettili waddad amaruz s ubeddel n teŕri tamezwarut ney s uyelluy-ines akken d aŕen i d-yettili s tmerna n uzgen-aŕri W/Y deg umalay.

Yenna-d **M.A.Haddadou**¹⁴ : « Addad amaruz d ambeddel n teŕri tamezwarut n wawalen niĕen. Addad amaruz d anemgal n waddad ilelli ».

Amedya :

Isem → **Addad amaruz.**

agelzim → (n) ugelzim.

takanna → (n) tkanna.

tazeqqa → (n) tzeqqa.

5. Aŕar d usaley :

Tamaziyt d tutlayt seg twacult n tutlayin tisamiyin tiĕamiyin i yebnan awal-nsent s usdukkel n uŕar d usaley.

5.1. Aŕar :

« D yiwet ney tagruma (agraw) n targalin ideg yella unamek; mi ara yernu ŕur-sent usalay ad yaley wawal ». ¹⁵

¹³-CHAKER S., *un parler berbère d'Algérie(Kabyle)-Syntaxe*, Publication de prévence, Paris, 1983, p91

¹⁴-HADDADOU M. A., *le guide de la culture berbère*, Ed, Inna-yas, Paris, 2002, p226

¹⁵-CANTINEAU J., « *Racine et Schème* », In mélange william Marçais, Ed, G-P Maisonneuve, 1950, p123

5.2. Asalay :

Yebna s teyra ney s teyra d tergalin, llan deg-s yilmawen, keččment deg-sen tergalin n uẓar.

« D ayen i rennun i uẓar ama d tirkalin i wakken ad d-nessuffey isem ney amyag ». ¹⁶

Aẓar+Asaley = Awal (isem, amyag).

Amedya :

Afrag $\longrightarrow$ Asaley=a c₁c₂a c₃

6.Asuddem :

6.1.Asuddem :

Asuddem d allal n usiley n wawalen, yettili-d s tmerna n uwšil ney ugar, ney s wallus n tergalin n uẓar.

yef leħsab n **CHAKER.S** : « Asuddem d aħric deg wayeg tezmer tutlayt ad d-tessefruri awalen nniđen ». ¹⁷

Asuddem yebda yef sin :

- ✓ Asuddem n teyda.
- ✓ usuddem n tyara.

6.1.1. Asuddem n tyara:

Asuddem n tyara yezmer ad yili s wallus n tergalin yellan deg uẓar n wawal ney s tmerna n yiwšilen. ¹⁸

- ✓ Asuddem s wallus n kra n tergalin n uẓar.
- ✓ Asuddem s tmerna n yiwšilen .
- ✓ Asuddem deg uẓar bu snat tergalin.
- ✓ Asuddem deg uẓar bu krađ n tergalin.

¹⁶ -NAIT ZERRAD K., *Tajerrumt n Tmaziyt (Taqbaylit)*, Ed, ENAG, Alger, 199, p41

¹⁷-CHAKER S., *Un parler berbère d'Algérie(Kabyle) -syntaxe*, thèse de doctorat d'Etat-Aix-en Provence, Paris, 1980, p187

¹⁸ -CHAKER S., « *Dérivation de manière kabyle* »In, G.L.E.C.S, 1972, p81

6.1.2. Asuddem n teyda :

D asuddem i d-yettilin seg umyag ney seg yisem.

6.1.2.a. Asuddem seg umyag :

Seg umyag nezmer ad-d-nsuddem imyagen d yismawen yef leḥsab n **Haddadou M.A.:** « Tuget n wawalen ttwasuddmen-d seg umyag ». ¹⁹

1.a. Asuddem n yismawen :

✓ **Isem n tigawt :**

zerṛeb → Azerṛeb.

✓ **Isem n wallal :**

Ddez → Amaddaz.

1.b. Asuddem n yimyagen : Llant kraḍ n talyiwin .

✓ **Assway :** Yettaley s tmerna n “S” ney “SS”.

Md : Qcer → Seqcer.

✓ **Attway :** Yettaley s tmerna n” tt, Ttw, mm, nn”.

Md : bnu → Ttwabnu

✓ **Amyag :** yettaley s tmerna n “my” ney “m”

Md : Zwir → myezwer.

¹⁹ - HADDADOU M. A., *structures lexicales et significations en berbères (Kabyle) T1*, thèse du 3ème cycle de linguistique, Aix-en-Provence, Juin, 1985, p85

6.2.3. Asuddem seg yisem :

Seg yisem nezmer ad d-d nsuddem ismawen nniđen, ney imyagen .

6.2.Asuddes :

« Asuddes, d allal s way-s yezmer ad yebnu yisem, ay-agi s usdukkel n sin wawalen i wakken ad d-yaley wawal wis tlata ». ²⁰.

« Asuddes d udem wis sin n usiley n yismawen di tutlayt n tmaziyt, yef leħsab n **Haddadou M.A.**”Asuddes yella di tmaziyt Ƴas akken ur yeggit ara am usuddem ». ²¹

6.2.1.Tiwsatin n usuddes :

6.2.1.a. Asuddes s usenƳeđ n yiferdisen :

Di řenf-agi n usuddes, ismawen uddisen netƳđen, imi ulac gar-asen aferdis iten-yiferqen.

Md :

Addaynin $\longrightarrow$ Adda+nnig

6.2.1.b. Asuddes n sin wawalen iferqen s uwuran (n) :

řenf-agi n usuddes, d asemlil n wawalen s tenzeyt “n” maca tikwal tanzeyt-agi tettruħu.Tuget n yismawen uddisen i d-nufa deg wamud- nney d wid yesean sin yiferdisen.

✓ Isem+n+Isem :	Md : Tawwurt n uddaynin.D asenteđ n sin n wawalen s tenzeyt “n” ara d-yalƳen awal nniđen .
✓ Isem+n+isem=	Md : Aqermud n leqbayel.
✓ Isem+n+arbib	Md : Tabuqalt n ubuđ.
✓ Isem+arbib	Md : Akal azegzaw.
✓ Isem+amernu	Md : Tigejdit Talem mast .

²⁰-LEHMANN A. , «*introduction à la lexicologie, sémantique et morphologique*», Ed, Awal, Paris, 1990, p110

²¹-HADDADOU M.A. ,Op-Cit, p246

7. Ismawen imerđilen :

Amerđil n wawalen, d win yellan di yal tutlayt, imi ttruhun-asen-t wawalen kečmen-ten-ti-d wiyeđ si tutlayin tibaraniyin. Tamaziyt am tutlayin nniđen, ula d nettat kecmen-tt-id wawalen imerđilen, d ayen i tt-iħuzan s wařas ladya tantala taqbaylit ama si (Taerabt, tafransist, ney talatinit...), maca llan wawalen aźar-nsen kkan-d si tmaziyt.

Yenna-d **M.A.Haddadou** : « ulac idles yegman kan i yiman-is, amerđil yeena yakk timeslayin ». ²²

7.1. Leřnaf n yimerđilen :

7.1.a. Imerđilen i d-yekkan si tutlayt n tfiniqit :

Amedya :

Ayanim —————> qanim.

7.1.b. Imerđilen i d-yekkan si tutlayt tafransist :

Amedya:

Aqendil —————> Lkanki.

7.1.c. Imerđilen i d-yekkan si tutlayt talatinit :

Amedya:

Abarnus —————> burrus.

Tawwurt —————> porta.

7.1.d. Imerđilen i d-yekkan si tutlayt tagrigit :

Amedya:

Aqermud —————> keramidos.

²² -HADDADOU M. A., « *Défense et illustration de la langue berbère* », Ed Inna-yas, Alger, 2002, p31.

7.1.e. Imerḍilen i d-yekkan si tutlayt n taɛrabt :

Amur ameqran n yimerḍilen d wid n taɛrabt, acku ḡehden wssayen yellan ger tmaziyt d taɛrabt di yal tayult : ama di “ddin, di laɛwayed ney deg yedles”.

Amedya:

Ayerbal → yirbal.

Lḥara → ḥara.

Taqḍirt → qidr.

7.2. Abeggen n yimerḍilen :

Awalen imerḍilen yella wayen i ten-id-yessebganen .

7.2.1. Talya n wawalen n yimerḍilen :**7.2.1.a. Awalen ibeddun s tergal t d amerḍil :****Amedya :**

-Amesmar.

-Sellum.

7.2.1.b. Awalen ibeddun s uskkil “L”, kkan-d si taɛrabt :

Amedya : Lqaea.

Lkanun.

7.2.1.c. Awalen ibeddun s uskkil “S”:

Amedya : Sqef.

Ssrir.

Şşur.

7.3. Anekcum n yismawen imerḍilen di tutlayt n tmaziyt :

Awalen imerḍilen mi kecmen di tmaziyt, tbeddilen di lmentaq, di talya, tikwal nniḍen ula deg unamek.

7.3.1. Abeddel n wawal amerđil di lmentaq :

Tuget n wawalen imerđilen ttbeddilen di lmentaq mi ara yuyalen yer teqbaylit.

Imesli ad yili d aggay di tutlayt-is tanaşlit, mi ara yuyal yer teqbaylit ad yuyal d azenzay.

Amedya :

taerbt → **Taqbaylit**

Elqermud → Lqermud .

7.3.2. Abeddel n wawal amerđil di talya :

Kra n wawalen imerđilen mi ara keccmen di teqbaylit ttayen talya n wawalen n teqbaylit.

Amedya :

Taerabt → **Taqbaylit**

Elbieru → lbir.

Elasas → Lsas.

Elħait → Lħid

7.3.3. Abeddel n wawal deg unamek :

Llan wawalen imerđilen mi ara keccmen di tutlayt n tmaziyt yella anida ttaťafen yiwet n talya maca anamek-nsen yemgarad.

Amedya :

Taerabt	Anamek-is	Takbaylit	Anamek-is
Elqaea [alqa:fa].	Tazeqqa.	Lqaea [lqafa].	Akal / tammurt.

8.Amyag :**8.1.Tabadut n umyag :**

« Amyag d awal i d-yemmalen tigawt, ney tayara, ifetti ilmend n yimqimen udmawan d tmezra ». ²³

Amedya :

Amyag : iccid deg yizri.

Azar → /cd/

Asalay → ic₁ic₂

Di tmaziyt, amyag s umata ifetti yer : Yizri, yizri ibaway, wurmir, wurmir ussid.

8.1.1. Izri :

Yemmal-d tigawt iæddan teđra.

Md : Yerwi → d izri

8.1.2. Izri ibaway:

« Izri ibaway, yemmal-d tigawt yeđran deg yizri, yettaley s tzelya n tigawt “ur” d “ara” yer umyag ». ²⁴

Ur+Amyag = Amyag yer yizri ibaway.

Md : ur yebni ara → d izri ibaway.

8.1.3.Urmir :

« Urmir yemmal-d tigawt ur neđri ara, tezmer ad teđru akken yezmer ur tđeru ara, yettaley s umata s tmerna n tzelya “ad” n wurmir, akken tezmer ur tettili ara talya “ad” ». ²⁵

Amedya :

Ad+amyag → Ad yeddez.

²³ -NAIT ZERRAD K., *Tajerrumt n tmazight tamirant (Taqbaylit)*, Ed, ENAG, Alger, 1995, p71

²⁴ -Idem, p85.

²⁵ -Idem, p74.

8.1.4.Urmir ussid :

« Urmir ussid yemmal-d tigawt yezzifen mazal tettkemmil yer sdat ».²⁶

Amedya:

✓ urmir ussid s tussda n tergalt.

Sley —————▶ iselley

✓ Urmir ussid s tmerna n uzwir “tt”.

Ddez —————▶ ittwaddez

9.Tabadut n tesnamka :

Tasnamkit d tazrawt n tussnant n unamek n wawal.

Yenna-d **Baylon** : « Tasnamkit d tazrawt n tussnant n unamek n wawal ney n yinumak ».²⁷

Awal di tutlayt n tmaziyt yebna yeƵar d usalay.

9.1.Asiley asnamki n wawalen :

Tuget n yismawen wid id yemmal uƵar-nsen, yerna d tirgalin yellan deg uƵar ara ay-d-yemmalen anamek n yisem.

Amedya :

Asyar : AƵar-is **SYR**, anamek-is d afurek yekkawen, ney yeqquren deg useklu.

Adekkan : AƵar-is **DKN**, D lħiƵ i d-iqublen adaynin, yebna am tesddart. Yesea tiħnacín(tiħnayin) srusun deg-s igerwajen am tugi, uskir d leħwal ufexxar.

9.2.Asiley s ubeddel n yinumak n wawalen :

Yal tutlayt tettbeddil si tallit yer tayed, yeƵ waya tikwal yettili-d ubeddel deg yinumak n wawalen yer yinumak nniƵen. « Abeddel n unamek yeqqen yer waƵas n tmental ».²⁸

²⁶ - NAIT ZERRAD K., Op-Cit, p75.

²⁷ -BAYLON CH., MIGNOT X., « *initiation à la sémantique de lexique du langage* », Ed Nathan, paris, 1995, p03

Ay-agi yezmer ad-yili s ubrid n **umerwes**, ney s ubrid n **uneflisem**.

9.2.a. Amerwes :

Llan kra n wawalen ney n yismawen di teqbaylit nulfan-d s userwes (acebbeh) ger yismawen n tyawsiwin nniḍen : « Asemmi s umerwes d asemmi n tyawsa s yisem n tyawsa nniḍen yettcabin yur-s ». ²⁹

Yenna-d **J.Dubois** : « Aserwes d akenni ger sin yismawen s usefhem n yisem akmam s yisem amadwan ». ³⁰

Amedya :

Isem	Anamek amezwaru	Anamek wis sin
Ayanim	D imyi d ayezzeffan, mi yeqqur ssexdamen-t i uzerreb ney i usqaf.	D teyzi. Md: Taqcict-a lqed-is am uyanim.
Tisegra	D allalen n uẓetṭa.	D tarqaq. Md: Iḍarren-is am yisegra.

9.2.b. Aneflisem :

« Aneflisem d assexdem n yisem n tyawsa nniḍen yeqqnen yer tyawsa tamezwarut :

Aneflisem d asemmi n tyawsa s yisem n tyawsa nniḍen, tesa yid-s kra aferdis seg-s ney d ini-ines, ama s wacu tettwaxdem tyawsa ... ». ³¹

Amedya :

Isem	Anamek amezwaru	Anamek wis sin
Aferraḥ	Dayen isefraḥen seg uzar “FRḤ”	D taɣawsa sewwayen deg-s aɣrum.
Tumlilt	D ini amellal seg uzar “ML”	D akal amellal.

²⁸ -HADDADOU M.A., « *Défense et illustration de la langue berbère* »Ed, Inna-yas, Alger, 2002, p15

²⁹ -LEHMANN A., « *Introduction à la lexicologie, sémantique et morphologique* ».Ed, Nathan/Hers, Paris, 2000, p79

³⁰ -DUBOIS J., *Dictionnaire de linguistique et des sciences du langage*, Ed, Larousse, Paris, 1994, p 301

³¹ -SADIQI F., *Grammaire du berbère*, Ed, l'harmattan, Paris, 1997, p302

9.3. Assayen isnamkiyen :

Ad nsali s wassayen yellan ger yinumak n wawalen.

Yebɗa yef sin yihricen :

- ✓ Assayen n umyellel.
- ✓ Assayen n wawalen yesɛan yiwen unamek akked wawalen inemgalen.

9.3.1. Assayen n umyellel :

9.3.2. Amaway d umettwawi :

« Assay amaway /Amettwawi d assay yettensedfaren i yesdukkulen awal n tussna, amettwawi yesɛa awal amatu qqaren-as amaway ». ³²

Amedya :

(Amaway)	(Amettwawi)
seksu	Seksu n yirden. Seksu n ubelluɗ. Seksu n temzin.
Ayrum	Ayrum aquran. Ayrum n bibras. Ayrum n umezzir.

9.4. Awalen yesɛan yiwen n unamek, d wawalen inemgalen :

9.4.1. Awalen yesɛan yiwen n unamek:

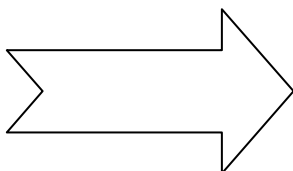
Llan wawalen mgaraden di talya maca sean yiwen n unamek: « inumak sean yiwen n unamek akked yiwet n tugna » ³³

Amedya:

Tijyelt

Timeyreft

Tayenjajt

anamek-is : d allal s way-s Tetten.

³² -LEHMANN A., Op-Cit, p49

³³ -LEHMANN A., Op-Cit, p54

9.4.2. Awalen inemgalen :

Awalen inemgalen mi ara mgaraden di talya d unamek. Anamek n yiwən d anemgal n wayeɗ.

Amedya:

afella # adda.

9.4.3. Awalen igetnamkanen :

yiwen n wawal yezmer ad iseɯ ugar n yiwen n unamek.

Amedya :

Axxam → Anamek n°1 → D tamezduyt.

Anamek n°2 → D tawacult.

Anamek n°3 → D tameɛttut.

Asalas → Anamek n°1 → D asalas n wuxxam.

Anamek n°2 → D amdan ayezfan.

Ahric wis sin:

Tandawit tamsislayt

i Deg yixef-agi, ad nesleđ ismawen d yimyagen yerzan tamezduyt taqdimt n leqbayel. Tasleđt-agi ad tili d takennayt, akken ad d-nesken tinedwa n yimesla si temnađt yer tayed (leqbayel d yicawiyen).

1.Tanđawit tamsislayt n yismawen :

1.1.Imesli [Y] tanđa-s [ɣ] :

Imesli	Isem	Tamnađt
[Y]	[afraY]	(A)-(C)-(D)-(E).
[ɣ]	[afraɣ]	(F).
[Y]	[aYərθil]	(A)- (B)-(C)-(E).
[ɣ]	[aɣərtil]	(F).

Tamawt1 :

Yettwantaq [Y] di tmnađt (A)-(C)-(D)-(E), ma di temnađt (F) yettwantaq [ɣ].

1.2.Imesli [χ] tanđa-s [ʃ] :

Imesli	Isem	Tamnađt
[χ]	[aχal]	(A)- (B)-(C).
[ʃ]	[ʃal]	(D)- (E)-(F).

Tamawt2 :

Yettwantaq [χ] di temnađin n leqbayel (A)-(B)-(C), ma timnađin n yicawiyen(D)-(E)-(F) yettwantaq d [ʃ].

1.3. Imesli [gg̃] tanđa-s [dd̃z] :

Imesli	Isem	Tamnađt
[gg̃]	[ifəggəVə̃n]	(A).
[dd̃z]	[ifədd̃zad̃zə̃n]	(D)- (E)-(F).

Tamawt 3 :

Yettwantaq [gg̃] di tminađt (A), ma di tminađin n yicawiyen (D)-(E)-(F) yettwantaq [dd̃z].

1.4. Imesli [Ṽ] tanđa-s [dd̃z]:

Imesli	Isem	Tamnađt
[Ṽ]	[ifəggəVə̃n]	(A).
[dd̃z]	[ifədd̃zad̃zə̃n]	(D)- (E)-(F).

Tamawt 4 :

Yettwantaq [Ṽ] di tminađt (A), ma timnađin (D) - (E) - (F) yettwantaq [dd̃z].

1.5. Imesli [θ] tanđa-s[h] :

Imesli	Isem	Tamnađt
[θ]	[θarvuθ]	(B)
[h]	[harvuθ]	(D)
[θ]	[θaʃkarθ]	(A)-(C)-(E)-(F)
[h]	[haʃkart]	(D)
[θ]	[θazarθ]	(A)-(B)-(C)-(F)
[h]	[hazart]	(D)
[θ]	[θizbađin]	(A)-(B)-(C)
[h]	[hizbađin]	(D)
[θ]	[θissirθ]	(A)-(B)-(C)
[h]	[hasirθ]	(D)

[θ]	[θiʃrađ]	(A)-(B)-(C)
[h]	[hiʃrađ]	(D)
[θ]	[θixəlxalin]	(A)
[h]	[hixəlxalin]	(D)

Tamawt 5 :

-Yettwanıaq [θ] n wunti di tmanađt (A)- (B)-(C)-(E)-(F), ma di timnađt (D) yettwanıaq [h].

1.6. Imesli [w] tanđa-s [j] :

Imesli	Isem	Tamnađt
[w]	[twıqan]	(A)-(B)-(F)
[j]	[tjaq]	(E)

Tamawt 6 :

Yettwanıaq [w] di temnađın (A)-(B)-(F), ma di temnađt (E) yettwanıaq d [j].

1.7. Imesli [j] tanđa-s [w] :

Imesli	Isem	Tamnađt
[j]	[θiʃənzajin]	(A)-(E)
[w]	[θiʃənzawin]	(B)-(C)-(D)-(F)

Tamawt 7 :

Yettwanıaq [j] di timnađın (A)-(E), ma di temnađt (B)-(C)-(D)-(F) yettwanıaq d [w].

1.8. Imesli [j] tanđa-s [g] :

Imesli	Isem	Tamnađt
[j]	[injən]	(A)-(B)-(C)-(F)
[g]	[ingən]	(D)

Tamawt 8 :

Yettwantaq [j]di temnađın (A)-(E), ma di tmnađın (A)-(B)-(C)-(F), ma di temnađt (D) yettwantaq d [g].

1.9. Imesli [θ] tanđa-s [t] :

Imesli	Isem	Tamnađt
[θ]	[θalabθ]	(A)-(B)-(C)
[t]	[Tlaɤt]	(F)
[θ]	[aYərθil]	(C)
[t]	[azərtil]	(D)
[θ]	[θaɤkarθ]	(A)-(B)-(C)
[t]	[haɤkart]	(D)
[θ]	[θazərθ]	(A)-(B)-(C)
[t]	[taɤart]	(D)
[θ]	[θisirθ]	(A)-(B)-(C)
[t]	[hasirt]	(D)

Tamawt 9 :

Yettwantaq [θ] di temnađın leqbayel(A)-(B)-(C), ma di temnađın n yicawiyen yettwantaq d [t].

2.Tanđawit tamsislayt deg yimyagen :**Abeddel n yimesla deg yimyagen :****2.1.Imesli [q] tanđa-s [g] :**

Imesli	Isem	Tamnađt
[q]	[səɤfəɤ]	(A)
[g]	[səɤgəɤ]	(D)-(E)

Tamawt 1 :

Yettwantaq [q] di temnađın (A), ma di temnađt[g] yettwantaq [g].

2.2. Imesli[tts] tanđa-s [t] :

Imesli	Isem	Tamnađt
[tts]	[jəttsiqi]	(A)-(B)-(C)
[t]	[jətiqi]	(D)-(E)-(F)

Tamawt 2 :

Yettwanıaq [tts] di temnadın (A)-(B)-(C), ma di temnadın (D)-(E)-(F) yettwanıaq [t].

2.3. Imesli [u] tanđa-s [i]-[ə]-[a] :

Imesli	Isem	Tamnađt
[u]	[saħmun]	(A)-(B)-(C)
[i]	[saħmin]	(D)-(E)
[e]	[saħmən]	(F)
[u]	[ađvnun]	(A)-(B)-(C)
[i]	[ađvnin]	(D)
[a]	[ađvnan]	(F)

Tamawt 3 :

Yettwanıaq [u] di temnadın(A)-(B)-(C), ma di temnadın yecawiyen yettuıal d [i] [e] [a].

2.4. Imesli [gg]tanđa-s [jj] :

Imesli	Isem	Tamnađt
[gg]	[iggər]	(A)-(B)-(C)
[jj]	[ijjər]	(F)

Tamawt 4 : Yettwanıaq [gg] di temnadın(A)-(B)-(C), ma di temnadın n yicawiyen (D)-(E)-(F) d [jj].

2.5. Imesli [ə] tanḍa-s [i] :

Imesli	Isem	Tamnaḍt
[ə]	[aḍəggər]	(A)-(B)-(C)
[i]	[aḍiggər]	(D)-(E)

Tamawt 5 : [ə] di temnaḍin n leqbayel tanḍa-s d [i] di temnaḍin n yicawiyen.

Tagrayt n uḥric :

Mi nexdem tasleḍt takennayt i wammud n yismawen d yimyagen yerzan axxam aqdim n leqbayel nufa-d tanḍawit tamsislayt gar seddis (6) n temnaḍin.

Abeddel deg ususu, nufa-t-id s waṭas gar yimesla:

- Abeddel n [ʏ] di temnaḍin n leqbayel s tanḍa [ʒ] deg yicawiyen.
- Abeddel n tanḍa [χ] di temnaḍin n leqbayel s tanḍa [ʃ] deg temnaḍt yicawiyen.
- Abeddel n [gg̃]di temnaḍt n leqbayel, ma di temnaḍin n yicawiyen youḡal d [dd̃ʒ].
- Abeddel n [ʏ] di temnaḍt n leqbayel, ma temnaḍin yicawiyen yettwanṭaq [d̃ʒ].
- [θ] di tazwara n wawal unti ittwanṭaq d [h] yer yicawiyen.
- Abeddel n [w] di temnaḍin n leqbayel ma di temnaḍt n yicawiyen yuḡal d [j].
- Abeddel n [j]di temnaḍin n leqbayel, ma di temnaḍin n yicawiyen d [w].
- Abeddel n [j] di temnaḍin n leqbayel, ma di temnaḍt yicawiyen yuḡal d [g].
- Abeddel [θ] di temnaḍin leqbayel, ma di temnaḍin n yicawiyen yuḡal d [t].

D akken yella umgarad di lmenteq n kra n yimesla seg temnaḍt n Tizi wezzu yer tin n yicawiyen, ad naf d akken llan kra n yimesla kifkif-iten di lmentaq.

Imedyaten:

[ʏ] → [afraʏ]

[ʏ] → [aʏərθil]

[θ] → [θaʃkarθ]

[θ]	→	[θazarθ]
[w]	→	[twiqan]
[j]	→	[θikənzawjin]
[w]	→	[θikənzawin]
[j]	→	[injən]

Deg wayen yeenan abeddel n yimesla i d-nufa deg yimyagen :

-Imesli [q] yettwabeddel s tanḍa[g] deg yicawiyen. **Md** : [səqfaɁ] → [səgfaɁ].

-Imesli [u] tineḍwa-ines d [i] [ə] [a] deg yicawiyen. **Md** : [saḥmun] → [saḥmin]-[saḥmən]-[saḥman].

-Tanḍa [g̃] tanḍa-s d [j̃] deg yicawiyen. **Md** : [iggər] → [ijjər].

- [ə] tettwabddel tanḍa-s d [i] deg yicawiyen. **Md** : [aḍəggər] → [aḍiggər].

Aḥric wis kraḍ:

**Tanḍawit talyawayt n
yismawen d yimyagen**

Deg yixef-agi, ad nexdem tasleđt talaywayt i yismawen d yimyagen yerzan axxam aqdim. Dagi ad nkenni gar talyiwin n yismawen gar sdis n temnađin.

I/Tasleđt n yismawen :

1.Tanđawit deg uđar d usalay :

1.1.Azar yiwen, asalay yemgarad :

Timnađin	Isem	Azar	Asalay	Tamawt
(A). (D)-(E).	Agelzim Gelzim	GLZM GLZM	AC ₁ C ₂ C ₃ IC ₄ C ₁ C ₂ C ₃ IC ₄	-Isem amalay asuf. -Tanđawit deg talya. -ayelluy n teyri tamezwarut « a » di temnađin n yicawiyen.
(A)-(B)- (C). (D)-(E)- (F).	Alim Lum	LM LM	AC ₁ IC ₂ C ₁ UC ₂	-Isem amalay asuf. -Azar yiwen, asalay yemgarad. -Ayelluy n teyri tamezwarut “a” di temnađin n yicawiyen (D)-(E)-(F). -Abedel di teyri tis snat “i” yettwabdel s teyri “u” di temnađin n yicawiyen (D-E-F).
(A) (B)-(C)- (d)-(E)- (F).	Aqermud Iqarmud	QRMD QRMD	AC ₁ C ₂ C ₃ UC ₄ C ₁ C ₂ AC ₃ UC ₄	-Isem amalay asget. -Azar yiwen, asalay yemxallaf. -Ayelluy n teyri tamezwarut “a” d tmerna n umagrad « L » n taerabt di temnađin (D)-(E)-(F).
(A)-(B)- (C). (F).	Ayanim Yanim	YNM YNM	AC ₁ AC ₂ IC ₃ C ₁ AC ₂ IC ₃	-Isem amalay asuf. -ayelluy n teyri tamezwarut “a” di temnađt (F). -Azar yiwen, asalay yemxallaf.
(A)-(B)- (C). (D).	Azekrun Zekrun	ZKRN ZKRN	AC ₁ C ₂ C ₃ UC ₄ C ₁ C ₂ C ₃ UC ₄	-Isem amalay asuf. -Ayelluy n teyri tamezwarut “a” di temnađt (D).
(A)-(B)- (C). (D)-(E)- (F).	Iyyiden Iyden Iyed	YD YD YD	IC ₁ IC ₂ C ₃ C ₃ IC ₁ C ₂ C ₃ IC ₁ C ₂	-Isem amalay asget. -Ayelluy n tehrayt “en” deg usiley n usget di temnađt n yicawiyen (D)-(E)-(F).
(A)-(B)- (C). (E).	Abuqal Buqala	BQL BQL	AC ₁ UC ₂ AC ₃ C ₁ UC ₂ AC ₃ A	-Isem amalay asuf. -Ayelluy n teyri tamezwarut “a” di temnađt(E). -Isem amerđil yekka-d seg taerabt.

1.2.Azar yemgarad, asalay yemgarad :

Timnađin	Isem	Azar	Asalay	Tamawt
(A)-(B)- (C). (D)-(E).	Adaynin Afrag	DYN FRG	AC ₁ AC ₂ C ₃ IC ₄ AC ₁ C ₂ AC ₃	-Isem amalay asuf. -Tanđawit talaywayt. -Iżuran mgaraden. -Isem aħerfi di tuddar (D)-(E).
(A)-(B)- (C)-(F). (D). (E).	Ađelaē Ackaru Taelaqt	ĐLE CKR ELQ	AC ₁ C ₂ AC ₃ AC ₁ C ₂ AC ₃ U C ₁ AC ₂ C ₃ AC ₄ C ₅	-Isem amalay asuf (A-B-C-F-D). -Isem amerđil yekka-d si taerabt (D-E). -Isem unti di temnađt (E).
(A)-(C). (B). (D)-(E) (F).	Afrag Azeniq Lħuc Afraj	FRG ZNQ ĤC FRG	AC ₁ C ₂ AC ₃ AC ₁ C ₂ IC ₃ C ₁ C ₂ UC ₃ AC ₁ C ₂ AC ₃	-Isem amalay asuf (A-C-B-D-E-F). -Isem asuddim (A-C-F). -Isem amerđil yekka-d si taerabt (B-D-E).
(A) (B)-(C). (D)-(E). (F).	Idles Adles Lħelfa Igelzi	DLS DLS ĤLF GLZ	IC ₁ C ₂ C ₃ AC ₁ C ₂ C ₃ C ₁ C ₂ C ₃ C ₄ A IC ₁ C ₂ C ₃ I	-Isem amalay asuf (A-B-C). -Abeddel n teyri tamezwarut”i” s teyri (a) di temnađin (B-C). -Isem amerđil yekka-d si taerabt di temnađin (E)-(F). -Isem unti asuf (D)-(E).
(A) (B) (C) (D)-(E)- (F)	Afaħ. Uskir. Ađađin Fan	FRĤ SKR ĐĠN FN	AC ₁ AC ₂ AC ₃ UC ₁ C ₂ IC ₃ AC ₁ AC ₂ IC ₃ C ₁ AC ₂	-Isem amalay asuf (A-B-C-D-E-F). -Isem aħerfi (A) -Isem asuddim (B). -Isem amerđil (C).
(A) (B)-(C). (D)-(E) (F).	Agens Tiyeryert Tmurt Hmurt	GNS YR MR HMR	AC ₁ C ₂ C ₃ IC ₁ C ₂ C ₃ C ₁ UC ₂ C ₁ UC ₂	-Isem aħerfi (A). -Isem asuddim (B)-(C). -Isem amalay (A). -Isem aħerfi (D-E-F) -Isem unti asuf (B-C-D-E-F).
(A) (B)-(C) (D) (F)	Aætuj Axjid Aqlal Tajxut	ETJ XJD QL JX	AEC ₁ UC ₂ AC ₁ C ₂ IC ₃ AC ₁ C ₂ AC ₃ AC ₁ C ₂ U	-Isem amalay asuf (A-B-C-D) -Isem aħerfi di temnađt (F).
(A)-(F) (B) (C) (D)	Iħuyak Ieedilen Ixlalen Huli	ĤYK EDL XL HL	IC ₁ UC ₂ AC ₃ IEC ₁ IC ₂ C ₃ IC ₁ C ₂ AC ₃ C ₄ C ₁ UCI ₂	-Isem amalay asget (A-B-C-F). -Isem amalay asuf (D).
(A) (B)-(C) (D)-(E)- (F).	Ijuqđar Ijuqđuren Lumaēen	JQDR JQDR ME	IC ₁ UC ₂ C ₃ AC ₄ IC ₁ UC ₂ C ₃ UC ₄ C ₅ LUC ₁ AEC ₂	-Isem amalay asget. -Isem agensay s temlellit n teyra (A). -Isem amalay asget yulley s ubedel n teyri tamezwarut “a” ger “i”, d tmerna n tehrayt “en” di temnađt

				(B-C).
(A)-(B)- (C). (D)-(E).	Iceṭiden Lqec	CTD QC	IC ₁ C ₂ IC ₃ C ₄ LC ₁ C ₂	-Isem amalay asget s ubeddel n teyri tamezwarut “a” yer “i”, d tmerna n tehrif “en” di temnaḍin (A-B-C). -Isem aħerfi di temnaḍin (A-B-C). -Isem amerḍil di temnaḍin (D-E).
(A)-(B)- (C). (D)-(E)- (F).	Lkanki Aqendil	KN QNDL	LC ₁ AC ₂ C ₃ I AC ₁ C ₂ C ₃ IC ₄	-Isem amerḍil yekka-d s tefransist di temnaḍt (A-B-C). -Isem amerḍil yekka-d s taerabt di temnaḍt n (D-E-F).
{(A)-(B)- (C)-(F)}. (D)-(E).	Lmaεun Ameħrat	MEN MHR	LC ₁ AεUC ₂ AC ₁ C ₂ C ₃ AC ₄	-Isem amalay asuf (A-B-C-D-E-F). -Isem amerḍil yekka-d s taerabt (A-B-C-D-E-F).
(A)-(D)- (E). (B)-(C) (F)	Skali Tiseddarin Druj	SKL SDR DRJ	C ₁ C ₂ AC ₃ I IC ₁ C ₂ AC ₃ IN C ₁ C ₂ UC ₃	-Isem amalay asget (A-D-E-F). -Isem unti asget (B-C). -Isem amerḍil yekka-d s tefransist di temnaḍt (A-D-E). -Isem amerḍil yekka-d s taerabt di temnaḍt (F).
(A) (B)-(C) (D)-(E)- (F)	Tafedist Lmaş Hmarṭun		AC ₁ C ₂ IC ₃ LC ₁ AC ₂ C ₁ C ₂ AC ₃ C ₄ UN	-Isem unti asuf (A). -Isem amaly asuf (B-C-D-E-F). -Isem amerḍil yekka-d s tefransist di temnaḍin (D-E-F).
(A)-(B)- (C). (D) (E) (F)	Tasarut. Hameftaħ Ameftaħ Lmeftaħ	SR MFTH FFTH MFTH	AC ₁ AC ₂ U C ₁ AC ₂ C ₃ C ₄ AC ₅ AC ₁ C ₂ C ₃ AC ₄ LC ₁ C ₂ C ₃ AC ₄	-Isem unti asuf (A-B-C). -Isem amalay asuf (D-E-F). -Isem aħerfi (B-C) -Isem amerḍil yekka-d s taerabt (D-E-F). -Ayelluy n teyri “a” tewabdel s umagrad “L” n taerabt di temnaḍt (F).
(A)-(B) (C). (D) (E) (F)	Taseksut Takesyast Akeskas Takeskast.	SKS KSYS KSKS KSKS	AC ₁ C ₂ C ₃ U AC ₁ C ₂ C ₃ AC ₄ AC ₁ C ₂ C ₃ AC ₄ AC ₁ C ₂ C ₃ AC ₄	-Isem unti asuf (A-B-C-D-F). -Isem amalay asuf di temnaḍt(E). -Isem amerḍil di temnaḍt (E)-(F). -Isem aħerfi (A-B-C).
(A) (B) (C) (D)	Tigejday Ijegwan Ijega higidwa	GJDY JQDR JG HGDW	IC ₁ C ₂ C ₃ AC ₄ IC ₁ C ₂ C ₃ AN IC ₁ C ₂ A C ₁ IC ₂ ICC ₄ A	-Isem unti asget di temnaḍt (A). -Isem amalay asget (B-C-D). -Asget agensay yuley s temlilt n teyra “a” yuyal d “i” di temnaḍt(C). -Asget azyaray yuley s ubeddel n teyri tamezwarut, d tmerna n tehrayt “an”di temnaḍt (B). -Isem aħerfi (A-B-C-D).

(A)-(D) (B)-(C)	Tilwħin Tincrin	WhN NCR	IC ₁ C ₂ IC ₃ IC ₁ C ₂ C ₃ IN	-Isem unti asget(A-D-B-C). -Asget yuley s tmerna n “t” di tezwara akked “in” n tagara di temnaħin (A-D-B-C). -Isem amerħil (A-D).
(A)-(B)- (C). (D-E-F)	Times Lɛafit	MS ɛF	IC ₁ C ₂ LɛAC ₁ I	-Isem unti (A-B-C-D-E-F). -Isem aħerfi (A-B-C). -Isem amerħil (D-E-F).
(A) (B)-(C) (D) (E) (F)	Tixelalin Icacfalen Hixelalen Sdayat Timentħwin	XL CFL XL SDY MNTħW	IC ₁ C ₂ AC ₃ IN IC ₁ AC ₂ C ₃ AC ₄ EN C ₁ IC ₂ C ₃ AC ₄ C ₅ EN C ₁ C ₂ AC ₃ A IC ₁ C ₂ C ₃ C ₄ IN	-Isem unti asget (A-E-F). -Isem amalay asget (B-C-D). -Isem amerħil (A-D-E). -Isem asuddim (B-C).
(A-B-F) (C) (D) (E)	ħwiqan Ledwaq ħiqan ħyaq	WQN DWQ QN YQ	C ₁ C ₂ IC ₃ AN LEC ₁ C ₂ AC ₃ C ₁ IC ₂ AN C ₁ C ₂ AC ₃	-Isem amalay asget (A-B-C-D-E-F).
(A)-(B) (C)-(D)- (E)-(F).	Zbel Leybar	ZBL LħBR	C ₁ C ₂ C ₃ LC ₁ C ₂ AC ₃	-Isem amalay asget (A-B-C-D-E-F). -Isem amerħil (A-B).

1.3. Ismawen ireħħalen :

Temnaħin	Isem areħħal	Aħar	Ansi i d-yekka
(B)-(C)- (D) (E)-(F)	Lqarmud	QRMD	Yekka-d sge taerabt seg uħar “QRMD” “El qarmud”.
(D) (E)	Ackaru Taelaqt	CKR ɛLQ	Yekka-d seg taerabt seg uħar “CKR” “Ckara”. Yekka-d seg taerabt seg uħar “ɛLQ” “ɛallaqa”.
(B) (D)-(E)	Azeniħ Lħuc	ZNQ ħC	Yekka-d seg taerabt seg uħar “ZNQ” “Zenħa”. Yekka-d seg taerabt seg uħar “ħC” “El ħuc”.
(D)-(E)	Lħelfa	ħLF	Yekka-d seg taerabt seg uħar “ħLF” “El ħalfa”.
(C)	Aħaħin	ħĠN	Yekka-d seg taerabt seg uħar “ħĠN” “ħaħin”.
(F)	Ameħmir	MħMR	Yekka-d seg taerabt seg uħar “Mħmr” “El miħmar”
(D)-(E)	Lqec	QC	Yekka-d seg taerabt seg uħar “QC” “El Qec”

(A)-(B)- (C)	Lkanki	KNK	Yekka-d seg tefransist
(D)-(E)	Aqendil	QNDL	Yekka-d seg taerabt
(A)-(B)- (C)-(F)	Lmaeun	MEN	Yekka-d seg taerabt
(D)-(E)	Ameħrat	MHR	Yekka-d seg taerabt
(A)-(D)- (E)	Skali	SKL	Yekka-d seg tefransist
(F)	Druj	DRJ	Yekka-d seg taerabt
(B)-(C)	Lmas	MS	Yekka-d seg taerabt
(F)	Lmeftaħ	MFTĤ	Yekka-d seg taerabt
(D)-(E)- (F)	Akeskas	KSKS	Yekka-d seg taerabt
(D)-(E)-(F)	Lɛafit	ĔFT	Yekka-d seg taerabt
(A)-(D)	Tilwiħin	LWĤN	Yekka-d seg taerabt

Tamawt :

Deg tfelwit-agi nekked-d ismawen imerdilen i d-nemlal deg wamud-ntey, tuget n yismawen-agi kkan-d si taerabt.

II Tasleđt n yimyagen :**1 / Tanđawit deg uđar d usalay :****1.1. Ađar yiwen, asalay yemgarad :**

Deg yixef-agi, ad nkenni gar yimyagen n sdis n temnađin yesean yiwen uđar ad nwali amek ttalyen deg yizri, deg yizri ibaway, deg wurmir s « ad », akked wurmir ussid.

1.1.1.Izri :

Tuddar	Imyagen (talya taħerfit)	Ađar	Asalay	Timezri/ Izri
(A),(B),(C),(E)	Bnu	/BN/	C ₁ C ₂ u	Yebna
(D)	Bni	/BN/	C ₁ C ₂ i	Yebni

Ger tamawt :

Nufa-d akken deg yizri amyag bu snat n tergalin yesea snat n talyiwin :

-Sdat n tergalit tis snat « n » d « u » di tuddar (A), (B), (C), (E), tettbin-id d « i » di taddart « d ».

-Tiyri « u » deg umyag « bnu » tuđal d « a » mi i yefti yer yezri, ma d tiyri « i » deg umyag « bni » ur tbeddel ara.

1.1.2.Izri ibaway :

Tuddar	Imyagen (talya taħerfit)	Ađar	Asalay	Timezri/ Izri ibaway
(A),(B),(C),(E)	Bnu	/BN/	C ₁ C ₂ u	Ur yebna ara
(D)	Bni	/BN/	C ₁ C ₂ i	Ur yebni ara

1.1.3.Urmir s « ad » :

Tuddar	Imyagen (talya taħerfit)	Ađar	Asalay	Timezri/Urmir s « ad »
(A),(B),(C),(E)	Bnu	/BN/	C ₁ C ₂ u	Ad yebnu
(D)	Bni	/BN/	C ₁ C ₂ i	Ad yebni

Ger tamawt :

Tiyri « u » deg umyag « bnu » akked « i » deg umyag « bni » ur beddilent ara mi akken ftin yer wurmir s « ad ».

1.1.4. Urmir ussid :

Tuddar	Imyagen (Talya taħerfit)	Ażar	Asalay	Timezri/ Urmir ussid
(A),(B),(C),(E)	Bnu	/BN/	C_1C_2u	Ibennu
(D)	Bni	/BN/	C_1C_2i	Ibenni

Ger tamawt :

Deg wurmir ussid, imyagen di tuddar (A), (B), (C), (E), ulıen s tussda n tergalıt tis snat n użar akked « u » di taggara, ma di taddart (D) ulıen s tussda n tergalıt tis snat n użar akked « i » di taggara.

1.2. Ażar yemgarad, asalay yemgarad :

Dagi ad nkenni gar yimyagen yesean izuran yemgaraden, ad d-nekkes talya-nsen deg yizri, deg yizri ibaway, deg wurmir s “ad”, akked wurmir ussid.

1.2.1. Izri :

Tuddar	Talya taħerfit	Ażar	Asalay	Timezri/ Izri
(A) (B, C, D, E, F)	Kmaşı Bdu	/KMSŞ/ /BD/	$C_1C_2aC_3i$ C_1C_2u	Yekmaşı Yebda
(A, B, C, E) (D)	Bnu Yref	/BN/ /YRF/	C_1C_2u $C_1C_2C_3$	Yebna Yeyref
(A, B, C) (D) (E) (F)	Qarmed Sqef Sgef Yret	/QRMD/ /QF/ /GF/ /YRT/	$C_1AC_2C_3C_4$ $C_1C_2C_3$ $C_1C_2C_3$ $C_1C_2C_3$	Yeqqarmed Yesqef Yesgef Yeyret
(A, B, C) (D, E, F)	Xdem Egg	/XDM/ /GG/	$C_1C_2C_3$ EC_1	Yexdem Yegga
(A, B, C) (D) (E) (F)	Zger Suref Gzem Sureţ	/ZGR/ /RF/ /GZM/ /RT/	$C_1C_2C_3$ $C_1UC_1C_3$ $C_1C_2C_3$ $C_1UC_2C_3$	Yezger Yessuref Yegzem Yessureţ
(A, B, C, D, E) (F)	Nğer Seqqcer	/NĞR/ /QCR/	$C_1C_2C_3$ $C_1C_2C_3C_4$	Yenğer Yesseqqcer
(A, B, C, D, F)	Msel	/MSL/	$C_1C_2C_3$	Yemsel

(E)	Lbes	/LBS/	$C_1C_2C_1$	Yelbes
(A, B, C, D, E) (F)	Qqed Suffey	/QD/ /FY/	$\widehat{C_1}C_2$ $C_1UC_2c_3$	Yeqqed Yessuffey
(A) (B, C, D, E, F)	Xbel Xleđ	/XBL/ /XLD/	$C_1C_2C_3$ $C_1C_2C_3$	Yexbel Yexleđ
(A, B, C) (D, E, F)	Zdey Sken	/ZDY/ /SKN/	$C_1C_2C_3$ $C_1C_2C_3$	Yezdey Yesken
(A, B, C, D, F) (E)	Braq Cæel	/BRQ/ /CÆL/	$C_1C_2AC_3$ $C_1\mathcal{E}C_2$	Yebraq Yecaæaal
(A, B, C, D, E) (F)	Ali Ttleε	/L/ /TLE/	AC_1I $\widehat{C_1}C_2\mathcal{E}$	Yuli Yettlee
(A, B, C, D, E) (F)	Fraq Nzet	/FRQ/ /NZT/	$C_1C_2AC_3$ $C_1C_2C_3$	Yefraq Yenzet
(A, B, C) (D) (E) (F)	Suffey Serged Sragi Srayi	/FY/ /RGD/ /RG/ /RY/	$C_1UC_2C_3$ $C_1C_1C_2C_3$ $C_1C_2AC_3I$ $C_1C_2AC_3I$	Yessuffey Yesraged Yesragay Yesraya
(A, B, C) (D, F) (E)	Ddez Hres Kres	/DZ/ /HRS/ /KRS/	$C_1C_2C_3$ $C_1C_2C_3$ $C_1C_2C_3$	Yeddez Yehres Yekres
(A, B, C, F) (D) (E)	Rwi Serwi Xleđ	/RW/ /RW/ /XLD/	C_1C_2I $C_1C_2C_3I$ $C_1C_2C_3$	Yerwi Yesserwi Yexleđ
(A, B, C, E) (D) (F)	Ruc Zneg Bux	/RC/ /ZNG/ /BX/	C_1UC_2 $C_1C_2C_3$ C_1UC_2	Iruc Yezneg Yebbux
(A, B, C, E, F) (D)	Qim Gaæmez	/QM/ /GÆMZ/	C_1IC_2 $C_1A\mathcal{E}C_2C_3$	Yeqqim Yeggaæmez
(A, B, C, D, E) (F)	Ckel Nzet	/CKL/ /NZT/	$C_1C_2C_3$ $C_1C_2C_3$	Yeckel Yenzet
(A, B, C, E, F) (D)	Yleq Qfel	/YLQ/ /QFL/	$C_1C_2C_3$ $C_1C_2C_3$	Yeyleq Yeqlfel
(A, B, C, E) (D) (F)	Gzem Bđu Qqes	/GZM/ /BD/ /QS/	$C_1C_2C_3$ C_1C_2U $C_1C_2C_3$	Yegzem Yebđa Yeqqes

(A, B, C, E, F) (D)	Xzen Ffer	/XZN/ /FR/	$C_1C_2C_3$ $C_1C_2C_3$	Yexzen Yeffer
(A, B, C) (D, E) (F)	Nned Qqen Lwi	/ND/ /QN/ /LW/	$C_1C_2C_3$ $C_1C_2C_3$ C_1C_2I	Yenned Yeqqen Yelwi
(A, B, C) (D) (E) (F)	Hud Rdem Yli Rab	/HD/ /RDM/ /YL/ /RB/	C_1UC_2 $C_1C_2C_3$ C_1C_2I C_1AC_2	Ihud Yerdem Yeyli Irab
(A, B, C) (D, E, F)	Siq Tiq	/SQ/ /TQ/	C_1IC_2 C_1IC_2	Yessiq Yettiq
(A, B, C, D, E) (F)	Sali Seṭleε	/SL/ /TLε/	C_1AC_2I $C_1C_2C_3ε$	Yessali Yesseṭtleε

Ger tamawt :

Deg yizri, imyagen yal yiwen amek yulleɣ imi sin n yizuran mgaraden.

1.2.2. Izri ibaway :

Tuddar	Talya taħerfit	Azar	Asalay	Izri ibaway
(A) (B, C, D, E, F)	Kmaši Bdu	/KMSħ/ /BD/	$C_1C_2AC_3I$ C_1C_2U	Ur yekmaši ara Ur yebdi ara
(A, B, C, E) (D)	Bnu Yref	/BN/ /YRF/	C_1C_2U $C_1C_2C_3$	Ur yebna ara Ur yeyrif ara
(A, B, C) (D) (E) (F)	Qarmed Sqef Sgef Yret	/QRMD/ /QF/ /GF/ /YRT/	$C_1AC_2C_3C_4$ $C_1C_2C_3$ $C_1C_2C_3$ $C_1C_2C_3$	Ur yeqqarmed ara Ur yesqif ara Ur yesgif ara Ur yeyrit ara
(A, B, C) (D, E, F)	Xdem Egg	/XDM/ /G/	$C_1C_2C_3$ C_1	Ur yexdim ara Ur yeggi ara
(A, B, C) (D) (E) (F)	Zger Suref Gzem Sureṭ	/ZGR/ /RF/ /GZM/ /RṬ/	$C_1C_2C_3$ $C_1UC_1C_3$ $C_1C_2C_3$ $C_1UC_2C_3$	Ur yezgir ara Ur yessuref ara Ur yegzim ara Ur yessureṭ ara
(A, B, C, D, E) (F)	Nger Seqqcer	/NGR/ /QCR/	$C_1C_2C_3$ $C_1C_2C_3C_4$	Ur yenğir ara Ur yesseqqcer ara
(A, B, C, D, F)	Msel	/MSL/	$C_1C_2C_3$	Ur yemsil ara

(E)	Lbes	/LBS/	$C_1C_2C_1$	Ur yelbis ara
(A, B, C, D, E) (F)	Qqed Suffey	/QD/ /SFY/	$\widehat{C_1}C_2$ $C_1UC_2C_3$	Ur yeqqid ara Ur yessufey ara
(A) (B, C, D, E, F)	Xbel Xleđ	/XBL/ /XLD/	$C_1C_2C_3$ $C_1C_2C_3$	Ur yexbil ara Ur yexliđ ara
(A, B, C) (D, E, F)	Zdey Sken	/ZDY/ /KN/	$C_1C_2C_3$ $C_1C_2C_3$	Ur yezdiy ara Ur yeskin ara
(A, B, C, D, F) (E)	Braq Cæel	/BRQ/ /CÆL/	$C_1C_2AC_3$ $C_1ÆC_2$	Ur yebriq ara Ur yecaæal ara
(A, B, C, D, E) (F)	Ali Ttleε	/L/ /TLE/	AC_1I $\widehat{C_1}C_2ε$	Ur yuli ara Ur yettliε ara
(A, B, C, D, E) (F)	Fraq Nzet	/FRQ/ /NZT/	$C_1C_2AC_3$ $C_1C_2C_3$	Ur yefriq ara Ur yenzit ara
(A, B, C) (D) (E) (F)	Suffey Serged Sragi Srayi	/FY/ /RGD/ /RG/ /RY/	$C_1UC_2C_3$ $C_1C_1C_2C_3$ $C_1C_2AC_3I$ $C_1C_2AC_3I$	Ur yessuffuy ara Ur yesraged ara Ur yesragay ara Ur yesraya ara
(A, B, C) (D, F) (E)	Ddez Hres Kres	/DZ/ /HRS/ /KRS/	$C_1C_2C_3$ $C_1C_2C_3$ $C_1C_2C_3$	Ur yeddiz ara Ur yehris ara Ur Yekris
(A, B, C, F) (D) (E)	Rwi Serwi Xleđ	/RW/ /RW/ /XLD/	C_1C_2I $C_1C_2C_3I$ $C_1C_2C_3$	Ur yerwi ara Uyesserwi ara Ur yexliđ ara
(A, B, C, E) (D) (F)	Ruc Zneg Bux	/RC/ /ZNG/ /BX/	C_1UC_2 $C_1C_2C_3$ C_1UC_2	Ur iruc ara Ur yezneg ara Ur yebbux ara
(A, B, C, E, F) (D)	Qim Gaæmez	/QM/ /GÆMZ/	C_1IC_2 $C_1AÆC_2C_3$	Ur yeqqim ara Ur yeggaæmez ara
(A, B, C, D, E) (F)	Ckel Nzet	/CKL/ /NZT/	$C_1C_2C_3$ $C_1C_2C_3$	Ur yeckil ara Ur yenziť ara
(A, B, C, E, F) (D)	Yleq Qfel	/YLQ/ /QFL/	$C_1C_2C_3$ $C_1C_2C_3$	Ur yeqliq ara Ur yeqliq ara
(A, B, C, E) (D) (F)	Gzem Bđu Qqeş	/GZM/ /BD/ /QS/	$C_1C_2C_3$ C_1C_2U $C_1C_2C_3$	Ur yegzim ara Ur yebđi ara Ur yeqqiş ara

(A, B, C, E, F) (D)	Xzen Ffer	/XZN/ /FR/	C ₁ C ₂ C ₃ C ₁ C ₂ C ₃	Ur yexzin ara Ur yeffir ara
(A, B, C) (D, E) (F)	Nneđ Qqen Lwi	/ND/ /QN/ /LW/	C ₁ C ₂ C ₃ C ₁ C ₂ C ₃ C ₁ C ₂ I	Ur yenniđ ara Ur yeqqin ara Ur yelwi ara
(A, B, C) (D) (E) (F)	Hud Rdem Yli Rab	/HD/ /RDM/ /YL/ /RB/	C ₁ UC ₂ C ₁ C ₂ C ₃ C ₁ C ₂ I C ₁ AC ₂	Ur ihud ara Ur yerdim ara Ur yeyli ara Ur irab ara
(A, B, C) (D, E, F)	Siq Tiq	/SQ/ /TQ/	C ₁ IC ₂ C ₁ IC ₂	Ur yessiq ara Ur yettiq ara
(A, B, C, D, E) (F)	Sali Seťlee	/SL/ /SŤLE/	C ₁ AC ₂ I C ₁ C ₂ C ₃ E	Ur yessili ara Ur yessetteľlie ara

Gar tamawt :

-Deg yizri ibaway, yal amyag amek yuley maca azar-nsen yemgarad, anamek d yiwen.

-Yal amyag nerna-as tazelya n tibawt "ur" akked "ara".

1.2.3. Urmir s "ad" :

Tuddar	Talya taħerfit	Azar	Asalay	Urmir s "ad"
(A) (B, C, D, E, F)	Kmaši Bdu	/KMS/ /BD/	C ₁ C ₂ AC ₃ I C ₁ C ₂ U	Ad yekmaši Ad yebdu
(A, B, C, E) (D)	Bnu Yref	/BN/ /YRF/	C ₁ C ₂ U C ₁ C ₂ C ₃	Ad yebnu Ad yeyref
(A, B, C) (D) (E) (F)	Qarmed Sqef Sgef Yret	/QRMD/ /QF/ /GF/ /YRT/	C ₁ AC ₂ C ₃ C ₄ C ₁ C ₂ C ₃ C ₁ C ₂ C ₃ C ₁ C ₂ C ₃	Ad yeqqarmed Ad yesqef Ad yesgef Ad yeyret
(A, B, C) (D, E, F)	Xdem Egg	/XDM/ /G/	C ₁ C ₂ C ₃ C ₁ C ₂	Ad yexdem Ad yegger
(A, B, C) (D) (E) (F)	Zger Suref Gzem Sureť	/ZGR/ /RF/ /GZM/ /RŤ/	C ₁ C ₂ C ₃ C ₁ UC ₂ C ₃ C ₁ C ₂ C ₃ C ₁ UC ₂ C ₃	Ad yezger Ad yessuref Ad yegzem Adyessureť
(A, B, C, D, E)	Nđer	/NĐR/	C ₁ C ₂ C ₃	Ad yenđer

(F)	Seqqcer	/QCR/	$C_1C_2C_3C_4C_5$	Ad yesseqqcer
(A, B, C, D, F) (E)	Msel Lbes	/MSL/ /LBS/	$C_1C_2C_3$ $C_1C_2C_3$	Ad yemsel Ad yelbes
(A, B, C, D, E) (F)	Qqed Suffey	/QD/ /SFFY/	$C_1C_2C_3$ $C_1UC_2C_3C_4$	Ad yeqqed Ad yessuffay
(A) (B, C, D, E, F)	Xbel Xleđ	/XBL/ /XLD/	$C_1C_2C_3$ $C_1C_2C_3$	Ad yexbel Ad yexleđ
(A, B, C) (D, E, F)	Zdey Sken	/ZDY/ /SKN/	$C_1C_2C_3$ $C_1C_2C_3$	Ad yezdey Ad yesken
(A, B, C, D, F) (E)	Braq Cæel	/BRQ/ /CÆL/	$C_1C_2AC_3$ $C_1C_2C_3$	Ad yebraq Ad yecaæeal
(A, B, C, D, E) (F)	Ali Ttleë	/L/ /TLE/	AC_1I $C_1C_2C_3C_4$	Ad yali Ad yettleë
(A, B, C, D, E) (F)	Fraq Nzet	/FRQ/ /NZT/	$C_1C_2AC_3$ $C_1C_2C_3$	Ad yefraq Ad yenzet
(A, B, C) (D) (E) (F)	Suffey Serged Sragi Srayi	/FY/ /RGD/ /RG/ /RY/	$C_1UC_2C_3C_4$ $C_1C_2C_3C_4$ $C_1C_2AC_3I$ $C_1C_2AC_3I$	Adyessuffay Ad yesraged Ad yesragay Ad yesraya
(A, B, C) (D, F) (E)	Ddez Hres Kres	/DDZ/ /HRS/ /KRS/	$C_1C_2C_3$ $C_1C_2C_3$ $C_1C_2C_3$	Ad yeddez Ad yehres Ad yekres
(A, B, C, F) (D) (E)	Rwi Serwi Xleđ	/RW/ /RW/ /XLD/	C_1C_2I $C_1C_2C_3I$ $C_1C_2C_3$	Ad yerwi Ad yesserwi Ad yexleđ
(A, B, C, E) (D) (F)	Ruc Zneg Bux	/RC/ /ZNG/ /BX/	C_1UC_2 $C_1C_2C_3$ C_1UC_2	Ad iruc Ad yezneg Ad yebbux
(A, B, C, E, F) (D)	Qim Gaæmez	/QM/ /GÆMZ/	C_1IC_2 $C_1AC_2C_3C_4$	Ad yeqqim Ad yeggæmez
(A, B, C, D, E) (F)	Ckel Nzet	/CKL/ /NZT/	$C_1C_2C_3$ $C_1C_2C_3$	Ad yeckel Ad yenzet
(A, B, C, E, F) (D)	Yleq Qfel	/YLQ/ /QFL/	$C_1C_2C_3$ $C_1C_2C_3$	Ad yeyleq Ad yeqfel

(A, B, C, E) (D) (F)	Gzem Bđu Qqes	/GZM/ /BD/ /QS/	$C_1C_2C_3$ C_1C_2U $C_1C_2C_3$	Ad yegzem Ad yebđu Ad yeqqes
(A, B, C, E, F) (D)	Xzen Ffer	/XZN/ /FR/	$C_1C_2C_3$ $C_1C_2C_3$	Ad yexzen Ad yeffer
(A, B, C) (D, E) (F)	Nned Qqen Lwi	/ND/ /QN/ /LW/	$C_1C_2C_3$ $C_1C_2C_3$ C_1C_2I	Ad yenned Ad yeqqen Ad yelwi
(A, B, C) (D) (E) (F)	Hud Rdem Yli Rab	/HD/ /RDM/ /YL/ /RB/	C_1UC_2 $C_1C_2C_3$ C_1C_2I C_1AC_2	Ad ihud Ad yerdem Ad yeyli Ad irab
(A, B, C) (D, E, F)	Siq Tiq	/SQ/ /TQ/	C_1IC_2 C_1IC_2	Ad yessiq Ad yettiq
(A, B, C, D, E) (F)	Sali Seṭlee	/SL/ /STLE/	C_1AC_2I $C_1C_2C_3C_4$	Ad yessali Ad yesseṭṭlae

Gar tamawt :

-Deg wurmir s “ad” imyagen ulyen s tmerna n “ad” di tazwara maca izuran mgaraden.

-Llan yimyagen i wumi tessed tergal n uzar. **Amedya** : Ad yessali.

1.2.4. Urmir ussid :

Taddart	Talya taħerfit	Azar	Asalay	Urmir ussid
(A) (B, C, D, E, F)	Kmaši Bdu	/KMS̄/ /BD/	$C_1C_2AC_3I$ C_1C_2U	Yettekmaši Ibeddu
(A, B, C, E) (D)	Bnu Yref	/BN/ /YRF/	C_1C_2U $C_1C_2C_3$	Ibennu Yettyarrif
(A, B, C) (D) (E) (F)	Qarmed Sqef Sgef Yret	/QRMD/ /QF/ /GF/ /YRT/	$C_1AC_2C_3C_4$ $C_1C_2C_3$ $C_1C_2C_3$ $C_1C_2C_3$	Yettqarmid Yettseqqif Yettseggif Yettyerrit
(A, B, C) (D, E, F)	Xdem Egg	/XDM/ /GG/	$C_1C_2C_3$ C_1	Ixeddem Igger
(A, B, C) (D) (E) (F)	Zger Suref Gzem Sureṭ	/ZGR/ /RF/ /GZM/ /RT/	$C_1C_2C_3$ $C_1UC_1C_3$ $C_1C_2C_3$ $C_1UC_2C_3$	Izegger Yettsuruf Igezzem Yettsurut

(A, B, C, D, E) (F)	Nġer Seqqer	/NĠR/ /QCR/	$C_1C_2C_3$ $C_1\widehat{C_2}C_3C_4$	Yettenġer Isseqqer
(A, B, C, D, F) (E)	Msel Lbes	/MSL/ /LBS/	$C_1C_2C_3$ $C_1C_2C_1$	Yettemsal Yettelbis
(A, B, C, D, E) (F)	Qqed Suffey	/QD/ /FFY/	$\widehat{C_1}C_2$ $C_1UC_2C_3$	Yetteqqed Issufuy
(A) (B, C, D, E, F)	Xbel Xleđ	/XBL/ /XLD/	$C_1C_2C_3$ $C_1C_2C_3$	Yettxebbil Yettexlađ
(A, B, C) (D, E, F)	Zdey Sken	/ZDY/ /SKN/	$C_1C_2C_3$ $C_1C_2C_3$	Izeddey Yetteskan
(A, B, C, D, F) (E)	Braq Cæel	/BRQ/ /CÆL/	$C_1C_2AC_3$ $C_1\mathcal{E}C_2$	Yettbarriq Yettcaæeal
(A, B, C, D, E) (F)	Ali Ttleε	/L/ /TLE/	AC_1I $\widehat{C_1}C_2\mathcal{E}$	Yettali Itleε
(A, B, C, D, E) (F)	Fraq Nzet	/FRQ/ /NZT/	$C_1C_2AC_3$ $C_1C_2C_3$	Yettfarrig Yettnezzit
(A, B, C) (D) (E) (F)	Suffey Serged Sragi Srayi	/FY/ /RGD/ /RG/ /RY/	$C_1UC_2C_3$ $C_1C_1C_2C_3$ $C_1C_2AC_3I$ $C_1C_2AC_3I$	Issuffuy Yettesraged Yettesragay Yettesraya
(A, B, C) (D, F) (E)	Ddez Hres Kres	/DZ/ /HRS/ /KRS/	$C_1C_2C_3$ $C_1C_2C_3$ $C_1C_2C_3$	Yetteddez Iherres Ikerres
(A, B, C, F) (D) (E)	Rwi Serwi Xleđ	/RW/ /RW/ /XLD/	C_1C_2I $C_1C_2C_3I$ $C_1C_2C_3$	Irewwi Isewwi Yettexlađ
(A, B, C, E) (D) (F)	Ruc Zneg Bux	/RC/ /ZNG/ /BX/	C_1UC_2 $C_1C_2C_3$ C_1UC_2	Yettrucu Yettesneg Yettbuxu
(A, B, C, E, F) (D)	Qim Gaæmez	/QM/ /GÆMZ/	C_1IC_2 $C_1A\mathcal{E}C_2C_3$	Yettyama Yettgaæemiz
(A, B, C, D, E) (F)	Ckel Nzet	/CKL/ /NZT/	$C_1C_2C_3$ $C_1C_2C_3$	Yettcekkil Inezzet
(A, B, C, E, F) (D)	Yleq Qfel	/YLQ/ /QFL/	$C_1C_2C_3$ $C_1C_2C_3$	Yettayleq Iqeffel

(A, B, C, E) (D) (F)	Gzem Bđu Qqes	/GZM/ /BD/ /QS/	$C_1C_2C_3$ C_1C_2U $C_1C_2C_3$	Igezzem Ibeđdu Yetteqqes
(A, B, C, E, F) (D)	Xzen Ffer	/XZN/ /FR/	$C_1C_2C_3$ $C_1C_2C_3$	Ixezzem Yetteffer
(A, B, C) (D, E) (F)	Nned Qqen Lwi	/ND/ /QN/ /LW/	$C_1C_2C_3$ $C_1C_2C_3$ C_1C_2I	Yettened Yetteqqen Ilewwi
(A, B, C) (D) (E) (F)	Hud Rdem Yli Rab	/HD/ /RDM/ /YL/ /RB/	C_1UC_2 $C_1C_2C_3$ C_1C_2I C_1AC_2	Yetthuddu Ireddem Iyelli Yetrab
(A, B, C) (D, E, F)	Siq Tiq	/SQ/ /TQ/	C_1IC_2 C_1IC_2	Yettsiqi Yettiqi
(A, B, C, D, E) (F)	Sali Seṭlee	/SL/ /STLE/	C_1AC_2I $C_1C_2C_3E$	Yessalay Iseṭlaeay

Gar tamawt :

- Deg wurmir ussid llan yimyagen yulyen s uzwir n “t”. **Md** : Yettali.

-Llan dayen widak yulyen s tussda n tergal t is snat. **Md** : Igezzem, di yakk timnađin (Taqbaylit/ Tacawit).

-Ula d imyagen imerdilen ttwaseftin am wid n teqbaylit d tcawit.

Md : ṭlee “ali” “s taerabt”.

Seṭlee “Sali”.

Sali → Seṭlee: S= d asway.

Tagrayt n uħric :

Deg yixef-agi wis krađ, nkenna gar yismawen n teqbaylit d tcawit, nufa-d :

✓ Ażar yiwen, asalay yemgarad :

-Ayelluy n teyri tamezwarut “a” di temnađin n yicawiyen.

Md : agelzim → gelzim.

ayanim → yanim .

-Abeddel n teyri tis snat “i” s teyri “u” di temnađin n yicawiyen

Md: alim → lum

-Ayelluy n tehrayt “en” deg usiley n usget di temnađin n yicawiyen.

Md: Iyyiden → Iyed

✓ Ażar yemgarad, asalay yemgarad :

-Tanđawit talyawayt tella-d deg ubeddel di teyri tamezwarut, “a” tettuyal d “i”.

Md: idles → adles

-Tuget n yismawen imerđilen kkan-d seg teerabt, jemšen amagrad “L” n tazwara.

Md : Lħuc .

Akken diyen llan yimerđilen i d-yekkan seg tefransist .

Md: Lkanki- Skali.

Deg wayen yeenan imyagen, nseft-iten yer yizri, izri ibaway, yer wurmir, urmir ussid. Nufa-d tanđawit deg yimyagen si temnađt yer tayed.

1-Amgired ulac s wařas deg yimyagen yesean yiwen użar d usalay, amyag bu snat n tergalin yesean tiyri “u” di taggara ma yefti yer yizri, izri ibaway tiyri “u” tuyal “a, di temnađin n leqbayel, ma yer yicawiyen tiyri “i” ur tettbedil ara .

-Ma yefti yer urmir ussid, imyagen ttwalyen s tussda n tergalt tis snat n użar ma d tiyri “u” d”i” yer tagara ur tettbedil ara.

2-Ayen yeenan imyagen yemgaraden deg użar d usalay, deg yizri, izri ibaway imyagen yal yiwen amek yulley .

-Deg wurmir s “ad” imyagen ulyen s tmerna n “ad” maca ażar d usalay mgaraden. Llan kra n yimyagen iwumi tessed tergalt n użar.

-Deg wurmir ussid, llan yimyagen yulyen s uzwir n”tt”, llan dayen widak yulyen s tussda n tergalt.

-Ula d imyagen imerđilen ttwaseftin am wid n teqbaylit d tcawit.

**Ahric wis ukuz:
Tandawit tasnamkit**

Deg uħric-agi ad d-nexdem tazrawt n yinumak n wawalen yeenan aktawal n uxxam aqdim di temnaḍin n leqbayel d yicawiyen, d wamek tbedilen i wakken ad d-nessuffey assayen yellan gar-asen, ayen iwumi neqqar tasnamkit.

D ayen i d-nga deg tfelwit-agi :

Timnaḍin						Anamek n wawalen s teqbaylit
Tizi Wezzu			Icawiyen			
At yahya Mussa Tayiwant : “At Œeṭṭela” (A)	Micli Tayiwant : “At waṭas” (B)	Iēzzugen Tayiwant : “At Buēda” (C)	Xencla Tayiwant : “Buħmama” (D)	Xencla Tayiwant : “Cecar” (E)	Xencla Tayiwant : “Babar” (F)	
Abuqal	Abuqal	Abuqal	Acuqal	Buqala	Aqebuj	D allal n tissit n waman, yettwaxdem s talayt.
Acwari	Acwari	Acwari	/	/	Teqful	D sin n yiqecwalen zḍan s yidles, ttaran-t yef wuyyul, ssemrasen-t i unejmuē n lyella seg lexla.
Adaynin	Adaynin	Adaynin	Afrag	Afrag	Afraj	D adeg iṣub yef lqaea n uxxam n leqbayel, yettili deg-s lmal, yesēa lmedwed.
Aḍelae	Aḍelae	Aḍelae	ackaru	Taelaqt	Aḍellae	D allal n lqedyan, yeḍda s yidles.
Afaṛaḥ	Uskir	Aḍaḡin	Fan	Fan	Fan	D allal n usewwi n weyrum aquran ney n temtunt, yettwaxdem s talayt ney s wuzzal.

Agadir	Agadir	Agadir	/	/	/	D amkan yebna am tseddart, srussun s ufella-s ikufan, ma s ddaw-as yesæa tihirin srussun yer dixel-nsent igerwajen.
Agelzim	Agelzim	Agelzim	Gelzim	Gelezim	Lafyuj	D allal n unqac n lqæa, afus-is n wesyar, deg yixef n wadda tesæa snat n tucrar n wuzzal.
Agens	Tiyeryert	Tiyeryert	Tmurt	Tmurt	Hmurt	Taqæet n tzeqqa n uxxam n leqbayel, deg-s i tessun i tguni, i tetten, i sewwayen lqut.
Agertil	Aħşir	Agertil	ajertil	Bucliga	Bucliga	D aħşir yezɗa s yidles, ttessun-t deg wagens i tguni ney i tyimit.
Akal	Akal	Akal	Cal	Cal	Cal	D allal i sexdamen i lebni n uxxam n leqbayel, qqazent-t-id seg lqæa.(deg lexla).
Akufi	Akufi	Akufi	hisrafin	Tacult	Hiserfin	D tayawsa n unejmuɛ n lyella, ttensalen-t s talayt, yesæa imi seg tama n wadda ttarran-as timdelt n yiferki, ma seg tama ufella ttarran-as lğefna d ayummu.
Alim	Alim	Alim	Lum	Lum	Lum	D asayur yetett-it lmal.
Ameşmar	Ameşmar	Ameşmar	Ameşmar	Ameşmar	Ameşmir	D amecħud n wuzzal, d amecħuħ, d arqaq, sexdamen-t i lebni.
Amnar	Amnar	Amnar	Læetbet	Læetbet	Ṭarfit	D aħric i d-yezgan ddaw ney nnig

						n tewwurt.
Ayalad	Ayalad	Ayalad	Agrur	Tagrurt	Aħemmal	D agraw n yızra yersan wa yef wa, sehjaben-d yis afrag.
Ayerbal	Ayerbal	Ayerbal	Azrad	Azrad	Ayerbal	D allal sexdamen-t i usiffi n wakal.
Ayerraf/Ayenğa	Ayenğa	Ayenğa	Ayenğa	Ayenğa	Ayarraf	D allal n wuzzal ney n wesyar, ssemrasen-t i ueemmar n usqi ney lmakla.
Aqecwal	Aqecwal	Aqecwal	Aklut	/	/	Azetta n tuzzimt d uħeccad i wumi ttagsen ayanim, ssemrasen-t i unejmuē n lyella deg lexla.
Aqermud	Leqarmud	Leqarmud	leqarmud	Aqermud	Aqermud	D icarfan n talayt, ttwaxedmen s lqaleb, seqqfen yis axxam n leqbayel.
Asalas	Asalas	Asalas	Aħemmil	Irsan	Tarkabt	D aqejmur n wesyar, yettef sqef seg tqacuct yer tqacuct.
Asaelaq	Asaelaq	Asaelaq	Aeellaq	Aeellaq	Ackab	D asyar i ttgen I lħiđ i uelleq n tyawsiwin.
Ayanim	Ayanim	Ayanim	Hiqeşbin	Aberbiđ	Yanim /Taqsebt	D imyi i yettilin deg yeyzer ssemrasen-t i useqaf n uxxam n leqbayel, ney i uzerreb.
Axxam	Axxam	Axxam	Lhel/Taddart	Taddart	Taddart/ Axxam	D adeg yettwabnan, ttidiren deg-s medden.

Ayddid	Ayddid	Ayddid	Ayddid	Ayddid	Ayddid	D aglim n umaɛiz ney d taxcact ggaren deg-s aman, ttawin-t yid-sen yer lexla.
Azekrun	Azekrun	Azekrun	Zekrun	Blej	Leblej	D allal n wuzzal, yettili deffir n tewwurt, teskwwiren-tt yis-s.
Azembil	Azembil	Azembil	/	/	Aberlil	D abidun n wuzzal, yesɛa ayummu, ttarran-t yef wuyyul, ttawin-d deg-s zzit.
Azetta	Azetta	Azetta	Azetta	Azetta	Azetta	D allal s wayes zetta ihuyak, ibernas akked yiqcubay.
Azru	Azru	Adyay	Hizra	Hizra	Abnay	D ablaɗ bennun yis-s leswar n uxxam.
Aɛettuj	Axjid	Axjid	Aqlal	/	Tajxut	D axjid yettwayza, iɣub yef lqaea seɛddayen deg-s waman.
Dekkan	Adekkan	Adekkan	/	/	/	D lhid i d-iqublen addaynin, yebna am tseɛdart, yesɛa tihnacin (tihnayin) srusun deg-s igerwajen am tuggi, uskir d lehwal n ufexxar.
Dduh	Dduh	Dduh	Dduh	Dduh	Dduh	D amkan anda yeggan llufan, yettwaxdem s yiferki, d amdewwer.
Idles	Adles	Adles	Lhelfa	Lhelfa	Igelzi	D imyi zegzawen, yesɛa iferrawen d irqiqen, d iyezzfanen, ssemrasen-t iusnae n tyawsiwin.

Ifegaggen	Ifgaggen	Ifgaggen	Ifeġġaġen	Ifeġġaġen	Ifeġġaġen	D iemdan n lluħ, d iyezzfanen, ssemrasen-ten i uzeṭṭa.
Iħuyak	Iedilen	ixlalen	Ħuli	Ħembel	Iħuyak	D acetṭid n taduṭ suffuyen-t-id s uzeṭṭa.
Iħbuben	Iniyman/iħbuben	Iniyman	Inčan	Karmus	Inčan	D tibexsisin yeqquren.
Ijuqdar	Ijuqḍuren	Ijuqḍuren	Lumaæen	Lumaæen	Lumaæen	D allalen n tkuzint.
Iyyiden	Iyyiden	Iyeden	Iyed	Iyed	Iyed	D ayen I d-yettyaman seg tmes mi ara texsi.
Imeşlah	Amzir	Ayeçt	Hafarraṭ n tguft	Tafarraṭ	Tafarraṭ	D imyi, yesæa iferrawen d imeçṭaħ, d irqiqanen, ssemrassen-t i uḍummu.
Inyen	Inyen	Inyen	Inġan	Inayen	Inyen	Tlata n yizra, srussuyen s ufellansen aferṭraħ akken ad sewwen ayrum.
Iceṭṭiden	Iceṭṭiden	Iceṭṭiden	Lqec	Lqec	Icetalen	D ayen yettmelsan.
Iferki	Iferki	Iferki	/	/	/	D tiqecrin i d-tteksen seg useklu n ukerruc.
Iqeccuḍen	Isyaren	Isyaren	Iqecqucen	Isyaren	Isyaren	D isyaren yeqquren ttilin di teżgi, ssemrasen-ten i unecæul n tmes.

Iqujmar	Iqujmar	Iqujmar	Agernuc	Lmadri	Ixuṭran	D isyaren meqqren mlih, ssemrasen-ten i useħmu.
Isili	Asagem	Asagem	jarikan	Bidun	Lqula	D tacmuxt n ufexxar ney d isili n ukawaču, ttagmen-d yis-s aman seg lbir ney seg tala.
Irden	Irden	Irden	Irden	Irden	Irden	D ieeqqayen n ttuyalen d awren mi ara zden.
Lğefna	Tarbut	Lğefna	Harbut	Hziwa	Taɗbalit	D allal n talayt, hrawet, ttuggin yer d axel-is ayrum akked lefti n seksu.
Lħiɗ	Lħiɗ	Lħiɗ	Lħiɗ	Lħiɗ	Afeşil	D şşur yettwabna s wezru akked texmirt.
Lkanun	Lkanun	Lkanun	Lkanun	Lkanun	Imes	D aetuj deg lqaea, cealayen deg-s times, sseħmuyen yur-s, sewwayen fell-as.
Lkanki	Lkanki	Lkanki	Aqendil	Aqendil	Lkarbila	D allal id-ittakken tafat.
Lbala	Lbala	Lbala	Lbala	Lbala	Lbala	D allal n wuzzal ney n ukawaču, tesea afus, ttaemmiren yis-s iɗumman.
Lluħ	Ncir	Ncir	Lluħ	Lluħ	Lluħ	D tilwiħin ssemrasen-ten-t i lebni.
Lmal	Lmal	Lmal	Seayet	Ulli	Dduban	D iyersiwen i ttrebbin yimdanen

						am wulli, ikraren, tiyţten, izgaren, tifunasin...
Lmaeun	Lmaeun	Lmaeun	Ameħrat	Ameħrat	Lmaeun	D allal n tyerza, teelliqen-t yer yizgaren.
Lmedwed	Lmedwed	Lmedwed	Majwar	Amejwar	Lmedwed	D adeg yellan yer d axel n udaynin, srussyen deg-s asaŷur, yetett-it lmal.
Lqaleb	Lqaleb	Lqaleb	Lqaleb	Lqaleb	Lqaleb	D allal s way-s xeddmn lqarmud.
Lssas	Lssas	Lssas	Ssas	Ssas	Lssas	D aħric amezwaru n lebni n uxxam n leqbayel, ad �izen yef lqaea syen akkin ad rren s ufell-as azru d texmirt.
Lxiđ	Amrar	Amrar	Fuli	Falu	Afuli	D iserbaħ yezđan s yedles, ssemrassen-t i ucuddu.
Leybar /zbel	Leybar	Leybar	Leybar	Leybar	Leybar	D zbel n lmal, xeddmn-t i tmazirt akked lebni n zik.
Nneema	Nneema	Nneema	Nneema	Nneema	Nneema	D timzin akked yirden.
Sqef	Sqef	Sqef	Sqef	Sqef	Sqef	D a�ummu n uxxam.
Srir	Srir	Srir	Srir	Srir	Srir	D tadekkant tama n tewwurt t�yaman fella-as.
�sur	�sur	�sur	�sur	�sur	�sur	D l�iđ yebnan s texmirt akked wezru, yettili deg berra n uxxam.

Skali	Tiseddarin	Tiseddarin	Skali	Skali	Druj	D tiseddarin yessalayen yer taerict.
Tackart	Isni	Tackart	Hackart	Tackkart	Tackart	D allal n lxiđ, ttawin-d deg-s asayur.
Tafđist	Lmaş	Lmaş	Lmarţun	Lmarţun	Lmarţun	D allaln wuzzal, yesca afus n wesyar, ssemrasen-t i tuddza n tyawsa.
Taħenayt	Taħenayt	Taħenayt	/	/	/	D ilem i d-yezgan i lhıđ, ggaren deg-s idrimen-nsen akked lfetţan-sen, ttyumun-tt s yiferki.
Takersit	Takersit	Takersit	Lbunk	Taşeręunt	Takersit	Ttesnnieen-tt s lluh akked umeşmar, ttyaman medden fell-as.
Talayt	Talayt	Talayt			Talyt	D yiwen n şşenf n wakal s way-s sellayen axxam dayen ttesnnieen yi-s ijeqduren.
Tamedwast	Tablujt	Tamedwast	Tafařraţ	Tafařraţ	Timeşleħt	D allal n uđummu, tettwaxdem s lhelfa.
Tayurfet	Tayurfet	Tayurfet	/	/	/	D taxxamt deg uxxam n leqbayel, tettili nnig n dderb, ttefren deg-s ayen i d-tyelliten, gganen deg-s.
Taqdirt	Taccuyt	Tuggi	Taydurt	Tasilt	Taccuyt	Allal n usewwi, n ufexxar, ney n wuzzal, lqay lqaε-is, hrawet.

Taqeḍhet	Taqult	Taqult Taqdduht	Haqeseunt	Haqeseunt/ Igesea	Tarbut	D allal n talayt, d tamdewwart, hrawet, tetten deg-s.
Tasarut	Tasarut	Tasarut	Hameftaḥ	Ameftaḥ	Lmeftaḥ	D lmeftaḥ n wuzzal, yellaqen-d i yi-s tawwurt.
Tasebbalt	Tasebbalt	Tasebbalt	Habtit	Habtit	Tidebrit	D allal anda srussun aman, n talayt, yezzifet, hrawet.
Tasegruyt	Tasegruyt	Tasegruyt	Imsenda	Imsenda	Tasegruyt	D sin n yiẽmdan n wuzzal, ssenduyen-ten deg lqaea akken ad xedmen azeṭṭa.
Tasga n uzeṭṭa	Tasga n uzeṭṭa	Tasga n uzeṭṭa	/	/	/	D lḥiḍ i d-iqublen tawwurt.
Taseksut	Taseksut	Taseksut	Takesyast	Akeskas	Takeskast	Ttawil n usewwi n seksu d usfuru n lxeḍra, n talayt ney n wuzzal, yefla lqaẽ-is.
Tawwurt	Tawwurt	Tawwurt	Lbab	Lbab	Lbab	D aħric meqqren deg uxxam n leqbayel, tettwaxdem s lluh, seg-s i d-keččmen at wexxam.
Tayazil	Ayazil	Ayazil	Tayazilt	Taxellalt	Ayazil	D allal n uzeṭṭa, yesea tucrar n wuzzal akked ufus n lluh.
Tazart	Tazart	Tazart	Hazart	Hazart	Hazart	D allal s wayes serwaten alim, n wuzzal, tesea tucrar akked ufus n wesyar.
Taerict	Taerict	Taerict	/	/	/	D amkan yerfed yef lqaea, bennun-tt s yisulas d yiyunam, sellyen-tt s ufella s texmirt,

						ttejmaēen deg-s tiyawsiwin yesean azal, dayen gganen deg-s.
Tigejday /Iemdan	Ijegwan	Ijega	Higidwa	/	/	D aemmud n wesyar, sebddayen-t di tlemmast n wagens n uxxam n leqbayel i wakken ad yettef sqef.
Ticraḡ	Ticraḡ	Ticraḡ	Ḥicraḡ	/	/	D arqem-nni i xedmen deg lehyuḡ akked yijuqduren s Imeyri.
Tijebbadin	Tijebbadin	Tijebbadin	Hijebbadin	Tijebbadin	Timentwin	Snat n tyawsiwin n wuzzal, jebden yis-sent azetta.
Tilewḥin	Tincirin	Tincirin /Tilwiḥin	Tilwiḥin	/	/	D ncir.
Times	Times	Times	Leafit	Leafit	Leafit	D ayen ara d-yeffyen mi ara tcaeḡ isyaren deg lkanun.
Timiway	Timiway	Timiway	/	/	/	D iemdan n wesyar, xedmen-ten deg ssqef akked iyunam.
Tiyenḡawin	Tiyenḡawin	Tiyenḡawin	Hagenḡawin	Tiyenḡayin	Tiyenḡawin	D allalen n wesyar ney n wuzzal, yis-sent i tetten Imakla.
Tiqernit	Tiymart	Tiymart	Cukt	Cukt	Cukt	D amkan yef rrif n wexxam.
Tiqucac	Tiqucac	Tiqucac	/	/	Tiqucac	Ttilint deg uxxam n leqbayel, fell-asant I yettrusu usalas.
Tisirt	Tisirt	Tisirt	Hasirt	Asirt	Asirt	D sin n yiyuraf n ublaḡ yersen wa

						yef wa, afus-is n usyar, zzaden yis-s yal aseqqa yettmaččan.
Tixelxalin	Icacfalen	Icacfalen	Hixelxalen	Sdaya	Timentwin	D aemmud n wuzzal yentɛd deg lħiɗ, tteelliqen yur-s azeɗta ney dduħ.
Tixmirt	Tixmirt	Tixmirt	Abeyli	Abeyli	Abeyli	D axleɗ n wakal d walim d waman.
Tumlilt	Tumlilt	Tumlilt	Harrist	/	/	D akal amellal, sexdamen-tt i ccbaħa n uxxam.
Ṭwiqan	Ṭwiqan	Leɗwaq	Ṭiqan	Ṭyaq	Ṭwiqan	D aħric mačtuħen yeldin, yezga-d i tlemmast n lħiɗ, ttarran-as talwiħt, seg-s i d-ikeččem ubeħri d tafat.

I/Abeddel n unamek :

Abeddel n unamek alsasan n wawal yer unamek nniḍen yezmer ad yili s umerwes ney uneflisem .

a.Amerwes : Mi ara yili yettunefk yisem i tyawsa s yisem n tyawsa nniḍen yettcabin yur-s.

Imdyaten :

-Agens/ lqaḥa : Anamek-is amatu d tiyeryert. Anamek-is nniḍen d tasmusi.

Tanfalit : “Nutni hedren, netta d lqaḥa”.

-Ayanim: Anamek-is amatu d imyi n uzerreb ney n useqqef. Anamek-is nniḍen d teyzi.

Tanfalit : “Taqcict-a lqed-is am uyanim”.

-Ayerbal : Anammek-is amatu d allal n leftil n seksu. Anamek-is nniḍen d asbini n tidet.

Tanfalit:”ur tezmireḍ ara ad tyumeḍ itij s uyerbal”.

-Abuqal : Anamek-is amatu d allal n uemmar n waman. Anamek-is nniḍen d lxelyan.

Tanfalit : Anda ik-εeqley a gma texliḍ, deg ubuqal n waman teswid”.

-Tisegra : Anamek-is amatu d allalen n uzetṭa. Anamek-is nniḍen d terreq.

Tanfalit : Iḍarren-is am yisegra.

B. Aneflisem : D asemmi i tyawsa s tyawsa nniḍen ama d aferdis seg-s ney d ini-ines, ama s wacu tettwaxdem tyawsa ...

Deg wamud-ntey llan kra kan n wawalen id-yekkan seg uneflisem.

*Tumlilt : seg yini amellal.

Anamek-is d akal amellal, nsemma-as i wakal yer yini-ines.

*Amezzir : anamek1: d imyi.

anamek 2 : d ayectu, yettwaxdem s yimyi-agi “amezzir” nsemma i tyawsa yef wayen s i tettwaxdem.

c- Ismawen n tyawsiwin n uxxam yettcabin yer tyawsiwin nniɗen :

-Dekkan : Anamek-is amatu d taħanut (s taerabt). Anamek-is nniɗen deg umawal n uxxam n leqbayel, d amkan i yef ttrusun yikufan.

-Taxellalt : Anamek-is amatu d zalamiɗ. Anamek-is nniɗen deg umawal n uxxam n yicawiyeen, d allal s wayes tteddzen azeɗɗa.

d. Ismawen n tyawsiwin id-yemmalen anamek nniɗen :

-Akufi : Anamek-is amatu d tayawsa n unejmuɛ n lyella. Anamek-is d tuzert n umdan.

-Tiymert : Anamek-is amezwaru d tiymert n ufus. Anamek-is deg umawal n uxxam, d amkan yef rrif n wexxam, anda mlalen sin yiyerban.

II. Assayen isnamkiyen : Deg uħric-agi ad nwali assayen yellan ger yinumak n wawalen.

II-1-Assayen n umyellel :

II.1.a. Amaway/Amettwawi : Assayen n umyellel, d assayen yellan ger yismawen n tyawsiwin. Amaway d isem yesdukklen aħas n tyawsiwin deg yiwen n ŷŷenf. Amettwawi mi ara yili aħas n tyawsiwin ad d-fkent yiwen n ŷŷenf.

Amaway	Amettwawi
Akal	Akal azegzaw Akal awray Akal aberkan Akal azeggay
Tawwurt	Tawwurt n wuzzal Tawwurt n teerict Tawwurt n useqif
Inyen	Inyen n wedyay Inyen n wuzzal Inyen n wakal

Lğefna	Lğefna n wesyar Lğefna n wakal Lğefna n talayt
--------	--

III.a. Awalen i qqaren di temnađin tmurt n leqbayel akked yicawiyen, sean yiwen n unamek, mgaraden deg uzar :

At Yehya	Iezzugen	Micli	Buħmama	Cecar	Babar
Mussa					
Ađellæ	Ađellæ	Ađellæ	Ackaru	Tælaqt	Ađellæ
Afrag	Afrag	Azniq	Lħuc	Lħuc	Afraj
Aferraħ	Ađađin	Uskir	Fan	Fan	Fan
Agens	Tiyeryert	Tiyeryert	Tmurt	Tmurt	Tmurt
Agertil	Agertil	Aħşir	Ajertil	Bucliga	Agertil
Akal	Akal	Akal	Cal	Cal	Cal
Akufi	Akufi	Akufi	Hisarfin	Tacult	Aqebruj
Ayalad	Ayalad	Ayalad	Agrur	Tagrurt	Aħemmal
Ayanim	Ayanim	Ayanim	Hiqeşbin	Aberbiđ	Taqesbet
Ayerbal	Ayerbal	Ayerbal	Azrađ	Azrađ	Ayerbal
Ayerraf	Ayenğa	Ayenğa	Ayenğa	Ayenğa	Ayerraf
Asalas	Asalas	Asalas	Aħemmil	Irsan	Tarkabt
Azru	Azru	Adıay	Hızra	Hızra	Abnay
Iħbuben	Iniyman	Iniyman	Imčan	Karmus	Karmus
Imeşleħ	Imeşleħ	Amzir	Hafarrađ	Tafarrađ	Tafarrađ
Iqujmar	Iqujmar	Iqujmar	Agernuc	Lmadri	Ixuđran
Isili	Asagem	Asagem	Jarikan	Bidun	Lqula
Lğefna	Lğefna	Tarbut	Harbut	Hziwa	Tađbalit
Lmal	Lmal	Lmal	Seayet	Ulli	Dduban
Lkanki	Lkanki	Lkanki	Aqendil	Aqendil	Lkarbila
Lxiđ	Amrar	Amrar	Fuli	Falu	Afuli
Tamedwast	Tamedwast	Tablujt	Tafarrađ	Tafarrađ	Timesleħt
Taqdirt	Taccuyt	Tugi	Taydurt	Tasilt	Taccuyt
Tawwurt	Tawwurt	Tawwurt	Lbab	Lbab	Lbab

Tiqernit	Tiymert	Tiymert	Cukt	Cukt	Cukt
Tafḍist	Lmaṣ	Lmaṣ	Lmarṭun	Lmarṭun	Lmarṭun
Taqeḍhet	Taqsult	Taqduḥt	Haqeseunt	Haqeseunt	Tarbut
Tixelxalin	Icucfal	Icucfal	Hixelxalen	Sdaya	Timnetwin
Tixmirt	Tixmirt	Tixmirt	Abeyli	Abeyli	Abeyli
Zbel	Leybar	Leybar	Leybar	Leybar	Leybar

Timnaḍin n leqbayel	Timnaḍin n yicawiyen
Addaynin	Afrag
Axxam	Taddart
Tayazilt	Taxellalt

Tamawt :

-Di temnaḍin n leqbayel “Addaynin” d axxam n lmal, ma deg temnaḍin n yicawiyen d “afraq”, i d-yemmalen yur-ney “Azniq”.

-deg temnaḍin n yicawiyen sexdamen awal “Taxellalt i tyazilt “allal n uzeṭṭa”maca awal-agi yella yer temnaḍin n leqbayel s unamek nniḍen “Taxellalt n zalamiṭ, Taxellalt n ulqem n useklu”.

-Di temnaḍin n leqbayel “Axxam” d adeg yettwabnan ttidiren deg-s medden i d-yemmalen yer yicawiyen s wawal “Taddart”, awal-agi yemmal-d yur-ney “Agraw n yixamen”.

III.b. Awalen i qqaren di temnaḍin tmurt n leqbayel akked yicawiyen, seṇ yiwen n unamek, yiwen n uzar :

At Yehya	Iezzugen	Micli	Buḥmama	Cecar	Babar
Mussa					
Agelzim	Agelzim	Agelzim	Gelzim	Gelzim	Gelzim
Ameṣmar	Ameṣmar	Ameṣmar	Ameṣmar	Ameṣmar	Ameṣmir

Alim	Alim	Alim	Lum	Lum	Lum
Aqermud	Lqermud	Lqermud	Aqermud	Aqermud	Lqermud
Iyiyden	Iyden	Iyiyden	Iyed	Iyed	Iyed
Lssas	Lssas	Lssas	Ssas	Ssas	Lssas
Tiyengayin	Tiyengawin	Tiyengawin	Tiyengawin	Tiyengayin	Tiyengawin
Tisirt	Tisirt	Tisirt	Hasirt	Asirt	Tisirt
Ṭwiqan	Leđwaq	Ṭwiqan	Ṭiqan	Ṭyaq	Ṭwiqan

d. Tagetnamka :

Mi ara yili yiwen n wawal yesea ugar n yiwen n unamek.

-Axxam : Anamek n°1: D tamezduyt. **Md :** yebna axxam.

Anamek n°2: D zwağ. **Md :** iga axxam.

Anamek n°3: D tawacult. **Md :** yewwi axxam-is.

Anamek n°4: D tameṭṭut. **Md :** icawer axxam-is.

-Asalas : Anamek n°1: D asalas n uxxam. **Md :** zegren asalas i wexxam.

Anamek n°2: D amdan ayezzfan. **Md :** argaz-ina d asalas.

Anamek n°3: D bab n uxxam. **Md :** tciwar asalas n wexxam.

-Ajgu : Anamek n°1: D tigejdit i yetṭfen asalas. **Md :** yewwi-d wergaz tigejdit seg tezgi.

Anamek n°2: D tameṭṭut i iherzen axxam. **Md :** tameṭṭut d tigejdit n wexxam.

-Akufi : Anamek n°1: D allal n unejmue n lyella. **Md :** yeččur ukufi d irden.

Anamek n°2: D amdan iqewwan. **Md :** tameṭṭut-nni anect ukufi.

-**Srir** : Anamek n°1:D tadekkant tama n tewwurt. **Md**:yexdem srir tama n tewwurt n wexxam.

Anamek n°2: D ametraḥ (taerabt). **Md**:yettes yef srir n wexxam.

- **Ayanim** : Anamek n°1: d imyi, ssexdamen-t i wusqef ney i zzerb. **Md** : izaḥreb s uyanim.

Anamek n°2: D amdan rqiḡen ney yezzifen. **Md**: rqiḡ am uyanim

Tagrayt n uḥric :

Deg uḥric-agi wis ukuz, nufa-d :

✓ Ismawen yesean azar yemgarad, anamek yiwen.

Md : Afrag → deg temnaḍin n Tizi wezzu.

Lḥuc → deg temnaḍin n yicawiyen.

Md : Axxam → di temnaḍin n Leqbayel.

Taddart → di temnaḍin n yicawiyen.

✓ Ismawen i yesean yiwen n uzar, yiwen n unamek.

Md : Alim → di temnaḍin n leqbayel.

Lum → di temnaḍin n yicawiyen.

-Llan dayen wawalen igetnamkanen d wawalen ittwasemman s wassayen isnamkiyen.

Tagrayt Tamatut

Tazrawt-a d tasleđt takennayt n uktawal n uxxam aqdim ger sdis n temnađın ; krađ seg Tizi-wezzu (At Yahya Musa, Micli, Ieezzugen) krađ seg temnađın n yicawiyen (Buħmama, Cekar, Babar).

Di teşleđt-agi nezrew ismawen d yimyagen, nekkes-d talıwin-nsen, d yimesla i yettbedilen s temnađt yer tayeđ, d unamek n yal awal.

Di tagara n tezrewt-ntey nşşaweđ ad d- nerr tiririt i tmukrist i-d nefka di tezwara. Neşaweđ yer yigmađ-agi :

Ayen yerzan tanđawit tella-d s wařas deg yimesla d ubeddel deg ususru, aya yettuřal yer ubead id-yellan ger temnađın n leqbayel d tidak n yicawiyen.

Tanđa tella deg yimesla :

[Y] —————> [ʒ]	[j] —————> [w]
[x] —————> [ʃ]	[j] —————> [g]
[Y] —————> [dd̂ʒ]	[θ] —————> [t]
[θ] —————> [h]	[ĝ] —————> [dd̂ʒ]
[w] —————> [j]	

Di teşleđt talıawayt n wamud i d-negrew, nufa-d tella tenđawit deg uřar d usalay ; amek ulıyen yismawen (yettili ama s ussudem, ama s usuddes, ney d imerđilen...).

- kra n yismawen sean ařar yiwen, asalay yemgarad.
- kra n yismawen sean sařar yemgarad, asalay yemgarad.
- tuget n wawalen imerđilen kkan-d si tutlayin nniđen am taerabt d tefransist .

Deg tesnamkit, di tezrawt i nexdem i yinumak n wawalen, nufa-d belli llan yismawen yesean :

- yiwen n uřar, yiwen n unamek
- ařar imgarad, anamek yiwen.

Tamaziyt d yiwet gar tutlayin i tħuza tenđawit s wařas imi tebđa d tantaliyin yembaeaden, nutenti dayen bđant d timeslayin.

Tiybula

I/Idlisen :

- 1/BAYLON CH., MIGNOT X., « **Initiation à la sémantique de lexique du langage** », Ed Nathan, paris, 1995.
- 2/CANTINEAU J., « **Racine et schème** », In mélange William Marçais, Ed, G-p Maisonneuve, 1950, p 120.
- 3/CHAKER S., « **Dérivation de manière kabyle** » In, G.L.E.C.S, Tome, 1972.
- 4/CHAKER S., **Un parler berbère d'Algérie(Kabyle)**, Ed, Awal, Paris, 1990.
- 5/DUBOIS J., **Sociolinguistique concepts de Base**, Ed, Mardaga, Bruxelles, 1997.
- 6/GALAND L., « **Unité et diversité du vocabulaire berbère** », In, Atti della settimana Maghribina, Ed, Milano-DOTT-A ,1970.
- 7/GERMAIN C., RAYMOND LE BLANC, **Introduction à la Linguistique générale, la Phonétique**, Ed, les presses de l'université de Montréal, 1981.
- 8/HADDADOU M.A., « **Défense et illustration de la langue berbère** »Ed, Inna-yas, Alger, 2002.
- 9/HADDADOU M A., **le guide de la culture berbère**, Ed, Inna-yas, Paris, 2002.
- 10/IMARAZEN M., Manuel de syntaxe berbère, Ed, HCA, 2007.
- 11/LEHMANN A., « **Introduction à la lexicologie sémantique et morphologique** ».Ed, Nathan/Hers, Paris, 2000.
- 12/MAMMERI M., **Tajerɣumt n tmaziyt (Tantala taqbaylit)**, Ed, Awal, Paris, 1990.
- 13/NAIT.ZERRAD K., **Tajerrumt n Tmaziyt (Taqbaylit)**, Ed, ENAG, Alger, 1995.
- 14/SADIQI F., **Grammaire du berbère**, Ed, l'harmattan, Paris, 1997.

II/ Tizrawin :

1/HADDADOU M. A., structures lexicales et significations en berbères (Kabyle) T1, thèse du 3ème cycle de linguistique, Aix-en-Provence, Juin, 1985.

III/ Imawalen :

1/ABDESSLAM A., Dictionnaire Abrégé du vocabulaire Redressé de la langue berbère, Ed ENAG, Distribution-Alger, 2001.

2/BERKAÏ ABDELAZIZ, Lexique de la linguistique Français-anglais-tamaziyt, collection linguistique-tasnilt, Ed. ACHAB, Tizi-ouzou, 2009.

3/DALLET J.M., Dictionnaire Kabyle Français (Parler des Ait Menguellat), Ed SLAF, Paris, 1982.

4/DUBOIS J., Dictionnaire de linguistique et des sciences du langage, Ed, Larousse, Paris, 1994.

5/HADDADOU M.A., Dictionnaire de tamaziyt « Parlers de Kabylie », Ed BERTI, Alger, 2014.

Timerna

Agzul s Tefransist

Notre thème d'Analyse porte sur l'étude du vocabulaire de l'habitat traditionnelle kabyle et chaoui. C'est une étude comparative sur le plan morphologique, phonétique et sémantique entre kabyle et chaoui ; Nous avons étudié la variation sur le plan Phonétique et lexical dont la morphosémantique (la structure, la forme et le sens des mots).

Pour mener à bien notre travail, il nous a fallu poser des questions qui nous guident durant notre étude et auxquelles nous avons essayé de répondre tout au long de ce travail ; comment les noms et les verbes qui renvoient au champ lexical (vocabulaire) de l'habitat kabyle traditionnelle sont-ils formés ? Y'a-t-il une différence dans le lexique, morphologie, phonétique et la sémantique entre ces deux dialectes ?

Afin de répondre à ces questions nous émettons les hypothèses suivantes :

-Manque de contacts et la relations entre les habitants de ces régions et la variation d'une région à une autre est due à la situation géographique.

Pour ce faire, nous avons recueilli un corpus auprès des locuteurs des régions kabyles qui sont (« Ait yahya Moussa », « Azazga », « Michlet ») de Tizi-Ouzou et ceux des régions chaouis de Khenchla (« Bouhmama », « Chechar », « Babar »). Le corpus qui comporte des noms simples, des noms composés, des noms dérivés et des noms empruntés et ainsi que des verbes qui renvoient au champ lexical de l'habitat traditionnelle (kabyle et chaoui).

Pour bien à mener notre étude, nous avons reparti notre travail en quatre (4) parties :

La 1ère partie : Théorique, elle contient toutes les définitions des mots clés qui renvoient à notre thème, comme la variation et ces types, définition de la sémantique, phonétique, la morphologie...

La 2ème partie est la variation phonétique : est une analyse comparative pour dégager les éléments affectés par le changement.

La 3ème partie est l'analyse de la variation morphologique pour les noms et verbes qui renvoient au champ lexical de l'habitat traditionnelle kabyle et chaoui.

La 4ème partie est la variation sémantique : qui traite les différents signifiés d'un même signifiant.

Les noms en berbère varient en genre (féminin, masculin), en nombre (singulier, pluriel) et en état (libre, annexion).

1) les noms simples :

A/ le genre :

Le nom berbère oppose deux genres :

a.1/ le masculin :

Généralement, le nom masculin commence par une voyelle (**a-i-u**).

Ex :	Kab		cha
a	→ ablaḍ/acwari.	/	ajertil/afraj.
I	→ irij/injen.	/	igelzi/iyed.
U	→ ulmu/uzzal .	/	

a.2/ Le féminin :

Le féminin se forme sur la base du masculin par l'ajout du morphème discontinu

« t — t. »

Ex : masculin → féminin

aqabac → taqabact.

ablaḍ → tablaḍt.

Le ‘t’ au début du nom féminin en kabyle, devient ‘h’ en chaoui, et indique la marque du féminin h — t.

Ex : kab (féminin) → chw (féminin)

tisirt → hassirt.

taxellalt → haxellalt.

tackart → hackart.

*Certains noms féminins n'ont pas de masculin :

Ex : Tawwurt

Tazart

Tayurfet

Tlayt

B/ Le nombre :

Le berbère possède un singulier et un pluriel .On distingue trois types de pluriel.

- ✓ le pluriel externe (ajout d'un affixe).
- ✓ le pluriel interne (alternance vocalique).
- ✓ Le pluriel mixte (affixe + alternance vocalique).

b.1/ Pluriel externe :

Le pluriel externe se forme en ajoutant un suffixe au nom, ce changement peut affecter aussi la voyelle initiale.

Ex :

Nom masculin :

1/ Singulier /a/ —————> pluriel /i/

Amnar —————> innaren (kab).

Ajertil —————> ijertilen (chaw).

Nom féminin :

1/ Ta —————> (ti — in)

Ttaḍwiqt —————> tiḍwiqin.

2/ ta —————> (ti — yin)

Tamejarrit —————> timjarriyin.

b.2/ Le pluriel interne :

Le pluriel se forme par alternance vocalique.

Ex :

Le passage de (ə) à (u) :

Singulier → pluriel.

Annar → inurar. (annar (we) → Ghard. anrar, et Destaing : annar

Inurar (i) Aire à battre, aire porteuse d'abondance (Dallet).

Le passage de (u) à (a) :

Singulier → pluriel

Ajgu → ijega.

Le passage de (i) à (a) :

Singulier → pluriel

Asalas → isulas.

Le passage de (e) à (a) :

Singulier → pluriel

Aḥayek → iḥuyak.

c.3/ Pluriel mixte :

Le pluriel mixte se caractérise par la suffixation et par l'alternance vocalique (et /ou) consonantique.

Nom masculin :

Ex : singulier → pluriel

a → **(i — an)**

Akufi → ikufan

a → **(i — yen)**

Acwari → icwariyen.

*Dans ces exemples il y a alternance vocalique pré-radical «a _i», en plus de la suffixation de (--an).

Nom féminin:

EX1:   **ta**   →   **(ti__ in)**

Tayurfet → tiyurfatin.

Takuft → tikufatin.

EX2 :   **ta**   →   **(ti— yin)**

Tasegrut → tisegruyin.

EX3:   **Ti**   →   **(ti— in)**

Tamedwast → timedwasin.

C/ L'état :

Le nom oppose deux états : L'état libre et l'état d'annexion.

C.1/ l'état d'annexion : du nom se manifeste par une modification affectant sa voyelle initial, dans certains contextes grammaticaux, préfixation de /w/ ou /y/ ou maintien ou chute de la voyelle initiale.

Ex :   **Nom**   →   **l'état d'annexion**

Agelzim → (n) ugelzim.

Tazeqqa → tzeqqa

C.1/ l'état libre : On dit d'un nom qu'il est à l'état libre quand il apparaît sous la forme qu'il prend habituellement lorsque, il est hors syntagme.

EX :

Nom	→	l'état libre
Ayanim	→	ayanim.

2/ Les noms dérivés :

La dérivation est une relation orientée entre un mot et un autre mot .Il existe deux types de dérivation.

- ✓ dérivation d'orientation ou grammaticale.
- ✓ dérivation de manière ou expressive.

2. a/ La dérivation grammaticale: ce types de dérivation nous permet de former plusieurs mots dont : le nom d'agent, nom d'instrument, nom d'action, nom concret...

Ex : Tumlilt « Terre blanche », dérivé du verbe imllul « être blanc ».

Ex : Tijebbadin «instrument utilisé dans le métier à tisser », du verbe jbed « tirer ».

2. b/ La dérivation de manière ou expressive:

Elle se fait soit par redoublement de consonnes, soit par l'ajout d'un affixe, comme l'indique l'exemple suivant :

Ex : kab. : Tiɣeryert, redoublement de « ɣer » / iɣiɣden, redoublement de « ɣ »

Ch. : Iqecqucen, redoublement de « qec ».

3 / Les noms composés :

La composition est un procédé de formation des mots par assemblage de bases entre elles. Il y'a deux types de composés :

3. C.a / la composition proprement dite : dont les éléments sont soudés

Ex : adaynin « de adda « bas »+ynin « l'autre », donc le mot (adaynin) désigne : l'autre bas.

3. C.b / La composition synaptique : Dont les éléments sont séparés par le fonctionnel « n ».

Ex :

*Tawwurt n beřra « porte d'entrée » —————> « Tawwurt +n+beřra ».

Dans certains cas, les noms composés ne sont pas séparés par le fonctionnel« n ».

4/ Les Emprunts:

L'emprunt lexical est le phénomène sociolinguistique le plus important dans les contacts de langues. Dans le lexique de l'habitat kabyle et chaoui traditionnelle, des emprunts anciens qui viennent du :

4.1/ Punique : Ayanim « roseau » —————> Qanim.

4.2/ Latins : Tawwurt « porte » —————> porta.

4.3/ Grecs : Lqarmud « tuiles » —————> kermidos.

Mais aussi on trouve des emprunts arabes ou français.

Emprunt arabe : Srir « lit » —————> El sarir.

Emprunt français : Lkanki « quinquet ».

5/ Le verbe :**5-1-Définition du verbe :**

Le verbe kabyle associe obligatoirement une racine lexicale à une marque aspectuelle et un indice de personne.

Exemple :

Yewwed : il est arrivé, racine WD, « Y » est l'indice de la 3ème personne du singulier masculin, schéma de l'accompli : (y)C₁ec₂.

En tamazight, le verbe se conjugue au : prétérit, prétérit négatif, aoriste et aoriste intensif.

5-2-prétérit :

L'action ou l'état est achevé, précis.

Exemple : Yusa-d idelli.

5-3-Prétérit négatif :

Le prétérit négatif, il est marqué par la négation « ur » et placé avant le verbe et suivi d'une autre particule « ara ».

Ur+verbe=verbe à la forme négative.

Exemple : Yečča, il a mangé / ur yečči ara, il n'a pas mangé.

5-4-Aoriste :

L'action ou l'état est non achevé, imprécis. Mais ce type d'aoriste est très peu utilisé on le remplace par la forme « ad »+aoriste où « ad » exprime également l'idée d'inaccomplissement.

Exemple : Ad+verbe → ad yas (il viendra).

5-5-Aoriste intensif :

L'intensif exprime un prolongement de l'action soit par un ajout d'un préfixe « tt » soit par un redoublement consonantique.

Exemple1 :

✓ Aoriste intensif par préfixe « tt » :

Ddu (Marcher) —————> tteddu (entraîn de marcher)

Exemple 2 :

✓ Aoriste intensif par un redoublement consonantique :

Yezdey (il a habité) —————> izeddey (il est entraî d'habiter).

6/ l'analyse sémantique des noms:

Dans cette partie, nous avons étudiés les signifiés et les relations qui les lient.

6. I.1/ La formation sémantique des noms à partir du sens porté par la racine :

Ex : Asyar : sa racine (syr) qui signifié « sécher » « Afurk ».

6. I.2/ Les changements sémantiques :

Le nom subit des changements au niveau sémantique qui sont :

a- **La métaphore** : c'est donner à un mot un autre sens en fonction d'une comparaison implicite.

EX : Annar —————> sens1 « terrain à battre les céréales ».
Sens2 « stade ».

b- **La métonymie** : est la désignation d'un objet par le nom d'un autre objet soit.

EX : Amezzi —————> sens1 : plante « le romarin ».
Sens2 balai fait avec les branches du romarin.

Tumlilt —————> « Terre blanche » —————> de amellal « blanc »

De sa couleur vers la chose concrète, ou a nommé la chose par la couleur dont elle est faite.

Conclusion :

La variation linguistique est un aspect commun à toutes les langues, y compris la langue berbère. La variation du berbère et chaoui est due à plusieurs facteurs tels que l'oralité de ces langues et l'absence de contacts entre les locuteurs kabyles et chaoui ainsi que la grande superficie de la berbérophonie.

Après cette analyse comparative sur le plan; morphologique, phonétique et sémantique du vocabulaire de l'habitat traditionnelle kabyle et chaoui, nous constatons l'importance du vocabulaire retenu dans les six(6) régions kabyle et chaoui étudiées.

Sur le plan morphologique, concernant les unités lexicales, on a trouvé à partir des procédés connus, des noms simples, composés, dérivés et empruntés.

Les noms empruntés, un grand nombre sont des emprunts à l'arabe, et la plus part des noms ont gardé leur article arabe « L ».

Sur le plan sémantique, on a constaté qu'il y a une relation entre les objets et les noms qu'ils portent, selon leurs formes et les procédés de la métaphore métonymie et la polysémie occupent une part essentielle dans le vocabulaire de la maison kabyle.

Sur le plan phonétique, il y'a une différence dans la prononciation de certains noms entre kabyle et chaoui.

Amawal

**Amud n yismawen d
yimyagen**

I/ Tafelwit Takennayt i d-yemmalen amud deg umawal n yismawen n tmezduyt taqdimt n leqbayel d yicawiyeen :

Timenađin	Tizi Wezzu			Xencla		
	At yahya Musa	Micli	Iæzzugen	Xencla	Xencla	Xencla
Awal s tefransist	“At Eđella” (A)	“At wađas” (B)	“At Buđda” (C)	“Buđmama” (D)	“Cecar” (E)	“Babar” (F)
« Pot à une anse et souvent à bec ».	Abuqal	Abuqal	Abuqal	Acuqal	Buqala	Acuqal
« Double panier en sparterie pour transport sur bête de somme ».	Acwari	Acwari	Acwari	/	/	Teqful
« Espace fermé, réservé au bétail »	Adaynin	Adaynin	Adaynin	Afrag	Afrag	/
« Couffin »	Ađelæ	Ađelæ	Ađelæ	ackaru	Tælaqt	Ađellæ
« Cour »	Afrag	Azniq	Afrag	Lħuc	Lħuc	Afraj
« Diss »	Idles	Adles	Adles	Lħelfa	Lħelfa	Igelzi
	Afařađ	Uskir	Ađađin	Fan	Fan	Fan

	Afaṛaḥ n talayt	Uskir n Talayt	Aḍağin n Talaxt	/	/	/
« Talus »	Agadir	Agadir	Agadir	/	/	/
« Pioche »	Agelzim	Agelzim	Agelzim	Gelzim	Gelezim	Lafyuj
« Sol de la maison kabyle traditionnelle »	Agens	Tiyeryert	Tiyeryert	Tmurt	Tmurt	Hmurt
« Grande natte »	Agertil	Aḥşir	Agertil	ajertil	Bucliga	Bucliga
« Terre avec laquelle on construit les maisons »	Akal	Akal	Akal	Cal	Cal	Cal
« Jarre à provision sèches »	Akufi	Akufi	Akufi	hisrafin	Tacult	Hiserfin
« Paille broyée par le battage »	Alim	Alim	Alim	Lum	Lum	Lum
« Clou »	Ameşmar	Ameşmar	Ameşmar	Ameşmar	Ameşmar	Ameşmir
« Seuil, linteau »	Amnaṛ	Amnaṛ	Amnar	Læetbet	Læetbet	Ṭarfit
« Murette de pierres sèches »	Ayalad	Ayalad	Ayalad	Agrur	Tagrurt	Aḥemmal
« Crible à sable. Grand tamis »	Ayerbal	Ayerbal	Ayerbal	Azraḍ	Azraḍ	Ayerbal

« La louche »	Ayeɣraf/Ayeŋa	Ayeŋa	Ayeŋa	Ayeŋa	Ayeŋa	Ayerraf
« Grande corbeille en roseaux »	Aqecwal	Aqecwal	Aqecwal	Aklut	/	/
« Tuile »	Aqermud	Lqarmud	Lqarmud	lqarmud	lqarmud	lqarmud
« Pouture de toiture (poutre central) »	Asalas	Asalas	Asalas	Ahemmil	Irsan	Tarkabt
« Cruche en terre à puiser l'eau »	Asagem	Asagem	Asagem	jarikan	Bidun	Lqula
« Pendoir »	Asaelaq	Asaelaq	Asaelaq	Aellaq	Aellaq	Ackab
« Roseau, canon de fusil »	Ayanim	Ayanim	Ayanim	Hiqesbin	Aberbiɗ	Yanim
« Maison »	Axxam	Axxam	Axxam	Taddart/Lhel	Taddart	Taddart
« Verrou »	Azekrun	Azekrun	Azekrun	Zekrun	Blej	Leblej
« Tissage »	Azetta	Azetta	Azetta	Azetta	Azetta	Azetta
« Trou, cavité »	Aeɣtuj	Axjiɗ	Axjiɗ	Aqlal	/	Tajxuɗ

« Murette haute appuyée au mur de pignon du kanoun »	Dekkan	Adekkkan	Adekkkan	/	/	/
« Berceau »	Dduḥ	Dduḥ	Dduḥ	Dduḥ	Dduḥ	Dduḥ
« Chevron de section »	Ifegaggen	Igaggen	Igaggen	Ifeḡḡaḡen	Ifeḡḡaḡen	Ifeḡḡaḡen
« Grande couverture blanche en tissage »	Iḥuyak	Iɛdilen	Ixlalen	Ḥuli	Ḥembel	Iḥuyak
« Les figes sèches »	Iḥbuben	Iniyman/iḥbuben	Iniyman	Inčan	Karmus	Inčan
« Poterie artisanale traditionnelle »	Ijuqdar	Ijuqduren	Ijuqduren	Lumaɛen	Lumaɛen	Lumaɛen
« Cendre »	Iyiɣden	Iyiɣden	Iyeden	Iyed	Iyed	Iyed
« Morceau de bois »	Iqcuɣen	Isyaren	Isyaren	Iqecqucen	Isyaren	Isyaren
« Balai de branchage »	Imeṣlaḥ	Amezir	Ayectu	Hafarraṭ n tguft	Tafarraṭ	Tafarraṭ
« Pierre de foyer »	Inyen	Inyen	Inyen	Ingan	Inayen	Inyen

« Vêtement »	Iceṭṭiden	Iceṭṭiden	Iceṭṭiden	Lqec	Lqec	Icetalen
« Liège »	Iferki	Iferki	Iferki	/	/	/
« Bois »	Iqeccuden	Isyaren	Isyaren	Iqecqucen	Isyaren	Isyaren
« Amphore en terre à puiser l'eau »	Isili	Asagem	Asagem	jarikan	Bidun	Lqula
« Blés »	Irden	Irden	Irden	Irden	Irden	Irden
« Grand plats pour rouler le couscous »	Lğefna	Tarbut	Lğefna	Harbut	Hziwa	Taḍbalit
« mur »	Lḥiḍ	Lḥiḍ	Lḥiḍ	Lḥiḍ	Lḥiḍ	Afeṣil
« Foyer creusé dans le sol »	Lkanun	Lkanun	Lkanun	Lkanun	Lkanun	Imes
« Quinquet/Lampe avec récipient d'huile et une méche »	Lkanki	Lkanki	Lkanki	Aqendil	Aqendil	Lkarbila
« Pelle »	Lbala	Lbala	Lbala	Lbala	Lbala	Lbala
« Planche »	Lluḥ	Ncir	Ncir	Lluḥ	Lluḥ	Lluḥ
« Bétail »	Lmal	Lmal	Lmal	Seayet	Ulli	Dduban

« Charrue »	Lmaεun	Lmaεun	Lmaεun	Ameħrat	Ameħrat	Lmaεun
« Mangeoire »	Lmedwed	Lmedwed	Lmedwed	Majwar	Amejwar	Lmedwed
« Cuvette en Terre »	Lqaleb	Lqaleb	Lqaleb	Lqaleb	Lqaleb	Lqaleb
« Fossé. Caniveau »	Lssas	Lssas	Lssas	Ssas	Ssas	Lssas
« Corde en poils de laine et de chèvre »	Lxiđ	Amrar	Amrar	Fuli	Falu	Afuli
« Fumier »	Leybar /zbel	Leybar	Leybar	Leybar	Leybar	Leybar
« Regales pour l'alimentation humaine »	Nneεma	Nneεma	Nneεma	Nneεma	Nneεma	Nneεma
« Banquette sous forme de lit »	Srir	Srir	Srir	Srir	Srir	Srir
« Muraille »	Şsur	Şsur	Şsur	Şşur	Şşur	Şşur
« Les escaliers »	Skali	Tiseddarin	Tiseddarin	Skali	Skali	Druj
« Grand couffin en alfa »	Tackart	Isni	Tackart	Hackart	Tackkart	Tackart

« Instrument qui sert ou cassage de grand pierre »	Tafdist	Lmaş	Lmaş	Lmarţun	Lmarţun	Lmarţun
« Dans l'épaisseur du mur sont ménagées des miches »	Taḥenayt	Taḥenayt	Taḥenayt	/	/	/
« Noeud »	Takersit	Takersit	Takersit	Lbunk	Taşereunt	Takersit
« L'argile »	Talayt	Talayt	Talayt	/	/	Tlayt
« Balai »	Tamedwast	Tablujt	Tamedwast	Tafarraţ	Tafarraţ	Timesleht
« Pièce au dessus de Dderb »	Tayurfet	Tayurfet	Tayurfet	/	/	/
« Marmite en terre »	Taqdirt	Taccuyt	Tugi	Taydurt	Tasilt	Taccuyt
« Assiète en argile »	Taqedhet	Taqsult	Taqsult Taqdduht	Haqeseunt	Haqeseunt/ lgesea	Tarbut
« clé »	Tasarut	Tasarut	Tasarut	Hameftaḥ	Ameftaḥ	Lmeftaḥ
« Jarre pour réserver l'eau »	Tasebbalt	Tasebbalt	Tasebbalt	Habtit	Habtit	Tidebrit
« Chainette (Tissage) »	Tasegruyt	Tasegruyt	Tasegruyt	Imsenda	Imsenda	Tasegruyt

« Mur intérieur face à la porte d'entrée, partie mieux éclair de la maison »	Tasga n uzetța	Tasga n uzetța	Tasga n uzetța	/	/	/
« Grand passoire »	Taseksut	Taseksut	Taseksut	Takesyast	Akeskas	Takeskast
« porte »	Tawwurt	Tawwurt	Tawwurt	Lbab	Lbab	Lbab
« Chantréaux .Peigne pour tasser le tissage »	Tayazilt	Ayazil	Ayazil	Taxellalt	Taxellalt	Taxellalt
« Figs sèches »	Tazart	Tazart	Tazart	Hazart	Hazart	Hazart
« Soupente au-dessus de l'étable »	Taerict	Taerict	Taerict	/	/	/
« Poutre. Pilier de bois support de charpente »	Tigejday	Ijegwan	Ijega	Higidwa	/	/
« Tatouage »	Ticrađ	Ticrađ	Ticrađ	Ĥicrađ	/	/
« Tendeur de tissage »	Tijebbadin	Tijebbadin	Tijebbadin	Hijebbadin	Tijebbadin	Timentwin
« Planche »	Tilewħin	Tincirin	Tincirin /Tilwiħin	Tilwiħin	/	/
« Feu »	Times	Times	Times	Leafit	Leafit	Leafit
« Branche assez longue qui sert	Timiway	Timiway	Timiway	/	/	/

chevron de charpente »						
« Cuillères »	Tiyenğayin	Tiyenğawin	Tiyenğawin	Hiyenğawin	Tiyenğayin	Tiyenğawin
« Sol de maison »	Tiyeryert /Taqæet	Tiyeryert	Tiyeryert	/	/	/
« situé coin(Extrême) »	Tiqernay	Tiyymar	Tiyymar	Cukt	Cukt	Cukt
« Petit plague de liege »	Tiqucac	Tiqucac	Tiqucac	/	/	Tiqucac
« Moulin à grain »	Tisirt	Tisirt	Tisirt	Hasirt	Asirt	Asirt
/	Tixelxalin	Icacfalen	Icacfalen	Hixelxalen	Sdaya	Timentwin
« Mortier d'argile »	Tixmirt	Tixmirt	Tixmirt	Abeyli	Abeyli	Abeyli
« Argile blanche »	Tumlilt	Tumlilt	Tumlilt	Harrist	/	/
« Fenêtre »	Ṭwiqan	Ṭwiqan	Leḍwaq	Ṭiqan	Ṭyaq	Ṭwiqan
« Fumier »	Zbel	Zbel	Leybar	Leybar	Leybar	Leybar

II/ Tafelwit Takennayt i d-yemmalen amud n yimyagen deg umawal n tmezduyt taqdimt n leqbayel d yicawiyen :

Amud n yimyagen nesmel-it akka :

- ✓ Adur amezwaru nefka-d deg-s talya n yizri.
- ✓ Adur wis sin nefka-d deg-s talya n yizri ibaway.
- ✓ Adur wis krađ nefka-d deg-s talya n wurmir s “ad” .
- ✓ Adur wis ukuz nefka-d deg-s talya n wurmir ussid.

Timnađin	Tizi wezzu			Xencla		
	At yaħya Musa	Micli	Iezzugen	Xencla	Xencla	Xencla
Awal s tfransist	“At Eđella” (A)	“At wađas” (B)	“At Buđda” (C)	“Buđmama” (D)	“Cecar” (E)	“Babar” (F)
Commencer	Yekmaši Ur yekmaši ara Ad yekmaši Yettekmaši	Yebda Ur yebdi ara Ad yebdi Ibeddu	Yebda Ur yebdi ara Ad yebdu Ibeddu	Yebda Ur yebdi ara Ad yebdi Ibeddu	Yebda Ur yebdi ara Ad yebdi Ibeddu	Yebda Ur yebdi ara Ad yebdi Ibeddu
Batir	Yebna Ur Yebni ara Ad yebnu Ibennu	Yebna Ur Yebni ara Ad yebnu Ibennu	Yebna Ur Yebni ara Ad yebnu Ibennu	Yebni Ur yebni ara Ad yebni Ibenni	Yebna Ur Yebni ara Ad yebnu Ibennu	Yeyref Ur yeyrif ara Ad yeyref Yettyarrif
Creuser	Yeyza Ur yeyzi ara Ad iyez Iyezz	Yeyza Ur yeyzi ara Ad iyez Iyezz	Yeyza Ur yeyzi ara Ad iyez Iyezz	Yeyza Ur yeyzi ara Ad iyez Iyezz	Yeyza Ur yeyzi ara Ad iyez Iyezz	Yeyza Ur yeyzi ara Ad iyez Iyezz

Se poser	Yersa Ur yersi ara Ad yers Yettrusu	Yersa Ur yersi ara Ad yers Yettrusu	Yersa Ur yersi ara Ad yers Yettrusu	Yersa Ur yersi ara Ad yers Yettrusu	Years Ur yersi ara Ad yers Yettrusu	Yersa Ur yersi ara Ad yers Yettrusu
Couvrir d'un toit	Yesqef Ur Yesqif ara Ad Yesqef Yettseqqif	Yeqqarmed Ur Yeqqarmed ara Ad Yeqqarmed Yettqermid	Yeqqarmed Ur Yeqqarmed ara Ad Yeqqarmed Yettqermid	Yesqef Ur yesqif ara Ad yesqef Yettseqqif	Yesgef Ur yesgif ara Ad yesgef Yettseggif	Yeyret Ur yeyrit ara Ad yeyret Yettyerrit
Prendre	yewwi Ur yewwi ara Ad yawi yettawi	yewwi Ur yewwi ara Ad yawi Yettawi	yewwi Ur yewwi ara Ad yawi yettawi	yewwi Ur yewwi ara Ad yawi yettawi	Yewwi Ur yewwi ara Ad yawi Yettawi	yewwi Ur yewwi ara Ad yawi Yettawi
Faire	Yexdem Ur yexdim ara Ad yexdem Ixeddem	Yexdem Ur yexdim ara Ad yexdem Ixeddem	Yexdem Ur yexdim ara Ad yexdem Ixeddem	Yegga Ur yeggi ara Ad yegger Igger	Yegga Ur yeggi ara Ad yegger Igger	Yegga Ur yeggi ara Ad yegger Igger
Traverser	Yezger Ur yezgir ara Ad yezger Izegger	Yezger Ur yezgir ara Ad yezger Izegger	Yezger Ur yezgir ara Ad yezger Izegger	Yessuref Ur yessuref ara Ad yessuref Yettsuruf	Yegzem Ur yegzim ara Ad yegzem Igezzem	Yessureṭ Ur yessurṭ ara Ad yessureṭ Yettsururṭ
Tailer	Yenḡer Ur yenḡir ara Ad yenḡer Yettengḡer	Yenḡer Ur yenḡir ara Ad yenḡer Yettengḡer	Yenḡer Ur yenḡir ara Ad yenḡer Yettengḡer	Yenḡer Ur yenḡir ara Ad yenḡer Yettengḡer	Yenḡer Ur yenḡir ara Ad yenḡer Yettengḡer	Yesseqqcer Ur yesseqqcer ara Ad yesseqqcer Isseqqcer

Lisser	Yemsel Ur yemsil ara Ad yemsel Yettemsal	Yemsel Ur yemsil ara Ad yemsel Yettemsal	Yemsel Ur yemsil ara Ad yemsel Yettemsal	Yemsel Ur yemsil ara Ad yemsel Yettemsal	Yelbes Ur yelbis ara Ad yelbes Yettelbis	Yemsel Ur yemsil ara Ad yemsel Yettemsal
Bruler, être desséché.	Yeqqed Ur yeqqid Ad yeqqed Yetteqqed	Yeqqed Ur yeqqid Ad yeqqed Yetteqqed	Yeqqed Ur yeqqid Ad yeqqed Yetteqqed	Yeqqed Ur yeqqid Ad yeqqed Yetteqqed	Yeqqed Ur yeqqid Ad yeqqed Yetteqqed	Yessufey Ur yessufey ara Ad yessufey Issufuy
Etendre/étaler	Yefser Ur yefsir ara Ad yefser Yettefser	Yefser Ur yefsir ara Ad yefser Yettefser	Yefser Ur yefsir ara Ad yefser Yettefser	Yefser Ur yefsir ara Ad yefser Yettefser	Yefser Ur yefsir ara Ad yefser Yettefser	Yefser Ur yefsir ara Ad yefser Yettefser
Racornir	Yeqqur Ur yeqqur ara Ad yeqquer Yettyara	Yeqqur Ur yeqqur ara Ad yeqquer Yettyara	Yeqqur Ur yeqqur ara Ad yeqquer Yettyara	Yeqqur Ur yeqqur ara Ad yeqquer Yettyara	Yeqqur Ur yeqqur ara Ad yeqquer Yettyara	Yeqqur Ur yeqqur ara Ad yeqquer Yettyara
Etendre	Yessa Ur yessi ara Ad yessu Yettessu	Yessa Ur yessi ara Ad yessu Yettessu	Yessa Ur yessi ara Ad yessu Yettessu	Yessa Ur yessi ara Ad yessu Yettessu	Yessa Ur yessi ara Ad yessu Yettessu	Yessa Ur yessi ara Ad yessu Yettessu
Mélanger	Yexbel Ur yexbil ara Ad yexbel Yettxebbil	Yexleđ Ur yexliđ ara Ad yexleđ Yettexlađ	Yexleđ Ur yexliđ ara Ad yexleđ Yettexlađ	Yexleđ Ur yexliđ ara Ad yexleđ Yettexlađ	Yexleđ Ur yexliđ ara Ad yexleđ Yettexlađ	Yexleđ Ur yexliđ ara Ad yexleđ Yettexlađ

Habiter	Yezdey Ur yezdiy ara Ad yezdey Izeddey	Yezdey Ur yezdiy ara Ad yezdey Izeddey	Yezdey Ur yezdiy ara Ad yezdey Izeddey	Yesken Ur yeskin ara Ad yesken Yetteskan	Yesken Ur yeskin ara Ad yesken Yetteskan	Yesken Ur yeskin ara Ad yesken Yetteskan
Chauffer	Iseh̄ma Ur iseh̄ma ara Ad iseh̄mu Isseh̄may	Iseh̄ma Ur iseh̄ma ara Ad iseh̄mu Isseh̄may	Iseh̄ma Ur iseh̄ma ara Ad iseh̄mu Isseh̄may	Iseh̄ma Ur iseh̄ma ara Ad seh̄min Isseh̄may	Iseh̄ma Ur iseh̄ma ara Ad seh̄min Isseh̄may	Iseh̄ma Ur iseh̄ma ara Ad seh̄men Isseh̄may
Pendre	Yeēleq Ur yeēliq ara Ad yeēleq Yettēelliq	Yeēleq Ur yeēliq ara Ad yeēleq Yettēelliq	Yeēleq Ur yeēliq ara Ad yeēleq Yettēelliq	Yeēleq Ur yeēliq ara Ad yeēleq Yettēelliq	Yeēleq Ur yeēliq ara Ad yeēleq Yettēelliq	Yeēleq Ur yeēliq ara Ad yeēleq Yettēelliq
Briller	Yebraq Ur yebriq ara Ad yebraq Yettbarriq	Yebraq Ur yebriq ara Ad yebraq Yettbarriq	Yebraq Ur yebriq ara Ad yebraq Yettbarriq	Yebraq Ur yebriq ara Ad yebraq Yettbarriq	Yecaεεal Ur yecaεεal ara Ad yecaεεal Yettcaεεal	Yebraq Ur yebriq ara Ad yebraq Yettbarriq
Cuire	Yesseww Ur yesseww ara Ad yesseww Isewway	Yesseww Ur yesseww ara Ad yesseww Isewway	Yesseww Ur yesseww ara Ad yesseww Isewway	Yesseww Ur yesseww ara Ad yesseww Isewway	Yesseww Ur yesseww ara Ad yesseww Isewway	Yesseww Ur yesseww ara Ad yesseww Isewway
Badigeonner	Yeḍla Ur yeḍli ara Ad yeḍlu Iḍellu	Yeḍla Ur yeḍli ara Ad yeḍlu Iḍellu	Yeḍla Ur yeḍli ara Ad yeḍlu Iḍellu	Yeḍla Ur yeḍli ara Ad yeḍlu Iḍellu	Yeḍla Ur yeḍli ara Ad yeḍlu Iḍellu	Yeḍla Ur yeḍli ara Ad yeḍlu Iḍellu

Tisser	Yežda Ur yeždi ara Ad yežd Izžeđ	Yežda Ur yeždi ara Ad yežd Izžeđ	Yežda Ur yeždi ara Ad yežd Izžeđ	Yežda Ur yeždi ara Ad yežd Izžeđ	Yežda Ur yeždi ara Ad yežd Izžeđ	Yežda Ur yeždi ara Ad yežd Izžeđ
Remplir	Yeččur Ur yeččur ara Ad yeččar Yettaččar	Yeččur Ur yeččur ara Ad yeččar Yettaččar	Yeččur Ur yeččur ara Ad yeččar Yettaččar	Yeččur Ur yeččur ara Ad yeččar Yettaččar	Yeččur Ur yeččur ara Ad yeččar Yettaččar	Yeččur Ur yeččur ara Ad yeččar Yettaččar
Monter	Yuli Ur yuli ara Ad yali Yettali	Yuli Ur yuli ara Ad yali Yettali	Yuli Ur yuli ara Ad yali Yettali	Yuli Ur yuli ara Ad yali Yettali	Yuli Ur yuli ara Ad yali Yettali	Yettlee Ur yettlee ara Ad yettlee İtellee
Se poser	Yersa Ur yersi ara Ad yers Yettrusu	Yersa Ur yersi ara Ad yers Yettrusu	Yersa Ur yersi ara Ad yers Yettrusu	Yersa Ur yersi ara Ad yers Yettrusu	Yersa Ur yersi ara Ad yers Yettrusu	Yersa Ur yersi ara Ad yers Yettrusu
Diviser	Yefraq Ur yefriq ara Ad yefraq Yettfarriq	Yefraq Ur yefriq ara Ad yefraq Yettfarriq	Yefraq Ur yefriq ara Ad yefraq Yettfarriq	Yefraq Ur yefriq ara Ad yefraq Yettfarriq	Yefraq Ur yefriq ara Ad yefraq Yettfarriq	Yenzet Ur yenzit ara Ad yenzet Yettnezzit
Frappier	Yewwet Ur yewwet ara Ad Yewwet Yettewwet	Yewwet Ur yewwet ara Ad Yewwet Yettewwet	Yewwet Ur yewwet ara Ad Yewwet Yettewwet	Yewwet Ur yewwet ara Ad Yewwet Yettewwet	Yewwet Ur yewwet ara Ad Yewwet Yettewwet	Yewwet Ur yewwet ara Ad Yewwet Yettewwet

Faire sortir	Yessufuy Ur yessufuy ara Ad yessufay Issuffuy	Yessufuy Ur yessufuy ara Ad yessufay Issuffuy	Yessufuy Ur yessufuy ara Ad yessufay Issuffuy	Yesraged Ur yesraged ara Ad yesraged Yettesraged	Yesragay Ur yesragay ara Ad yesragay Yettesragay	Yesraya Ur yesraya ara Ad yesraya Yettesraya
Ecraser/Piler	Yeddez Ur yeddiz ara Ad yeddez Yettetdez	Yeddez Ur yeddiz ara Ad yeddez Yettetdez	Yeddez Ur yeddiz ara Ad yeddez Yettetdez	Yehres Ur yehris ara Ad yehres Iherres	Yekres Ur yekris ara Ad yekres Ikerres	Yehres Ur yehris ara Ad yehres Iherres
Tamiser/ Sasser	yessif Ur yessif ara Ad yessif Issafay	yessif Ur yessif ara Ad yessif Issafay	yessif Ur yessif ara Ad yessif Issafay	yessif Ur yessif ara Ad yessif Issafay	yessif Ur yessif ara Ad yessif Issafay	yessif Ur yessif ara Ad yessif Issafay
Mélanger	Yerwi Ur yerwi ara Ad yerwi Irewwi	Yerwi Ur yerwi ara Ad yerwi Irewwi	Yerwi Ur yerwi ara Ad yerwi Irewwi	Yesserwi Ur yesserwi ara Ad yesserwi Isrewwi	Yexleđ Ur yexliđ ara Ad yexleđ Yettexleđ	Yerwi Ur yerwi Ad yerwi Irewwi
Asperger	Iruc Ur iruc ara Ad iruc Yettrucu	Iruc Ur iruc ara Ad iruc Yettrucu	Iruc Ur iruc ara Ad iruc Yettrucu	Yezneg Ur yezneg ara Ad yezneg yettezneg	Iruc Ur iruc ara Ad iruc Yettrucu	Yebbux Ur yebbux ara Ad yebbux yettbuxu
Décorer	Yerqem Ur yerqim ara Ad yerqem yetterqam	Yerqem Ur yerqim ara Ad yerqem yetterqam	Yerqem Ur yerqim ara Ad yerqem yetterqam	Yerqem Ur yerqim ara Ad yerqem yetterqam	Yerqem Ur yerqim ara Ad yerqem Yetterqam	Yerqem Ur yerqim ara Ad yerqem Yetterqam

Porter	Yerfed Ur yerfid ara Ad yerfed Yettrafad	Yerfed Ur yerfid ara Ad yerfed yettrafad	Yerfed Ur yerfid ara Ad yerfed yettrafad	Yerfed Ur yerfid ara Ad yerfed yettrafad	Yerfed Ur yerfid ara Ad yerfed Yettrafad	Yerfed Ur yerfid ara Ad yerfed Yettrafad
S'asseoir	Yeqqim Ur yeqqim ara Ad yeqqim Yettyama	Yeqqim Ur yeqqim ara Ad yeqqim Yettyama	Yeqqim Ur yeqqim ara Ad yeqqim Yettyama	Yeggaemez Ur yeggamez ara Ad yeggaemez Yettgaemiz	Yeqqim Ur yeqqim ara Ad yeqqim Yettyama	Yeqqim Ur yeqqim ara Ad yeqqim Yettyama
Former	Yeckel Ur yeckil ara Ad yeckel Yettcekkil	Yeckel Ur yeckil ara Ad yeckel yettcekkil	Yeckel Ur yeckil ara Ad yeckel yettcekkil	Yeckel Ur yeckil ara Ad yeckel yettcekkil	Yeckel Ur yeckil ara Ad yeckel yettcekkil	Yenzet Ur yenzit ara Ad yenzet Inezzet
Fermer	Yeyleq Ur yeqliq ara Ad yeyleq Yetteylaq	Yeyleq Ur yeqliq ara Ad yeyleq Yetteylaq	Yeyleq Ur yeqliq ara Ad yeyleq Yetteylaq	Yeqfel Ur yeqfil ara Ad yeqfel Iqeffel	Yeyleq Ur yeqliq ara Ad yeyleq Yetteylaq	Yeyleq Ur yeqliq ara Ad yeyleq Yetteylaq
Couper	Yegzem Ur yegzim ara Ad yegzem Igezzem	Yegzem Ur yegzim ara Ad yegzem Igezzem	Yegzem Ur yegzim ara Ad yegzem Igezzem	Yebda Ur yebdi ara Ad yebdu Ibeddu	Yegzem Ur yegzim ara Ad yegzem Igezzem	Yeqqes Ur yeqqis ara Ad yeqqes Yetteqqes
Piétiner/ marcher sur	Yeefes Ur yeefis ara Ad yeefes Iæffes	Yeefes Ur yeefis ara Ad yeefes Iæffes	Yeefes Ur yeefis ara Ad yeefes Iæffes	Yeefes Ur yeefis ara Ad yeefes Iæffes	Yeefes Ur yeefis ara Ad yeefes Iæffes	Yeefes Ur yeefis ara Ad yeefes Iæffes

Allumer	Yec�el Ur yec�il ara Ad yec�el Ice��al	Yec�el Ur yec�il ara Ad yec�el Ice��al	Yec�el Ur yec�il ara Ad yec�el Ice��al	Yec�el Ur yec�il ara Ad yec�el Ice��al	Yec�el Ur yec�il ara Ad yec�el Ice��al	Yec�el Ur yec�il ara Ad yec�el Ice��al
Labourer	Yekrez Ur yekriz ara Ad yekrez Ikerrez	Yekrez Ur yekriz ara Ad yekrez ikerrez	Yekrez Ur yekriz ara Ad yekrez ikerrez	Yekrez Ur yekriz ara Ad yekrez ikerrez	Yekrez Ur yekriz ara Ad yekrez Ikerrez	Yekrez Ur yekriz ara Ad yekrez Ikerrez
Couvrir	yesqef Ur yesqif ara Ad yesqef Yettseqqif	yesqef Ur yesqif ara Ad yesqef yettseqqif	yesqef Ur yesqif ara Ad yesqef yettseqqif	yesqef Ur yesqif ara Ad yesqef yettseqqif	Yesqef Ur yesqif ara Ad yesqef yettseqqif	yesqef Ur yesqif ara Ad yesqef Yettseqqif
Stocker	yexzen Ur yexzin ara Ad yexzen Ixezzen	yexzen Ur yexzin ara Ad yexzen ixezzen	yexzen Ur yexzin ara Ad yexzen ixezzen	yeff�er Ur yeffir ara Ad yeff�er yetteffer	Yexzen Ur yexzin ara Ad yexzen Ixezzen	yexzen Ur yexzin ara Ad yexzen Ixezzen
Mettre	yessers Ur yessers ara Ad yessers yessusuy	yessers Ur yessers ara Ad yessers yessusuy	yessers Ur yessers ara Ad yessers yessusuy	yessers Ur yessers ara Ad yessers yessusuy	Yessers Ur yessers ara Ad yessers yessusuy	yessers Ur yessers ara Ad yessers Yessusuy
Rouler/ enrouler	Yenn�d Ur yenni�d ara Ad yenn�d Yettenn�d	Yenn�d Ur yenni�d ara Ad yenn�d Yettenn�d	Yenn�d Ur yenni�d ara Ad yenn�d Yettenn�d	yeqqen Ur yeqqin ara Ad yeqqen yetteqqen	Yeqqen Ur yeqqin ara Ad yeqqen Yetteqqen	yelwi Ur yelwi ara Ad yelwi Ilewwi

Métre sur pied	Yesbedd Ur yesbedd ara Ad yesbedd Yesbedday	Yesbedd Ur yesbedd ara Ad yesbedd yesbedday	Yesbedd Ur yesbedd ara Ad yesbedd yesbedday	Yesbedd Ur yesbedd ara Ad yesbedd yesbedday	Yesbedd Ur yesbedd ara Ad yesbedd yesbedday	Yesbedd Ur yesbedd ara Ad yesbedd Yesbedday
Détruire/Démolir	Ihud Ur ihud ara Ad ihud Yetthuddu	Ihud Ur ihud ara Ad ihud yetthuddu	Ihud Ur ihud ara Ad ihud yetthuddu	Yerdem Ur yerdem ara Ad yerdem ireddem	Yeyli Ur yeyli ara Ad yeyli Iyelli	Irab Ur irab ara Ad irab Yettrab
Etre submergé	Yessiq Ur yessiq ara Ad yessiq Yettsiqi	Yessiq Ur yessiq ara Ad yessiq Yettsiqi	Yessiq Ur yessiq ara Ad yessiq Yettsiqi	Yettiq Ur yettiq ara Ad yettiq Yettiqi	Yettiq Ur yettiq ara Ad yettiq Yettiqi	Yettiq Ur yettiq ara Ad yettiq Yettiqi
Faire monter	Yessili Ur yessili ara Ad yessili Yessalay	Yessili Ur yessili ara Ad yessili Yessalay	Yessili Ur yessili ara Ad yessili Yessalay	Yessili Ur yessili ara Ad yessili Yessalay	Yessili Ur yessili ara Ad yessili Yessalay	Yessetɽlae Ur yessetɽlie ara Ad yessetɽlae Isetɽlaeay

**Tira tumrist
d temsislayt n wamud**

Amud n At ɛtella (At Yaħya mussa)

Tura mi ara ad kmašin medden ad bnun, ad xedmen tixmirt, ad yizen tasilya, ad sersen azru, ttarnun-as ariqa n wakal. Mi i sersen ariqa n wezru, ad as-rnun tayed s ufella n wakal arama cwiya cwiya, alama yuli ššur-nni, ad awđen ad qremden. Mi tekfa, ad awin iemdan, ad awin asalas ad t-zegren. Asmi ara qremden, ad t-zegren, ad t-neğren akk irgazen ad ten-zegren i usalas-nni ad-as-rren amešmar, ad heggin tizikwar-agi n yidles ad telmen akammaɣ tiserbuħin-agi ad zđen ayanim-nni s ufella n yeemdan-agi. Mi kfan ad uqmen tisi n wakal baemada akken ad yettef uyanim deg ueemmud-nni, mi kfan ad kmašin ad qremden, aqermud n talayt d agi i messlen, tteqden-ten irgazen it-iteqden, ad messlen yef kra n lqaleb akken ad t-fessren, mi yeqqur, ad teqden cyult akka i nettqed akka d agi tura akka ijuqdar , ad qden s iqujmar mi i yeqqed uqermud-nni ad kumašin ttesun tisi akka wayeđ ucarraf s ufella i uqermud-nni, mi kfan ggaren tiyrifin bac akken yef uxxam-nni ur yettsiqi ara.

Mi kfan dayen ggan akka tawwurt neğren-tt s iqujmar imeqqranen, neğren-tt wid yesnen ad t-seneen widak yessnen am tewwurt-agi n wuzzal, ad ad t-reglen ad selyent tlawin seg igenni armi d agens. Ad selyent s wakal, s ufus ad ggent alim, ad awint aman ad t-xeblent akked wakal tixmirt-nni, ad selyent s zbel ħaca myesmae n yizgaren ad t-xeblent, ad selyent berra s d axel-nni kkatent ad uyalent yer wagens ad yesley akk s ufus, ad yesley akk s d axel ad-as-ggent agadir akka amay wigi mi yekfa yeqqur akk wakal-nni ad d-awint tumlilt.

Mi zedyen ad ggen lkanun, ad ggen lkanun anda ad sseħmun, ad-as-ggen adekkan s tewwurt s kullec, mi ttefyed-d seg taerict-nni ad truħeđ yer dekkann-nni, ad tersed-d yer wagens; icetħiden din ad eellqen akka yef lxiđ ney... d acu mi kfan imaren selyen agens-nni. Mi d lweqt unebdu, ad tselyent ad awint akal azegzaw ad t-id-xedment cyul n lpantur ad kkatent s tmedwast akka am wagi tidak-nni n wessran ad kkatent s tmedwast tumlilt-nni ad awint akal azegzaw ad kkant leħyuđ-nni deg yigenni d amellal s lğiha n wadda yettban-d d azegzaw am umulab i wagens-nni s leħcic-nni ttranunt s ufella cyult n cēala-nni i ggarent akken i yiyeqdar axaħar mi itt-dahneđ s ufella n uhicur-nni, mi yeħuk yettberriq ad qqimen imaren d ixxamen nural, ad ggen twiqan, ad ggen kullec, ad sewwayen imaren yef inyen n wedyay, afeħraħ n talayt, taqdirt n talayt, kullec, ad ssun msakit tigertal n kra n lħelfa waħd-s d tifwatin kan d aya wa yesea llebsa, wa ulac. Ama qquren ad ten-mmeslen i berra mi qquren, mi qquren mliħ keckcen ad ten-awin ad ten-sersen yef ugadir, ad selyen akka s lğiha n wadda akken ur iyelli ara tteemirren deg-s iħbuben, kkatent-as akka tumlilt-agi .

Mi i d-iwin tumlilt, ad-as-ggen tumlilt am winna n lħiđ kifkif cbbahen, ttarran-d leğfun s ufella n talayt ad tesyimeđ akka s ufella n ukufi-nni. Mi tserseđ deg-s iħbuben ad t-selyen timdelt s lğiha n wadda, s ufella d imi-nni ameqqran ad tteemređ d iħbuben ad ten-tesedeđ, ad tkecmeđ yer d axel ma ad tkubbeđ iħbuben ad tkecmeđ ad tesedeđ s yiqejiren ama yeččur ad tserseđ lğefna-agi n talayt s ufella ad tesley s wakal tellunt-as cwiya n yiyyiden akken ad yettban yecbeħ umkan-nni bac ulac acu ad yikecmen ħur-s,

timdelt s lġiha n wadda ad as-ggen timdelt n yiferki ad tesk-id ur tettizmiređ ara ad tetuciđ alma truđed ad d-međ kem iman-im ney win akka yesean akka igerdan iṭuṭaħen ttagaden ad kksen sellayent dayen s wakal win ara yeksen ad tfaqeđ ħacama tekkseđ-d iman-im .

Wagi mi ara bnun i tt-snniēen ad sersen taqbuct i tlemmast n ssur. Acu taħnajt-agi?. Ih, ad meknen imi-nni yef akken ttilin iēeyyalen yef wagens maci akka yer berra, yer daxel ad sersen taqbuct-nni tefteħ tessea imi ma yella lakra tebyiđ ad t-ggeđ yer daxel ad t-tefred ad-as-teggeđ timdelt n yiferki ad tesley ur tettafeđ win ad yasen ad yaker ur tt-yettaf ara, bšaħ ma bnun i tt-ggaren, ad sersen taqbuct-nni ata. Mi i xedmen akk ixxamen-nsen, asewwi deg wagens, actal deg uddaynin s lmedwed s kullec, ih nniy-d lkanun ad sewwen ayrum, tisirt mi ara zqden nneēma.

Laħqen tura kfan akk Imazal n wexxam asmi ad yelħeq ad xedment tafellaħt ad awin icciwen n uxarrub ad awin iħbuben s daxel n nneēma-nni n yirden-nni ad ččaren ađellae, ad xedmen ayrum n zzit-agi n ufeřraħ.

Amud n At Buəda (Iæzzugen)

Ass amezwaru akk-li ad yizen ilsisen, d lisan-nni ad kumasin lebni, ad salin lsas, d lsas-nni ad xedmen tiyemmar, tiyemmar maci d tiputuyin- agi n tura, d tiyemmar d azru, ad xedmen tiyemmar s wayes ara ceklen d azru, mi ssawden a yelli ad xedmen tiqucac, ad xedmen ijga. Zik-nni d ijga ad ten-id-gezmen seg wasif ad xedmen ijga, ad xedmen tifeggagin tasaliwin, tasaliwin-nni mi yefuk a sent-xedmen lqarmud, llan wid ixedmen d tincirin akk d timecɥuħin, ad t-swaħlen i wamek ara ad rnun lqarmud, lqarmud-nni mi yefuk s sseħa d lehna ad uqlen yer dixel, ad xedmen akal, tixmirt ad t-eefsen s yidaren-nsen, ad selyent s rrmell tikelt tamezwarut ad qqlen ad awin akal-agi læali d arqaq, d awray akka ad yettencɥuruq ad as-d-neiwed, ad t-id-nesley marra ad yettencɥuruq kamel lemlek ktar n liplat n tura. Mi yefuk wakal-nni awray ad-as-nexdem tumlilt, tumlilt-nni ad as-nexdem iri s wadda akal d awray maelic ad as-txedmed ticrađ ad yeqqim uxxam-nni akka ad yettfeğgiğ, ad xedmen tiwwura ad xedmen leđwaq, ad tili taerict ; taerict-nni ad-as-txedmed tiseddarin aniyer ad alin ma yehwa-am, ad as-txedmed tawwurt ad-tt-id thejbed, ad-as-txedmed tawwurt ad tganed deg-s, ad tuqled ayen...ad as-txaddmed lkanun, ad tawid isyaren ad tecelayed deg-s times ; times-nni ad as-txedmed inyen ma yeğeb-am inyen n wakal, inyen n wuzzal ayen yellan, taccuyt n wakal taseksutt n wakal, ayenja n wesyar, tiyenjawin n wesyar, takeckurt n wesyar, tabuqalt n wakal anda ara t-sessed, lgefna d asyar ad t-sewweđ deg-s ad tsersed lgefna d asyar ad t-sewweđ deg-s, ad tsersed ar taerict... Ar d axel n ukeckur-nni n wesyar lwacul ad zzin yal yiwen s tyenğawt-is ad zzin kan akken ama teseid xemsa, ama teseid setta ama teseid sebea yiwen n ukeckur anda ara ččen. Mi ččan a yelli d sseħa d lehna ad kksen ad arren dduzan-nni ar imedqan-nsen amek i eacen, i d-ttawin tameict-nni i tteicin akken deg uxxam, ad xedmen ...ad seun izgaren, izgaren-nni ad asen-xedmen atmu ad-asen-xedmen tisilest, ad asen-xedmen tifikalin ad asen-xedmen lmedbed, ad asen-xedmen tifruiyin i wina-t... I lmaəun-nni s wiyes ikerrez akken i yezgaren ad kerzen ad rnun aekkaz s wayes ara ten-nehren, swiyes ara ad ten-nehren ticki weeren yezgaren ad yezwer yiwen zdat-nsen ahen i sqeəeid yiwen ahen-ittabeə si deffir aten-id-kkat ad lehħun wigad i ħerten nezzah, ad lehħun ttessnin ad eeddin lehħun nnig ddaw n tneqlett wigad ur neħrit ara ad asen-wlihen ad asen-ħefden. Mi i d-yewweđ lweqt unebdu d sseħa d lehna ...tella tyeryert, yella lkanun, tella teerict; taerict-nni ad as-txedmed tisedarin ad taliđ ar yur-s ma yahwayam ad tetseđ deg-s. Adekkan nukni neqqar-as taħnayt akka nekk ad t-id-iwwiy taħnayt ad nsers fell-as ikufan, llant tkufatin d timecɥuħin, llan yikufan d imeqranen anect-ila-ten nettaččaren-iten d nneəma, nettaččar-iten d lğilban, d irden ayna-t...ad txadmed... tidwiqin-nni ad tsersed ma yahwa-yam yer-sent lqut nukni i sent-neqqar tidwiqin ad tsersed yer-sent lqut akka nnig lkanun akka ad yehmu lqut nni ur yettişmid-ara. Neggan ar lqaəa nettessu agertil ad tessuđ yiwen n waedil ney ayen teseid nettxid-it d

tiherfatin s ifassen-nney ad nettes ar lqaea ad tsumted cwiṭ win ur nesæa ara, ad yesummet takersit, taygirt n wesyar ad t-yessu win ur nesæa ara, nxedem ixlalen neddal-iten atan a yelli akken zedyen zik-nni. Ad teḡḡed deg-s tafunast ad teḡḡed deg-s ulli, tiyṭten day-a i yettilin deg uddaynin-nni, mi iēḡeb-am ad teddariḍ cwiṭ n yisyaren dayen deg uddaynin-nni akka deg yiwet n teymart ma drus n lmal i tseid ad tegged yur-s isyaren s wayes i tsewwayed, d wamek neac nukni zik-nni . Ameic-nney, ameic n wexxam ...Dduḥ-agi n wesyar ad yesu ifassen ad ieweḍ ar ucacfal ad tegged ar dixel-is lufan.

Ayerbal ad-as-tseṭed tamesmart ad as-sgrent akk imesmaren ad naeḍeq ayerbal, tiyenjawin-nni, ad naeḍeq ayenja-nni ad txedmed tancirt talwiṭ di tterf armi d tterf ad as-txedmed igaggen isen-neqqar ad tersed fell-asen tiḍbsiyin ad tesddireḍ akk akka tin ikeckul-nni n wesyar ad asen-txedmed ma yahwa-am ad asen-txedmed cwiṭ n lkayed ma yahwa-am ulac. Azetta ad nagger, ad ielleq di tesga diyen ar ucacfal-nni, azetta-nni ad-as-txedmed tijebbadin, iyunam, axecbi nukni akka i s-neqqar, wa yeqqar-as aeekkaz deg yigenni, wa axecbi, ad tezded s uyazil ad tezded alma yeffuk (yesæa tmánya n yiyalen) a yelli ezizen d ay-agi i nexdem zik-nni nekk i yeḍden, nekk i yesqerdicen, nekk itenyegaren nexdem-it ula di lqaea ad t-negger, nekk i yettattafen tasegruyt kulci d nekk i t-yixedmen ad tealqey ar ucacfal ad zdey. Aslay-agi s ufus-iw akk i t-selyey, ad selyey axxam ur temniḍ ara ad t-idffyed, s wakal, ad ruhey ad d-awiy akal yef waerur-iw ad awdey ad t-dzey, ad t-sifey s uyerbal, ad t-xedmey d tixmirt ad selyey iyi-s axxam, ad awiy tumlilt yef waerur-iw ad awdey ad t-dzey, ad t-sifey, ad selyey i yis axxam ad yeqqim, ad yecel xir n wagi n tura, ass-agi menniy-t ad tseuy akken, kul ass ttmenniy ad seuy axxam n wakal. Ad ten-id-awi dayen di tala ad ten-nesmir ar tsebbalt, tasbbalt-nni ad as-nexdem tafengalt s wiyes i d-nettemmir ar tbuqalt-nni n wakal ma ulac ad wessxen waman-nni d ismmaḍen am ufrijidir-agi id-nettay akka tura n tsebbalt-agi, tura tisbbalin-nni ulaḥed-itent a yelli kksent-ten-tt, kulci tura yuqel d uzzal d plastik. Nsewway ayrum, nsewway barkuks, nsewway seksu, nsewway acebbaḍ, nsewway lemsemmen, nsewway nukni neqqar-as lesfeng, tiḥbulin, nearrek tamtunt zik-nni d aya-agi i nsewway, ur nsewway ara wigi n tura ur ten-nessin ara daya-agi. Nsewway abiṣar s wayes ara ad teččed, ad tsmireḍ cwiya n zzit ar dixel n teḍbsit ad tesgged siyi-s ad teččed d aya-agi swiyes i ntett nukni ur ntett ara akka wigi n tura. Win yesæan lmal ad yeddu cwiṭ n uyefki ad yečč ma ulac ad teččed akken d aherfi, seksu ad t-id-tsewwed d seksu nexdem tayeddiwt, taga nettesqi fell-asen, lweqt-nni n tebhirin, nxeddem tibhirin nettawi-d lubya, nettawi-d tumatic, ifelfel, ntett yisen, ticki tiwd-d csetwa ulac, ma tseid tiqit n zzit ad tesgged s i yis ma ulac ad t-teččed d aherfi ulaḥed. Yella ufrag, tella tewwurt n usqif mi ara tezzud yiwet n tejra ad teddariḍ deg-s zdat n tewwurt, ney n usqif, taslent ney tazemmurt ney taneqlet ad tseud zdat n tewwurt ad teddariḍ deg-s, afrag annect-il-at, akken tseid akal ma tseid yedyaq ad yedyaq, ma yewsæ ad yewsie ufrag .

Ma tebyiđ ad tebnuđ dderb-agi ; Dderb ad ternuđ tayurfet s ufella-s ad selyen akk s wakal, s wakal mařra i bennun, i selyen, s ufella-nni ad txedmeđ ncir i dderb-nni, ad t-id tseqfeđ, dderb-nni ad as-txedmeđ ncir s ufella-nni ad ternuđ d tayurfet maci am akka d adali i dalayen am tura, d ncir i xedmen ad ruđen ar wasif ad neğren tjur ad awin ncir-agi ad t-xedmen i tyurfett, s ufella n dderb d aya i nxeddem zik-nni.

Amud n Buḥmama (Xencla)

Amek ih teggen lhel n zik n icawiyen ?Lhel n zik neana amkan yeddurin amek ur yettili lehwa, am neččni ad nini aqebli ad neyz s ugelzim wannig amkan, amek ad neṭraḥ mliḥ, wa ad nruḥ yer lyab ad nawi caqur, ad nawi higidwa ; higidwa aya ad nawi ceḡret ad as-nekkes ieuraf, as-iggen amkan amek ad yaḥel uḥemmil, rebea n higidwa, kul hict di cukt wa ahent-sbbed mliḥ wa asent-dwwer hizra, wa atrut s tezrut ney s tmasit ma hella, alda ad bedden mliḥ, iḥemmilen aya aleuḍ n taddart, ad negger aḥemmil-nni di leṣnaf, umbæad ad nawi ixecben aya ma tallan?n-teggi-ten seg uzinba, ney cḡer hazdat nniy si haqa ad as-nekkes ieuraf lqarn, wa ahent-farrec seng lehmul, wa ah-d-nawi hiceqfiyn wa ahent-nnig jer n ugcud aya d wagi, ahent-nsuggur mliḥ s izra, umbæad mata ad nawi ?ad nawi llud n tigcel aεarram n ucal ad nger deg-s aman d lum alda ad nser deg-s lum ahent-nig d tarret sneg n tezra-din alda a hen-nesmis mliḥ wa ad nawi higelzi ;higelzi-aya d ari ad necbaḥ ari din s tḡarsa ; taḡarsa-aya amek itt-ntegg netharres ari mliḥ wa nnig aḡarsa necbaḥ ari din bah ur ittawi ca arriḥ, ari din yetṭuyac aman wa alda ad yetṭyec aman mbaed ad nefreḍ haddart mliḥ dixel n taddart ntegg deg-s suddet aya am srir n yimira ad nruḥ yer cukt n taddart ntegg miṭra εla miṭartin nebna-hent s tezrut wa ahent-nessugur s tezrut umbæad asniḡ ixecbin n taqa wa anger seng-s igelzim ad nefrrec mliḥ s tegelzi wa ad teṭseḍ newala amek teacene amek ttilin. Mata i yellan berra n taddart ?berra n lhel ntegg iseqqifen, ntegg tani tigidwa, wa ahent-snegger iḥmmilen, ixecben, wa as-nnig luḍ umbæad ahent-seniḡ tarret mliḥ wa ahent cbaḥ s tgelzi, ntegg-it idubban, aseqqif ameqqran i seayt nebbetṭaḍ yef sen n yiyiden, izmaren ntegg aseqqif n berra yebæed yef lhel ntegg-it i lehwir, ntegg deg-s iyyal, hiyalin umbæad kul lḡact s lḡact-nes, aserdun din d yiyyal kerrez fell-asen s umehrat n ugcud, nkerrez hamurt bac ad nawi himzin, ntegg hisrafin ntegg hasraft sdat n lhel nxazzen deg-s himzin alda nxus ad nefdek tasraft ad nejbed seg-s himzin ,wa hamṭut matta hella lxedmet-anes, Hamṭut haeciwit htawi-d hassirt wa atens-hzzaḍ bac ama ad tegg amekli, yer-s le programme ayeḡ heggur mital budcic ass ad tezzḍ ad tegg aherbuc n yirden, ass at harres ayrum ad tegg zirawin, zirawin s ddhan ad-tigg timedyest, ad sen tegg ayrum n tezin nettegg iyi-s lḡarc ney tarkumt aya d ayrum srusayen-t di leaḡit wa ad tyatan. Hamṭut lmessel bac ad tigg fan , fan-aya ad teggen, ad truḥ ad awi talayt seg umkan yellan yerḡeh, dis aselyay, atharres wa asterni afrur wa a hent-txaleḍ s waman wa tegg fan alda ad yeqqar ad hawi isufay d iqecwad yeqquren, ahent-ttjmel wa ad tgger fan, alda ad yennu ufan ma yella weyreca n terbut ad tigg arbuḍ kifkif am ufan wa aterni harbut adga ad seqqan-as haqesunt n lmaklet tggen hayarraḡt am ṭass harqen teggen deg ayi asemmam. Cmini iṣelleḡ alda annig taddart n tezrut, netteg-as lbaḡ n ygcud, ad nruḥ yer cukt n taddart wa anig lbiki si cukt yer cukt, wa ad nawi hizra hizdadin wa a hent-nebna s uluḍ amin, amin alda ad yaweḍ yer cukt di cukt-din ad nyez bac ad yerg dexxam, trisiti zik ulic, dew-nney mata i yella netegg

lkanki ntawi-d hiqeræet tamezyant nexdem-it seg uluḍ ad serxan dixel i ukettan wa ad segren lgaz, wa ad neġġ haftilt wa ad necaeal.

Amud n At Waṭaṣ (Micli)

Asmi ad nekker ad nebnu ad newṣef axxam ad as-nexdem taerict, addaynin, tagrut i weajmi ney i izimer kul yiwen d ayen iwumi yezmer, tikwal d izimer, tikwal d aejmi, wagi di tyeryert, nnefs n tyeryert n leibad, aejmi-nni mi meqqar ad yuṭal s addaynin ar yemma-s d gma-s.

Taerict ad teḡḡed deg-s, ad txezneḍ deg-s, ad tserseḍ kul lxir, ad t-terseḍ di taerict, ad yigerrez uxxam. Ma yella d lwacul di xemṣtac, di eecrin i nettili. Ma d array d tamṭart i d-yettrayin, ad d-ddem awren d nettat, ad teddem zzit d nettat ad teddem lmleḥ, aṣrum, ayen yellan řrezq akk ṣur-s ad yili, mi tessalay axxam temṭart, tessalay axxam ad d-teddem syen-akkin-a, mi teggiḍ, ad as-d-tfek awren, lmleḥ, zzit, aṣrum ney seksu, ad tawed temṭart ad taf aṣrum-nni yeqqim-d... iḥbuben yeḥ udekkan ara qqimen iḥbuben-nni ur ttebbin ara ula d anect-a ur yettefruruy ara, muḥal ad tečč, ad as-tinniḍ ad teardey yeḥ lemlaḥ, ney ad t-id-tebbiy ad teardey yeḥ lemlaḥ ney ad t-id-tebbiy. Ad tegg aṣrum-nni ad yers akk yeḥ idekkan ad tseww ifelfel ney ad tseww leḡwaz-agi n tebhirin; kulci di tebhirt ur nesēi ara lkayed seg wass mi i d-nlul ur nesēi ara aṣaci ḥaca di tebhirt, ad nerfed iqecwalen deg-sen ad nruḥ ad d-nawi ifelfel, ṭmaṭic ad d-nawi taxsayt, ibawen, ad d-nawed ad t-id-naf tuqem lfatur azekka-nni ayla n nuba, nuba nniḍen azekka-nni i tayed ad neēdi ad d-tēemmer temṭart lqut-ntey d aberbuc d ubelluḍ, abelluḍ, seksu n temzin i yergazen, ma ḡḡan-t yergazen ad uyalen n lufanat ma sagren-t lufanat ad yuṭal i temṭart d umṣar, tamṭart ad tečč ayen i d-segran akken warraw n mmi-s ad tečč-it temṭart, nukenti ad nečč aberbuc-nni ad nečč aṣrum-nni n ubelluḍ, ad nečč aṣrum-nni n temzin ha-t-a wayen i nesxxdem deg wina-t... Deg uxxam d ayen nuba ad tuṭal ar deffir d ayen tfukk ad tekcem tayed, ad nettemcawar d acu ara nesxxdem d acu ad nseww, d acu aniwer ad nruḥ, tin ara iruḥen ar yisṣar ad truḥ, tin ara iruḥen ar yisṣar ad truḥ, ulac aseyyaq, ad tenēḍ tyeryert yeḥ tmesleḥt n lyaba yeḥ tmesleḥt n lyaba ad tenēḍ akk liḥala ad tenēḍ i lmal ad tenēḍ ...tella nuba n lmal ad tenēḍ leybar, ad teḡḡed tafunast, ad tsend, ad tefk i ueejmi, ad tefk lqut i tfunast a-t-a akken i nxeddem. Ad nuṭal tura yeḥ wexxam-agi, amek s wacu akk i t-bennun ? Axxam-agi ad d-ddmen, ad ruḥen yeḥ wakal yesean lmeysi, ad qqazen, ad ṣawḍen tickkarin yeḥ weyyul, azembil sya, azembil sya yiwen ucwari sya, yiwen sya, tacekkart s ufella uxican, ad ččaren, ad i ssawaḍ, syina ad ssawaḍen yeḥ zwayel, rebēa ad qqazen mi semden snat n tirac tlata syen akkin ad awin adyaṣ, di lmelk i d-nettawi adyaṣ ad eēddin ad xedmen tixmirt, seneā i bennun s wakal, a han axxam-ina-inu s wakal i yebna, a-t-an ihi a-t-an ssimen ad d-ittefruruy wala akal-nni ini-as ihi ad yeṣli, ayen ad yebnun ad yebnu mi i ttqarrib ifukk uxxam iēebba ad ruḥen yeḥ ttjur tielayanin ad gezmen iṣeṣafen, ad gezmen merra s tgelzimt ad ten-d-men i taddart, ass-agi ad awin ijegwan ad truḥ merra taddart win iḡehden merra ad d-yass, ad refden ijegwan di lexla,

ad ten-id-siwden s axxam bab n wexxam-nni ad yekker şsbeḥ, ad refden ittiḥdan n tqecrin, d isyaren, ad uqqmen taxriḍt ,ad gen iqermuden, ad uqmen iqarmuden ha-t-an ad ten-uggin, ad ten-ggen merra ad ten-wenēen wlah...iqarmuden-nni n wakal, ad ten-bnun, ad ten-reqmen msakit d tirac, ad ten-qeden syen akkin ad asen-fken times, ad yeqqed lqarmud-nni alama yetenṭun, mi yettenṭen, a-t-a mi iqqaren akka axjiḍ n lqarmud dina i nxeddem lqarmud d ayim i qqaren axejiḍ n lqermud nexdem-iten, ad ceelen times alami iqqed syen akkin ad nedhen i tlawin axaṭar maci d widak ad yawin iqarmuden, d tilawin, diyen tilawin ad ffyent akken ma llant merra ad ssiwḍent aqermud-nni i bab n wexxam ass-a d nekk, azekka d kemm. Nxeddem cyul s nniḍam nesēa lxawa, nesēa leḥanna, win ur nesēa ara ad as nerḍel, ad-as-nefk, win yesean neḥmed rebbi necker-it, ma yeḥli-d udfel ad rzun akk yergazen marra fell-anney, yeḥ temyarin, yeḥ tuḡḡal, ad asent-inint ur d-ttagment ara d nukni ara d-yagmen ma d adfel, ad ruḥen ad d-aggmen, ad ruḥent ma lakra ikent-ixuşšen, ma ulac ad awin leic i tuḡḡal,i lmal nsent,nutni ad ruḥen ad awin leic, ad tefkeḍ kan tasarut ad awin leic, ad tefkeḍ i lmal-im, ma yeḍda ubrid sakkin, ad txedmeḍ cyul-nni, ad tended ad truḥeḍ yer tebḥirt ad txedmeḍ, nutni d iyen ad ruḥen yer lecyaal-nsen, nesēa lxawa, win yesean lecyaal aṭas ad nuqem tirebbuea , win yesean lmal am akka axxam-agi n ccix Smaeil, d tirebbuea, ama yer tuga ama yer tmegra, zik-nni nmegger irden, nmegger timzin, aten-t-id iri n temzin am akken d lebḥar kul yiwet anect-illa-tt, ad srewten, ay-d-fken ad nuqem ma d irden, ney timzin, ay-d-fken akk imudden n yirden ad tewwet lbaraka. Axxam-agi n dda Arezki ad as-yefk rebbi lḡennet d rrahma, ad yefk zzit ad yefk awren, ad yefk merra ayen yesea ruḥemt a tuḡḡal, ruḥet a yimeyban merra, ad ruḥen ssaramen kan akka axxam-is ama d netta ama d tametṭut-is, ula d nettat telha, ad d-tefk ayen ur tesa ara, yenwa ur d-yikeččem ara wergaz-is d as-tini ur d-ttak ara i wina, ayen i s-yahwa yefk-it, ad iemmer, ulac ssuq n tilawin din ḥaca ssuq n yirgazen, tura ulac, tura ḥaca. Zik-nni neqqar-as : « Ḥala timeḥremt i yexuşšen tura rnan-tt-id ».Tura rnan-d timeḥremt tura imezran yer tuyat, kullec, nukni lxawa-nney ad nettemseqsay, ad nettemserḍal, ma yella useyru-nni akken ma nella akk s ufamil, ad ruḥent akk ad xedment, ma teseiḍ tameyra, asmi ad yeqqim yiwass i wurar n lḥenni ad truḥeḍ ad d-tnecced merra, tin ara ten-ieiwnen i leqdic ad asent-tiniḍ ad ruḥen azekka şsbeḥ zik,tin ara yeḥeḍren kan tameyra ad d-ruḥ tameddit, nesēa eera n temellalin daya i wumi i d-nesmed daya i nesēa, ulac lqahwa, ulac sekkar, ulac taqendurt, ulac timeḥrem. Ad nečč, ad nseww, ad naḥḍer tameyra alamma tfuk ad nruḥ, ad ay-n-d-terr akk cwit i wayen i tezmer, i wumi tezmer yer d axel uḍellae ma ulac ay-n-d-terr tlata n tmellalin.

Axxam a nna Wiza amek yebna yer dixel ? Yiwen uxxam kan i yellan? Yiwen n uxxam yefreq akk s dixel. Ah, akka ad d-tekkseḍ d tixxamin kan, axxam-nni ma ulac littae di lqaea deg yigenni i ttuqamen littae, ad bnun tlata n tyurfatin, netta yiwet, yiwet n tyurfet, ad qqimen kan akka yirgazen taxxamt anda ara yessired, anda ara yssers agertil.Tametṭut n leali d tin yesean axellal d waedil d

tsumata daya, ula d tsumtawin-nni a yelli d tuga, d ddum, ametraḥ n ddum, tisumtiwin n ddum ma tedda teslit d ddum ara tawi. Ad d-tḥuccen tuga wigad i tt-yesnen, ad t-seyren, ad t-gezmen akk s lemques , ad eemren imṭarḥen, ad lemden s kada w kada. D widak akk i ttawin? D wid mi ara d-teḥder teslit ad nettemnadi, at-a ad iyi-d-tawiḍ aya wa ad yi-d-teemreḍ ametraḥ d tsumta ,ad iemmer a yelli ametraḥ n tuga, ad ten-id-yawi i winna isem-nsent akk i tyawsiwin-nni, leḥwayeḡ-nni akk s way-s i bennun, isem-nsent merra ? Isem-nsent: Lxiḍ n lmizan, tayenjawt, lmas, agelzim, aqabac, aṭas i yesea n limayan lmesḥa kunwi tafala i teqqarem, wa yeqqar lmesḥa wa yeqqar tafala, ad eemren ad xedmen yis-ent iqubac-nni akk. S wacu i tesbeddayem ixxamen-nni d tigejda. Ma tezriḍ ad rnun aṭas s ufella ad tuqmeḍ rebea, xemsa n tgejda ney setta n wesyar ad tent-tuqmeḍ. Axxam-nni d iyen ad as-ternuḍ learṣa i taerict-nni ad tesseu tawwurt, ad tsekker tawwurt-nni ur i yikččem ḥed ar daxel d arrac wanna tilawin msakit ut tt-eeddint ara meena tettaggad yef warraw-is ad eeddin syen akin tettsekkir tawwurt yid-s, tin ad yebnu akka am akka tebnum tura. Ad tebnuḍ akka ciṭuḥ n learṣa, ad ṭḥizeḍ akken taerict, ad ṭḥizeḍ ...leibad din, ṛreḥzq din, nana-m wiza akka-ag, ma seiḡ inebgawen ney tinebgawin akka-agi ad neṭtes di taerict s wadda d lmal, s ufella d nukni di tyeryert ad ṭṭsen wid ara yetṭsen, ar ugertil d ixellalen, nukni ara neṭtes di taerict, ad tcaeleḍ times ur d-tettelliḍ ara akk allen-im di duxxam. Mi i yekkes akk d uxxam-nni i merra teqeḍ times ad nali syen akkin yer teerict ad neṭtes wiyed ad ṭṭsen di tyeryert ma teseiḍ inebgi ...win tqudreḍ ad yetṭes di tyeryert nukni ad nali yer taerict ad neṭtes, ma dina agercal, dina awren, dina alim, ad nuqem lbuṭat ad tent-nesni akk, ad tent-nesni akk, ad tent-nqeēēēē ad nuqem ciṭ nukenti.

Learṣa-nni setta n tgejda ara yetṭfen axxam-nni, ad yetṭen ijegwan syen akkin, ad rnun am texxamin, ha-t-a d taxxamt, ha-tt-a d taxxamt s ufella s wedyaḡ, ad bnunt. Xezzer kan axxam-ina n jeddi-m Ṭaḥer akken tura s wadda d taxxamt, ciṭ-ina ufella d tayurfet wigi ihudden akka, wanna wigi n tura muderen(moderne) widak-nni akkin...

Amyar ad -t-yerḥem Rebbi, nutni d snnee ad neḡren aslaḍ, ad bnun lḥara-agi akk ama ad tfuk ad uqlen yer tayed alama tefuk, ad bnun d tixibbutin kan tmenyam, xmeṣṭac n lyum dya tuli tyurfet, tayurfet attan teala akken-nni kan ad ...Wa yer waerur n wa akken ur rnun ara lḥiḍ wis rebea, ha-t-a d-agi ad bennun sin n leḥyuḍ, dagi ad qeḍeḍ lḥiḍ-nni n gma-nsen akken kan d rebea, ha-t-a d-agi ad bennun sin leḥyuḍ, d-agi ad qeḍeḍ lḥiḍ-nni n gma-nsen akken kan d asurriḥ kan akken ha-t-a ciṭ n tyurfet n wexxam-agi n jeddi-m Ṭaḥer anda akka yer teḥnict-agi-nney. Tiwwura, ṭṭaq, yiwen n ṭṭaq ara tuqmeḍ din leebd-im, ad tuqmeḍ dina lmal.

Tura kunwi yefka-awen rebbi ḥemdulah, nukni wina n zik wellah lyar-nney yif wagiḡnwen, niḍam-nni-nney, tidet-nni-nney, ṣṣaḥ-nni nney. Nukni ma ur teseiḍ ara, ur tetten ara imensi alama yuli wass

ad-akem-id awḍen ma slan yis-m lakra i txuṣeḍ, anda tella lxawa-nni n zik ? Ihi i taḡḡalt n zik i wumi ara txammed, ur tettban taḡḡalt, ur tettban tin yesean argaz kif kif, yiwen n Rebbi. Ma txuṣṣ lgaz,d tina akked i zeggaren, ma ur tessei ara lgaz d nettat i d tamezwarut, ma tessei ara lqut d nettat i d tamezwarut i warraw-is, win id d-ifeṣlen i mmi-s ad yesdu i mmi-s n taḡḡalt-nni, win yeskecmen mmi-s yer lakul, ad imarki mmi-s n wina, ad iqleb fell-as, yur-k ma yehrec yur-k ma yelha yur-k... Lbaraka i yexeddem, ur tettaḡan ara kan i yemma-s. Tura a yelli am imcac, amcic mi ad-as-tegreḍ aksum yer d-ihin,ad zfen, wa ad yettxentir deg wa,wa ad yekkat deg wa, nukni lukan nufa d tina i yeẓiden, d ddunit-nni n zik i yeẓiden. Dya ma yella ad tbeddled imensi ma tuqmed-d tiyirfin, ma tuqmed-d taḥlalt, ajenja ara kem-id-iṣaḥen...

Amud n At Waṭaṣ (Micli)

Axxam aqdim a yelli asmi ara ad d-awḍen yer Isas ad d-awint tlawin azru yef uqerruy-nsent, arama yewweḍ wazal n wexxam, ttekmilent ula d iceqfan n uqermud bac akken ad yali uxxam-nni. Asmi ara yeffak uxxam-nni ad yesqef, ad frent ciṭ n uksum n leid, ad zlun izimer, ad tefrent kan akken ad ččen ur tettakent ara i warraw-nsent ad t-ččen, ad frent ad ččen asmi ad seqfen akken-nni ad uqment cwiṭ n seksu n yirden, ad tili merra taddart, ad grent aksum-nni, ad ksant iburaj n wulad dehnent seksu-nni, ad ččen merra . Ad ččen, ad uqmen tixmirt n wakal ad qedrent akk tiqecrin ad ddunt di lexla d ijegwan, d tasariwin ad yesqef uxxam-nni, ad xedmen akal sakin i teqecrin-nni ad rnun iqarmuden lqarmud n leqbayel d Xali i t-yekkatent, d Xali i t-yeqden lqarmud neqqar-as axejiḍ n lqarmud, d anect-agi ad tessiwel akk anwa ara ad as-d-yawin iqermuden yef lḡal n wexxam-nni.

Mi yesqef d ššeḥa d lehna, ad truḥ ad tsif akal ad nawi tixmirt n wakal ad t-id-mles merra ad t-id-sley. Mi i d-yesley wina ad yuḡal tumlilt ad t-id-rucc mi i d-irucc wexxam-nni, ad nawi snat lgelbat, tlata n leḡyar, zik sewwayen ljir, cyul n leplat ad wwtent merra tiyeryert-nni merra s market ad ifraq udaynin, adaynin n lmal n d yizgaren weḥd-s d wulli ma yella wuḡyul, ad yili ula d ayyul ad yeqqen dina, ad as-rnun taerict s ufella, taerict-nni ad t-seṭṭaḥ akk s ncir merra d lmadaryat. Mi i t-seṭṭaḥ taerict-nni, ad as-xedmen tawwurt tettyimi temyart din, ad tfer dina leedes, ibawen, ifelfel, ad tfer ciṭ n lexliḍt, tibešlin, ad tfer merra kullec, mi i d-yehder ad tent-haggin kra yellan d nettat ara kent-yetthaggin acu ara teswweḍ ar uyenja ney ad-am-d-heggi ciṭ n uwren, ciṭ ubarbut, ciṭ n ubelluḍ a-tt-an lḡayet-nney.

Syin akkin ad zedment isyaren, ad neceel times, ad nettsuḍu s iqmacen-nney. Adekkan n wadda, adekkan n ufella, d srir d lwacul merra, ad nesqi merra tarbut n wakal, ad nezzi merra d tilawin, irgazen ad-asen-nuqem cwiṭ n seksu n temzin ney ciṭ n seksu n ubelluḍ ad teččen yergazen waḥd-sen tilawin d aberbut iqccaḍen akka-t d azuran ad tnečč ma iṣṣaḥ-ay-d ad nruḥ syen akkin yer lmal-nni d leḥcic d tibḥirin d kullec merra, seg wasmi i d-nekker nerwa lhem hat-a, d azemmur. Anwa i yebnun ixxamen agi ? D imaṣuten yella Eli Nelḡaḡ, Baba Eli, Busaed At Lḡaḡ wigi n taddart-nney, bnnun ixxamen akka ttuqamen ticemlit, ttuqamen ticemlit akka di taddart zik yella lufaq, zik yella lufaq, zik ma anwa i d-yewwin ula d tikarciwin ad ad tent-yefk akk i lḡar ma anwa i d-yewwin aqerru n wezger, ad t-yefraq ad yefk merra cwiṭ cwiṭ. I wid i t-yeqqarben merra s wacu it benun ? Axxam s wakal, d akal ad sersen azru ad as-rnun tixmirt n wakal, ur yesei ssiman, atin d assa n wussan n wakal atin ur yeḡli ara llan, ih ur yelli ssiman, ur yelli wuzzal ur yelli kra, ur yelli kra, s wakal i yettef. Ad yebnu s wakal, ad isley s wakal, ad irucc s wakal, yecbeḥ yerna d amelḡan. Amek akk i yefreq yer daxeḷ ?

Ifraq d tiyeryert d asawen ad as-xedmen lkanun di tlammas cəalayan times sewwayen lqut sewwayen, srusuyen deg-s izegaren tafunast, aəejmi, ayyul, ulli , taerict, sedhənt nniy-am ttağğan deg-s, llan widak yegganen ula di taerict, sean yiwen n uxxam wa ad yettes di tyeryert, wa di taerict, wa di lqaəa. Acu i seqdacen i lebni-agi-nni ?

Seqdacen am ticcuyin n wakal, tiseksutin n wakal, lğefnat n wesya, ad fetlent seksu, seksu n yirden, irden i d-nettawi di tfalaht, seksu n yirden, ad uqment ibawen irumyen ttawint-d seg lexla, lebşel nettawi-t-id i lexla, ifelfel nettawi-t-id s lexla acemma ur t-id-nettay ara seg ssuq. Aksum, d aksum n leidad ad tefrent ad t-id-sersent i ufellaḥ i twizi, ma i zzit uzemmur akka i tyerza ma ad kkerzen.

[amuðnaθsəttala/aθjahjamuſsa]

[θuramiaraðkumasinmæddənaðbnun/aðθixmirθaðkizənθasiljaaðsərsənazru/ttsarnunasariqanwayaxalmii
 sərsənariqanwəzruaðasrnunθajədsufəllanwayaxalaramafwijafwija/alamajulissurnniadawdənaðqrəməðən
 miθəkfəaəðawiniſəmðanaðawinasalasaðθzəgrənasmiaqrəməðənaðθzəgrən/aðtnəddzrənakkirgazənað
 θənzəgrəniusalasənniadaſrənəməsmar/aðhəgginθizigwajaginjiðləsaðtəlmənakamaθisərбуhinagiaðz
 dənaəanimnəniſufəllanjiſəmðanagimikfanaðuqmənθisinwayaxalbafmadakkənadjəttəfuxanimðəguſəm
 muðnnimikfanaðkmasinaðqrəməðən/aqərmuðnθaləθədagiməsslənttsəqðəntəniргazəniθittsəqðəntənji
 rgazən/aðməsslənəfkranlqaləvakənəaðtfəssənmiəqəqur/aðθəqðənfəultakkainəttqəðakkaðagiθurajak
 kaizuqðaraðqəðənsiquzmarmiiəqəqəðuqərmuðnniadaðkumasinttsəssunθisiakkawajəðuſarrafəfəllaiuqə
 rmuðnni/mikfanggəgəənθiərifinbaſakkənəfuxəamnniurjəttəsiqiaara/

Mikfandəjənaganakkaθabburθnəðzrənttsiquzmariməqqrənən/nəðzrənttswiðjəsnənaðttsərsənſənwiða
 kjəssnənamθəbburθaginwu3zalaðθrəglənaðsəlləntθlawinsəgiɡ^onniarmiðagənsaðsələntswayaxəlsufus
 aðgəntsufusaðgəntəlimadawintamanaðθxəbləntakkaðəwayaxəlθixmirθnənaðsələntszəbəlhaſamjəsməſnj
 izgarənaðθxəblənt/aðsələntvərrasəðaxəlnnikkaθəntəðuələntəwəgənsaðjəsləwəkkəſufus/aðjəsləwəkk
 ksəðaxəlaðasgəntəgaðirakkaaməwigimijəkəfajəqəqurakkaəwayaxəlnniadawintəumlilθ/

Mizəðənaðgənlkanunandasahmun/aðasgənadəkkanstəbburtskulləf/mittsəfəðdisəgθəſriſjθnənaðruh
 əðkərdəkkannni/aðθərsəddkəwəgəns/ijəttidəndinaðſəlləqənakkaəflxiðnəkdəfəumikfanimarənsələnt
 agənsnəni/midlwəqθunəvdu/aðttsləntadawintəyalazəgzawaðθidəxəðməntſkəlnlpanturaðkkaθəntsθmə
 ðwasθakkamwagiθiðaknninwəssarənaðkkaθəntsθməðwasθumlilθnəniadawintəyalazəgzawaðkkanləh
 jidnəniðəgjiɡənniðaməlləlsldzihanwəddajəttəsvandəzəgzawamumuləviwəgənsnəniſləhſijənnittsarnunts
 ufəlləfəkultſəalənniɡəgəntəkkənijizəqədaraxətərmittsdahnədsufəlləſufəllənuhiſurnni/mijəhukθəttəsvə
 rriqəðqimənimarəndixəamənnurmal/aðg^ontwiqan/aðg^onkuəlləf/aðsəbbəjənimarənəfənjənnwəðkəwə/af
 əfəhəhθaləwəθ/θaqəðirθnθaləwəθ/kuləf/aðssunmasakiθθigəθalnkrənlhəlfawəhdəðθifwəθinkandəjawəjə
 səlləbsə/wauləf/amaqqrənaðtənməsləniwərramiqqrənttsiməkəwə/miqqrənmliħ/kəfjənaðθənsə
 sənəfugaðir/aðsələntəkkasldzihanwəddaakkaənuriəlliarattəſəmirəndəgəsihvəvən/kkaθənasakkaθiml
 ilθ/

miidiwinθumlilθamwinna/aðasg^oənθumlilθamwinanliħdikifkifbbaħən/ttsarəndləðzəfunsufəllanθaləwə
 θəðsəkiməðakkaſufəllənukuſinni/mittsərsəðθəgəsihvəvənənaðsldθsələntθiməðəltəldzihanwədda/sufəllədi
 minniaməqqrənaðtəmmərdəðihvəvənənaðtəntəsdəðsəðθkəfəməðkərdəxəlməθkubbəðihvəvənənaðθkəfəmə
 ðəðəsdəðsəjiqirənamajəjſjuraðθsərsəðldzəfnəjəginθaləwəθsufəlləaəðθəsləwəxəltəlləntəſwəjanjəkəðə
 akkaənaðθəttəsvənjəfəhəumkənnibaſuləfəfəuədjəkəfəmənəwərs/θiməðəltəldzihanwəddaəðasg^oənθiməðəltənji

færkiaðtæskidurθættsizmiræðaraaðθætufiðalamaθruhæðaðmædkæmimaninnækwinnakajæsʒanig^orðanit
 utahænttsagaðænadðkksænsællakæntðakænswayalwinarajæksænadθfaqæðhafamaθækkæddimanim/

wagimiaravnunittsænnikænadsærsænθaqvufθiθlæmmasθnssur/afuθahænajθagiIh/aðmæknæniminnikæfak
 kænttsiliniʒæjjalænæfwagænsmajfakkærværra/ærdæxælaðsærsænθaqvufθnniθæfθæhimimajællalakraθæ
 bviðaðθg^oæðærdaxælaðθæfræðaðasθg^oæðθimðæltnjifærkiaðθæslækurθættsafæðwinadjasænadjækærujætt
 afara/bæssaħmavnunittsgaræn/aðsærsænθaqvufθnniaða/mixæðmænakkixxamænænsæn/asæbbiðægwegæn
 s/afθalðæguddajjninslmæðwæðskullæf/iħnniædlkanunaðsæbbænækrum/θisirθmiarazðænnnæfma/

lahqænθurajakklmazalnwæxxamasmiaðjælhaqæðxæðmæntθafælæhθadawiniʒiæwænuxxarubadawiniħvuv
 ænsðaxælnænnaʒmanninjirðænnaðjæfarænadælaʒ/aðxæðmænækrumnʒziθaginufæħah]

[amuðnigǵærſəmra/buzæg°ən]

[ixxamənləqvajəlzik°n̄niaməkivənnunttsəddunsſassjinadawinaðvæk/adrənunaɣal/ɣalagixəðmənijis
 θixmirθaðsrusajənaðvækadrənunθixmirθagihafamajuliuxxamjəffuk/sjinaaðasxəðmənsnaθnθqufajjw
 əθjəldzihə/umbſadaðruhənarləxlaθawintdijəgə/ijəgəðisvəərənθsufa/əðnəðzrən/əðarsənsufəllanθqafu
 ʃθaginwəxxam/θiʃkiʃjəffuksəqəfaðasxəðməniquərmuðən/aqərmuðnləqvajəlɪsxəddmən/apriadnukalard
 axəlɪnwəxxamagi/axxamaginləqvajəlarðaxəlðakənjəfəfraqvəfsin/əðtfərqənadasəwəθənak̄kagiahəddz
 arðəgθəlməsθjwənnjidijsjwəsſənaəðθddzən/əðθxəðmənðaxxamtt̄silinðəgslſivað/jiwənnjidiisaðθarən/
 jətt̄silinðəgslmal/n̄nigsðθaſriʃθ/wagiandajətt̄silinlmalnəq̄qarasadajn̄n/n̄nig°sðθaſriʃθ/θaſriʃθagiəðθəss
 ususvək/arpitəsſasinn̄tiqandiməʃtuhənarvərra/suffukənduxxamarvərra/apriadnukaldakənniarθkəvək
 θ/miaraθalidarθaſriʃθðθkəvəkθ/d̄dawnθaſriʃθn̄nijəllaudək̄kan/adək̄kanrsəndəgssinn̄jikufanjwəndəg
 ldzihə/jiwəng°əldzihə/kuljwənaʃujəsrusujən/wajəsrusuj̄sin/aprid̄dawnudək̄kannitt̄silinθəkwəθinffv
 əntvəkðaxəlɪnudaj̄nin/sjinaansitt̄slahaqənilmal/arðaxəl/θəlləθkəvəkθ/jiwəneθjidijsjəllətt̄aqaðaməʃtuh/ar
 jidijsufəllajəllaudək̄kan/adək̄kanðaməq̄qranrsəndəgssjikufanitt̄saddzanr̄rəzq/d̄dawudək̄kanniθəllajiwə
 θnθəkwəθ/jəlladaðvəkənzðəθnθəkwat̄n̄nijəllalkanunsəbbajəndəgss/səhmajəndəgss/

Jəllaarjwənnjidijsn̄niðənθasganuzəta/xəddmənasaʃafal/xəddmənazətt̄a/axxamagiθurajəſasnaθnt̄bbu
 ra/jəlləaumnarjəssufukənarθəbburθnudaj̄nin/q̄qarənasadajn̄n/apriθəlləθəbburθnwəxxaməðθəffvəðarv
 ərra/jəlladaðvəkənumnarðina/miarajəfukuxxamagimərra/fərrqəntxəddmənəsənsr̄ir/adawinaɣal/ɣaləðawr
 vək/əðθdzən/əðθsifənadasxəðmənəlvəraðsəlvəkənj̄isłiddwin̄naiðaməzwaru/əðsəlvəkənmərraj̄isaxxama
 gihafaməifuk̄/θiʃkiʃjəffukadawinnwəɣalqarənasθumlilθ/ðəʃvəhan/əðθədzənðivəkənaðθsifən/əðasxəðm
 ənəman/adrwin/əðruʃjənq̄qarənasəðruʃj̄isaxxamagiiwəkkənaðj̄ivih/jəlladivəkənjwənnwəɣal/jəllada
 zəg°vək/jəlladaðvəkənaðawəvək/əðruhəndivəkənaðidawin/əðθədzən/əðθsifənəðθxəðmənðθiʃradilhid̄tt̄sa
 r̄qimənj̄isikufan/idək̄kan/θikwəθiniwəkkənaðdbanənt̄ʃəb̄hənt̄/

Lqəſadivəkənaðsəlvəkən/ðəʃumiaratt̄səlvəkən/fuk̄kənt̄t̄sswəɣal/əðasſiwəðənswəɣaln̄niðən/ɣalagidəvəkənaðj̄il
 idəwvək/əðjəddəzðivəkənni/əðsəlvəkənsj̄isθivəkəvəkθ/

Adnukalarθkəwsiwinθurəkəvəkθkəwsiwininsəq̄ðəʃiləq̄ðij̄nwəxxamagi/nsəq̄ðəʃad̄əz̄inmajəllaud̄əz̄inag
 iθura/nəsəxəðamdivəkənniθarvυθ/θarvυθaginwəɣalnəsəbbajəndəgss/ad̄əz̄inagiidənniəðivəkənniθaʃj̄uj̄θnwəɣa
 liusəbbitt̄nsəxəðam/nəsəxəðamθaʃj̄uj̄θnwəɣaliusəbbitt̄nsəxəðam/θarvυθnwəsəkəvək/θivəkəndz̄awinwəsəkəvək/a
 vəkəndz̄annidəvəkəniəðj̄ilinwəsəkəvək/nəsəxəðaminj̄ənəkəf̄nəsrusuj̄j̄əsſəθlathainj̄ən/nəsrusufəlləsənaðad̄əz̄in/θəʃ
 uj̄θnəvəkulləʃaj̄ənn̄səbbaj̄mərra/ad̄nfak̄kasəbbi/əðgəninj̄ənniəvəkəvəkəvəkəvəkəvəkəvəkəvək/θəllad̄əfir̄nkanun
 /əðθilithəkwəθəðaməʃtuhθ/nəggərvəkərdaxəlisaðad̄əz̄inwigiarðaxəlɪnθəkwəθn̄itt̄srusun/

Maððarvuθaginwaχalnəsrusujitts/nəttskubbuttsvəfudəkkān/udəkkānnuθniakk̄lqəfagiḡ^oənttsakəvama
ðθarvuθnn̄inwəsvərajəninəxðammərra/nsəxðamðavənni^oiləqðif/iwamannsəxðamajəddid/ðaḡ^olimnu
maʒiznlmalidnəttəsawiaman/

ðajaginsəxðamzik/urnəʒarakkaatasnləðhwajədʒ/majiamakkaθura/

aχxamagiθurasəgvərrajəsʒaðavənak̄k̄jiwənnufraḡ^o/afraḡ^oagijəssasθəvladin/arθiwəθnldʒihaaðθərsðin
aθəzwiθnjisvəarən/jəllajiwənnjiðisjəllāðinwəzðar/jəllanwəzðarinəttəsadʒaθuga/θidəknin/amaðləhwajə
dʒagimərraisəqðəʒənak̄^onmərraθaʒʒarθnəvəaməkisq̄qarənθinaswajəsittsarfaðənittʒsuqamənalim/imə
ḡ^oran/lmal/lmalagiθuranəssufuʒiθidarvərraðəgunəvθu/amaðlkanunagiandanəsbəbj/ðəgunəvθuurnəz
miraraadnəsbəbʒdayəluxxamnni/nəssufuʒdlkanunarvərra/ðinainəssəbbajamadsəksuamaajənjəvkujili
nðəgvərraitənsəbbaj/

afraḡ^oagijəvnassufurnəvəxðamk̄^ora/nəvənnutðavəlað/nəqqarasðavəlaðadnədwarakanak̄kaufraḡ^oðaja/
zðəθnθəbburθnwəχxamagiłlantskali/skaliagiðθiməʒtuhi nibnantulintarθaʒriθ/łlanwiðittsuffuʒənskali
agi/łlanwiðittsivəxəðmənθəbburθnθaʒriθagiardaxəntvəvəθθ/łlanwiðittsidixəddmənərvərrakka/θəllad
avənak̄k̄jiwəθnθəvəkkantzðəθnθəbburθnwəχxamagi/vənnuntsuðvəvəkkəðsəlləvənts/xəddmənəttisivə
miθ/ttsvəmanəðəgvərra/afraḡ^oagiθuraʒjəsʒiaraθəbburθnvərra/vnatskansuðvəvə/xəddmənəvəbburθnwə
svəar/ðasvəarntsufa/adnəvəʒrənəvəvəlləqəndθəbburθnniwaʒkəvənaðθəvəlaq]

[amuðnaθbuſæða/iſæʒʒug°ən]

[assaməzwaruakkliaðſizənilsisən/ðlisanñniaðkumasinləvni/aðsalinlsas/ðlsasñniaðxəðmənθiæmmar/
 θiæmmarmafjðθiputujinaginθura/ðθiæmðazru/aðxəðmənθiæmmarswajəsaraʃækłəndazru/missawðə
 najəlliaðxəðmənθiquʃaf/aðxəðmənizəga/zik°nñiðizəgaadθənidgəzmənsəgwasifaðxəðmənizəga/aðx
 əðmənθifəggag°inθasaliwin/θasaliwin°nñimijəfukasəntxəðmənłqarmuð/łlanwiðixəðdmənðθinjirina
 kk°ðθiməʃtuħin/aðθswahləniwaməkaraadrnunłqarmuð/łqarmuðñnimijəfukš°ssəħaðłəhnaðuqlənxərd
 axəl/aðxəðmənaxəl/θixmirθaðθəʃsənsjidarənn°sən/aðsəłwəntsrrməłłiθikəłtθaməzwaruθaðqłłənadaw
 inaxəlagilʃaliðarqaq/ðawrakakkaadəttsənʃruruqadəsdnſiwəð/adθidnəsləkmarradjətsənʃruruqkaməłł
 əmləkkθarnliplatnθura/mijəfukwaxəlñniawrakəðasnəxəðmθumlil/θumlilθñniadasnəxəðmiriswadða/
 axəlðawrakəmaſliʃaðəθxəðməðθiʃraðadətqimuxxamñniakkaadəttsfəddzidz/aðxəðmənθibbura°aðx
 əðmənłəðwaq/aðθiliθaſriʃθ/θaſriʃθñniadalinmajəhwajam/aðəθxəðməðθəbburθadtsidθəzəvəð/aðə
 θxəðməðθəbburθaðθganəððəgš/aðθuqləðajən/adasəθxəðməðłkanun/aðθawidšwəgənadəʃſləjəððəgš
 iməš/θiməšñniadəsəθxəðməðinjənmajəʃdʒəvaminjənnwaxəl/injənn°wuzalajənjəłlan/θaʃʃujənwaxəlθ
 əsəksutšnwaxəl/əwənzənwəšwəgə/θiəwənzəwinnwəšwəgə/θakəʃkurnwəšwəgə/θawuqaltnwaxəlandarəθsəšsə
 d/łdʒəfnadəsəkaraðθəsbəðəðəg°s/aðtsəradəraſriʃθ/arðaxəl nukəʃkurnñniwəšwəgəłwəʃuladzzijəljiwəns
 θwəndzawθisadzzinjəljiwənkənakənamaθəšſidəxəmsa/amaθəšſidətsətsa°amaθəidəšəbəʃajiwə nukəʃkura
 ndaarəttʃən/mitʃʃanajəllidəšsəħaðłəhnaadkksənadarəndduzann°niariməðqanñsənəməkiſəʃənidətsawin
 θamſiʃθñnittšſiʃinakkəndəg°uxxam/aðxəðmənəðšſunizəgəgəñ/izgəgəñniadəsənxəðmənəθmuadəsənx
 əðmənθiſiləšθ/adsənxəðmənθifkalinaðəsənxəðmənłməðvəð/aðəsənxəðmənθifrujiniwinaθilmaſunn°
 niswijəsik°rəzəkkəniəzəgəgəñəðkəzənadərnunaſəkkəzəwajəsarəθəñnəhrən/swijəsarəadəñnəhrənθi
 ʃkiwəſrənjəzəgəgəñəzəwəriwənzəðəθnsənəhənəšqəʃidəjiwəhənəñittəvəʃsiðəffiraθənidkkaθadłəħħun
 wigəðihəθəñnəzəzahadłəħħunšsənənadəðdīnłəħħunñniğ°dđawntənqaltnwəgəðurnəħriθarəadəsənwəli
 hənəðəsənħafðən/miidjəbbəðłwəqθunəvduðšsəħaðłəhna/θəłlaθiſəwəgəθ/jəłłalkanun/təłlaθaſriʃθ/θaſri
 ʃθñniadəsəθxəðməðθiſədarinadθalidərkursmajəhwajaməðθətsəððəgšadəkkanukninqəqarasəħəñajəθa
 kkanəkkaðθidəwiwəkuəhəñajəθadnsərsfəłłasikufan/łlantθkufəθinðθimʃtuħin/łlanjikufanðiməqranənanə
 ʃθilaθəñnəttšətsəgəñiθəñdñ/nəttšəttʃariθəñdłdʒilvan/ðirðəñajnaθ/aðθxəðməðθidəwiqin°ñniadəšərsəð
 majəhwajaməwərsəntłquθnuknišəntnəqəqəgəθidəwiqinadəšərsəðəwərsəntłquθakkanñig°łkanunakkaðjəħm
 ulquθñniurjəttšismidəra/nəggənarłqəʃanəttəšsəuəgəgəθilaðθəšsəđjiwəñnəwəʃdīl nəkəjənθəšſidəñttxidəθ
 ðθihərfəθiſəfəšsəñn°əwədnəttəsarłqəʃaəðθsumθəđʃwitwinurnəšwəgə/adjəsumməθəθakərsiθ/θajgəgəñ
 wəšwəgəradəjəšsəwəinurnəšwəgə/nxəðəmixlələnəðdđaliθənaθəñajəlliakkañzəðəwənzik°nñi/adəðdđzəððəg
 °səfəunasəθəðdđzəððəgšəfəunasəθəðdđzəððəgšulłi/θiəwəñdajəjəttšilindəgudəjəñnñ°i/miſəđzəməd
 θədaridʃwitnjiswəgəñdəwəndəgudəjəñnñ°niakkaðəgəjiwəñnəθəwəgəməgəməđrusnłmalidəšſidəðəgəđəwərsi

svarəns wajə sɪtsəbbajə d̪ə wamək nɪ fɪ nʊk nɪ zɪ k̪ ˚ nni / am fɪ j n w ə x x am / d̪ d̪ u h a g i n w ə s k a r n ə x d ə m i θ i d n f r m ə
 l a d j ə s f u i f a s s ə n a d i f ə l a q a r u a f a f f a l a d θ ə g ə d a r θ a x ə l i s l u f a n /

Akərvalaðasθəntəðθaməsmarθada s̪grəntak̪kiməsmarənadna f̪ləqakərval/θikənzawinn̪˚niadna f̪ləqak
 ənjanniadθədməðθan f̪irθθalwihθðit̪tər farmid̪t̪ərfaðasθədməðigag̪gənɪsənnəqaradθərsəðf̪l̪asənθ
 idəvsijinadθəsd̪dirəðak̪kakk̪kaθinikə f̪kuln̪ninwəsəkərəkfaðasənθədməðmajəhwajamadasəntxədməð f̪
 witnlkəkəðmajəhwajamula f̪/azətt̪aadngəraðif̪əll̪a q d i θ ə s g a d i k ə n a r u f a f f a l n̪ n i / a z ə t t̪ a n n i a d a s θ x ə d m ə d θ i
 jəbbəðin/irunam/axə f̪vinukniak̪kaisnəq̪qar/wajəq̪qarasa f̪ək̪kazdəg̪jig̪˚ənni/waaxə f̪vi/əðθəzðədsujazi
 lad t ə z d ə d a l m a j ə f f u k / a j ə l l i f ə z i z ə n θ a j a g i n x ə d ə m i s u l a d i l q a f a d θ n ə g ə r / n ə k k i j ə t t a t t a f ə n θ a s ə g r u j θ k u l f i d̪
 nək̪kiθjixədmənadθə f̪alqakər u f a f f a l a d s d ə s / a s a l a k a g i s u f u s i w a k k i θ s ə l k ə s / a d s ə l k ə s a x x a m u r θ ə m n n i d a r
 aθid f̪f̪kəðswayal/adruhəkə d̪dawikə xal kə f̪wa f̪ ruri w a d a w d ə k a d θ ə d z ə s / a d t t s ə s i f ə s u k ə r v a l / a d θ x ə d m ə k
 dθixmirθadsə l k ə s i j s a x x a m / a d a w i k θ u m l i l θ k ə f w a f ə s a d θ d z ə s / a d t t ə s i f ə s / a d s ə l k ə s i j s a x x a m a d j ə q q i m /
 a d j ə f̪ ə l x i r n w a g i n θ u r a / a s s a g i m ə n n i k θ a d θ ə s f̪ u k a k k ə n / k u l a s t t s m ə n n i k a d s f̪ u k a x x a m n w a x a l / a d θ ə n i d a
 wiðəkəndiθalaadθənnəsmirarθsəbbalt/θasbbalt n̪ni adasnə x d ə m θ a f ə n d z a l t s w i j ə s i d n ə t t s f̪ ə m m i r a r θ v u q
 a l t n n i n w a x a l m a u l a f a d w ə s s x ə n w a m a n ˚ n n i d i s m m a d ə n a m u f r i j i d i r a g i i d n ə t t s a k k a θ u r a n t s ə b a l t a g i / θ u r
 aθisbalin̪˚n̪niuləhədiθəntə jəll̪i k̪k̪səntənt̪skul f̪iθurajuqə l̪ d̪plastik/nsəbbajək̪rum/nsəbbajək̪barkukəs/nsəb
 bajək̪su/nsəbbajək̪əbbəð/nsəbbajək̪ləmsəmmən/nsəbbajək̪nukninəq̪qarasləsfənd̪z/θih̪vulin/n̪ f̪ ar̪ək̪θamθu
 ntzi k̪ ˚ n n i d a j a g i i n s ə b b a j / u r n s ə b b a j a r a w i g i n θ u r a u r θ ə n s i n a r a d a j a g i / n s ə b b a j a b i s a r s w a j ə s a r a a d θ ə t̪ f̪ f̪ ə d / a
 d̪əsmirəð f̪ w i j a n z z i θ a r d a x ə l n θ ə d ə b s i t s a d θ ə s g g ə d s i j s a d θ ə t̪ f̪ f̪ ə d d a j a g i s w i j ə s i n θ ə t s n u k n i u r n θ ə t s a r a w i
 g i n θ u r a / w i n j ə f a n l m a l a d j ə d d u f w i t n u j ə f k i a d j ə t̪ f̪ f̪ m a u l a f a d θ ə t̪ f̪ f̪ ə d a k k ə n d̪ a h ə r f i / s ə k s u a d i d θ ə s ə b b ə d d s ə
 k s u n ə x d ə m θ a k ə d d i w θ / θ a g a n ə t t ə s q i f ə l l a s ə n / l w ə q θ n n i n θ ə v h i r i n / n x ə d d ə m θ i v h i r i n n ə t t s a w i d l u v j a / n ə t t s
 a w i d t u m a t i f / i f ə l f ə l / n θ ə t s j i s ə n θ i j k i θ i w d ə d f̪ f̪ ə θ w a u l a f / m a θ ə s f̪ i d θ i q i θ n z z i θ a d θ ə s g g ə d s i j s m a u l a f a d θ ə t̪ f̪
 f̪ ə d d a h ə r f i u l a h ə d / j ə l l a u f r a g ˚ / θ ə l l a θ ə b b u r θ n u s q i f m i a r a θ ə z z u d j i w ə θ n t ə z r a a d t ə d d a r i d d ə g ˚ s z d a θ n θ ə b b
 u r θ / n ə s n u s q i f / θ a s l ə n t n ə k θ a z ə m m u r θ n ə k θ a n q l ə t s a d θ ə s f̪ u d z d a θ n θ ə b b u r θ a d θ ə d d a r i d d ə g ˚ s / a f r a g ˚ a n n ə
 f̪ θ i l a t s a k k ə n θ ə s f̪ i d a x a l m a θ ə s f̪ i d j ə d j a q a d j ə d j a q / m a j ə w s a f a d j ə w s i f /

Maθəvkiðadəvnud̪d̪ərvagi/d̪d̪ərvadθərnud̪θəkurfəθsufəll̪asadsə l k ə n a k k ˚ s w a x a l / s w a x a l m a f a i v ə n n̪
 u n / i s ə l k ə n / s u f ə l l a n n i a d θ x ə d m ə d̪ n̪ f̪ i r i d d ə r v n n i / a d θ i d θ s ə q f ə d / d d̪ə r v n n i / a d θ a s θ x ə d m ə d̪ n̪ f̪ i r s u f ə l l a n n i a d
 θərnud̪d̪θəkurfəts̪ma f̪iama k̪kaðadaliidə l a j ə n a m θ u r a / d̪ n̪ f̪ i r i x ə d m ə n a θ r u h ə n a r w a s i f a d̪ n ə f̪ r ə n t z u r a d a w i
 n̪ f̪ i r a g i a d θ x ə d m ə n i θ k u r f ə t s / s u f ə l l a n d d̪ə r v d̪ a j a i n x ə d d ə m z i k ˚ n n i]

[amuðnaθwatas/mijli]

[asmiadnækkæradnəbnuadnəwsəfaxxamadasnəxðəməθaʃriʃθ/əddajnin/θagrurθiwaʃazminəʃizimərkuļj
iwənðajəniwumijəzmər/θikwalðizimər/θikwalðaʃəzmi/wagiðiθkərəkərθ/nənəfsntkərəkərθnʃibad/aʃaz
minimiməq̄qarəðjukalsəddajninərjəm̄masðgmas/

Θaʃriʃθadtəddzðəgs/adtəzənəddəgs/adtsərsədkulxiradtsərsədditaʃriʃθ/əðjigərrəzuxxam/majəlladlwəʃ
ulðixəmstaʃ/ðiʃəʃrininətt̄sili/kulwadjəq̄qimʃituhjiðs/məðarrəjəðθamkərθidjətt̄srajin/əddəməwərənðnətt̄
saθ/adtəddəməz̄z̄itðnətt̄sadtəddəmajənək̄kina/miθəgḡid/ədəsəðfəkawrən/lmləh/z̄z̄iθ/ək̄rumnəksəksu/a
dtawəðθəmkərθadtafək̄rumnijəq̄qimd/ihvuvənəfudðək̄kanaraq̄qimənurttsəbbinaraulaðanəʃθaurjətt̄s
frurujara/muhaladtət̄ʃʃ/adastinnidədtʃardəkəfləmləh/nəkəðidətəbbikədtʃardəkəfləmləhnəkəðidəbbik/
adθəgək̄rumn̄niədjərsək̄kəfidək̄kanənədt̄səbbifəlfəlnəkədt̄səbbiləz̄wəzəginθəvhirin/kulʃiðitəvhirθu
rnəsʃiaralkəkəðsəgwasəmidənlulurnəsʃiarasəʃiħaʃaðiθəvhirθ/ədnərfəðdəgsiq̄ʃwalənədnruħadnawiiə
lfəl/tumatʃadnawijəθaxsəjθ/ivawən/ədnawəðadθidnəfθuqəmlfaθurazək̄kaniajlan̄nuva/nuvannidənəz
ək̄kan̄niθajəðadnəʃəddiədθəʃəmmərθəmkərθlquθntəkəðavərvuʃduvəluð/avəluð/səksuntəmzinijərgəzən/
madz̄z̄antjərgəzənədukalənnlufanaθmasəgrəntlufanaθadjuək̄aliθəmkərθadtət̄ʃʃajənidsəgranək̄kənwa
awnm̄misədtət̄ʃʃitθəmkərθ/nukəntiədntət̄ʃʃək̄rumn̄ninuvəluð/ədnət̄ʃʃək̄rumn̄nintəmzinhatənwəjəninəs
xxəðəməðəgwinaθ/ðəguxxaməðajən̄nūvaadθuəkəlarðəffirðajənθfuk̄kadθəʃəməθajəð/ədnətt̄səmfawəðəʃu
aranəsəxəðəməðəʃuadnəsb̄b/ðəʃuaniwəradnruħ/θinarairuħənərjəsəkəradθruħ/uləʃasəjjəq̄/adθənəðθikərəkər
θkəfθməsləhθnləkəva/kəfθməsləhθnləkəvaadθənəðəðək̄klihaladθənəðəðilmaladθənəðəð/θəllān̄nūvanlmal
adtəndəðləkəvar/adθəzɡəðθafunasθ/adtsənd/adtəfk̄iʃəzmi/adtəfklqutitfunasθaθək̄kəninxəddəmə/adnu
kəlθurəkərwəxxamagi/aməkswəʃuək̄kiθvənn̄nūn/əxxamagiadθəddmen/əðruħənəkərwəxəljəsʃanlməkəri/
əðq̄qəzən/əðsawəðənθiʃk̄karinəkəfwəkəjul/əzəmbilsja/əzəmbilsjajiwənuʃwərisja/jiwənsja/θəʃək̄kərsu
fəlləuxiʃan/əðt̄ʃʃarən/əðisawəð/sjinaəðssawəðənəkəʃzəwəjəl/rəvʃaəðq̄qəzənmisəməðənsnaθnθiraʃθləθasθ
inək̄kinadawinəðkəʃ/ðilmək̄kidnətt̄sawiaðkəʃadʃəddinaðxəðməθnθixmirθ/sənʃaivənn̄nūnwəxəʃal/ahana
xxaminəswəxəʃalijəvna/əθaniħiaθan̄ssimənədt̄tsfrurujwəxəʃal̄n̄niiasədjəʃli/əjənəjəvnunədjəvnumitt̄s
q̄arriʃivifuk̄kuxxamiʃəbbəadruħənəkərt̄s̄zurθiʃlajəninədgəz̄mənisəʃsəfən/ədgəz̄mənm̄r̄rasθgəʃz̄imθəð
θəndməniθəddarθ/əssagiadawiniʃəz̄gwanəðruħm̄r̄raθəddarθwiniðz̄mərrədjəss/əðrəfðəniʃəkəwəndilə
xla/əðt̄nidsiʃwəðənsəxxamvəvnwəxxam̄niədjək̄kərs̄svəh/əðrəfðəniʃiħdānntqəʃrin/ðisəkərən/əðuq̄qm
ənθaxriðt/əðgəniqərmuðənhəθənaðθənuɡḡin/əðθəngḡrən̄m̄r̄raəðθənwənʃən/iqarmupθənn̄inwəxəʃal/a
dθənv̄nūn/əðθənrəqmənmsakiθðθiraʃ/adθənqəðənsjinək̄kinaðəsənʃkənθiməs/əðjəq̄qəðlqarmuðn̄niāla
majətəntun/mijətt̄əntən/əθamiiq̄qarənək̄kaxzidnlqarmuððinainəxəddəmlqarmuðajmiiq̄qarənəxəzidnl
qərmuðnəxəðəmiθən/əðʃəʃlənθiməsalamiq̄qədsjinək̄kinədnəðhəniθlawnaxatarməʃidwiðakədjəwiniq
armuðən/ðθilawin/ðikənθilawinədf̄f̄kəntək̄kənmaʃlantm̄r̄raəðssiwəðəntəqərmuðn̄niʃvəvnwəxxaməssə

ðnæk̄k̄/azək̄kaðk̄əm̄m̄/nxədd̄əm̄f̄suls̄n̄n̄id̄amn̄əs̄f̄alxawa/nəs̄f̄aləh̄n̄na/winurn̄əs̄f̄araadasn̄ərđ̄əl/adasn̄ə
fk/winjəs̄f̄ann̄əhm̄ədr̄əbb̄in̄əf̄k̄əriθ/majəx

liduðf̄əladr̄zunakk̄jərgazənmar̄raf̄əll̄ann̄əx̄/æf̄θəm̄x̄arin/æf̄θudd̄z̄al/aðasəntininturdt̄tsagm̄əntaraðnu
kniaradjagm̄ənmaðəðf̄əl/aðruh̄ənadḡgam̄ən/adruh̄əntmalakraik̄əntixusən/maulařadawinl̄fīj̄iθud̄z̄al/il
malnsənt/nuθniadruh̄ənadawinl̄fīj̄/adtf̄k̄əđk̄antasarutadawinl̄fīj̄/adθəf̄k̄əđilmalim/majf̄ədd̄auvriðsa
k̄kin/aθθxədm̄əđf̄suln̄ni/adθənd̄əđadθruh̄əđx̄ərθəvh̄irθadθxədm̄əđ/nuθnid̄ix̄ənadruh̄ənərl̄əf̄kaln̄nsən
/nəs̄f̄alxawa/winjəs̄f̄anl̄əf̄x̄alatasnuqm̄ənθirv̄vūfa/winjəs̄f̄anl̄malamak̄k̄ax̄x̄amagin̄f̄f̄ix̄smāsil/dθirvūf̄
a/amax̄ərθugaamax̄ərθm̄əx̄ra/zik̄^on̄nim̄m̄əgḡḡərθim̄zin/aθəntidirinθəm̄zinamak̄k̄ənđ̄l̄əvh̄arkul̄jiwəθan
əf̄θilatts̄/aðsr̄əwθən/ædf̄k̄ənadnuq̄əmm̄adir̄əðən/nəθim̄əzin/ædf̄k̄ənakk̄im̄ud̄ən̄jir̄əðənadθəw̄əθl̄vara
ka/ax̄x̄amagin̄ddaar̄əz̄q̄iadasj̄əf̄kr̄əbb̄ild̄z̄ənn̄əθ̄irrah̄ma/adj̄əf̄k̄z̄ziθadj̄əf̄k̄awr̄ən/adj̄əf̄km̄ərr̄aaj̄ən̄jəs̄f̄a
ruh̄əm̄θaθudd̄z̄al/ruh̄əθajim̄əx̄vanm̄ərr̄a/adruh̄ənss̄aram̄ənk̄anakk̄^oax̄x̄amisamaðn̄ətt̄s̄amaðθam̄ətt̄uθis
/ulaðn̄ətt̄s̄amaðθam̄ətt̄uθis/ulaðn̄ətt̄saθəlh̄a/dθəf̄k̄aj̄ənurθəs̄f̄ara/j̄ənward̄jik̄ət̄f̄f̄əmarawərgazis̄ðasθini
urdəttakaraiwina/aj̄ən̄is̄j̄əhwaj̄əf̄k̄its̄/adīf̄əmm̄əx̄/ulaf̄ss̄uq̄n̄θilawin̄đ̄inh̄af̄ass̄uq̄nj̄irgazən/θuraulař/θura
h̄aja/zik̄n̄n̄in̄əq̄q̄aras/h̄alaθim̄əhr̄əm̄θij̄əx̄usənθurarn̄ant̄ts̄id̄/θurarn̄and̄θim̄əhr̄əm̄θθuraim̄əz̄ran̄x̄ərθuja
θ/kul̄l̄əf̄/nukn̄ilx̄awann̄əx̄adn̄ətt̄s̄əms̄əqs̄aj̄/adn̄ətt̄s̄əms̄ərđ̄al/maj̄əll̄aus̄əx̄run̄niak̄k̄ənman̄əll̄akk̄sufamil
/adruh̄əntak̄k̄aðx̄x̄ədm̄ənt/maθəf̄id̄əθm̄əx̄ra/asmiadj̄əq̄q̄im̄jiw̄əssīwurarn̄lh̄ənn̄iadθruh̄əđad̄n̄əf̄d̄ədm̄ar̄
ra/θinaraθənīfīwn̄ənīləq̄đ̄if̄adasənt̄tinid̄adruh̄ənaz̄ək̄k̄ass̄v̄əh̄zik̄^o/θinaraj̄əh̄əđr̄ənkanθam̄əx̄radiruh̄ə
m̄ədiθ/nəs̄f̄af̄əfr̄ant̄əml̄aj̄in̄đ̄aj̄aiwumid̄əns̄m̄əđ̄əj̄ain̄əs̄f̄a/ulaf̄l̄q̄ah̄wa/ulaf̄s̄ək̄kar/ulaf̄θaq̄əndurθ/ulaf̄
θim̄əhr̄əm̄/adn̄ətt̄f̄f̄/adns̄əbb̄/adn̄h̄əđr̄əθam̄əx̄ralam̄maθf̄ukadn̄ruh̄/adax̄ndarakk̄f̄witiwaj̄əniθəzm̄ər/iwu
miθəzm̄ər/iwumiθəzm̄ər̄ərdax̄əluđ̄əll̄āf̄maulařān̄ndar̄θlaθant̄əml̄aj̄in/

ax̄x̄aman̄nawizaam̄əx̄j̄əv̄bnax̄ərđ̄ax̄al/jiw̄ənūxx̄amkan̄ij̄əll̄an/jiw̄ənūxx̄amj̄əfr̄əq̄ak̄ks̄əx̄əl/ah/akk̄^oad
θək̄ks̄əđ̄əθ̄īxx̄aminkan/ax̄x̄am̄n̄im̄maulařl̄itt̄sāf̄əilq̄āf̄ad̄əgḡj̄əḡənn̄itt̄suq̄am̄ən̄litt̄sāf̄/adv̄nun̄θlaθanθ̄x̄urf̄
aθin/n̄ətt̄s̄aj̄iw̄əθ/jiw̄əθn̄θ̄x̄urf̄əts̄/ad̄q̄q̄im̄ənk̄anakk̄aj̄irgazənθax̄x̄am̄θandaraj̄əss̄ir̄əð/andaraj̄ss̄ərs̄aḡər
θil/θam̄ətt̄uθn̄l̄aliθ̄in̄j̄əs̄f̄anax̄əll̄al̄đ̄wāf̄əil̄đ̄t̄sumaθađaja/ulat̄sumaθađaja/ulađ̄tisum̄θawinn̄ənīaj̄əll̄iđ
θuga/đ̄d̄d̄um/am̄ətrah̄nd̄d̄um/θisum̄θiwinn̄d̄d̄ummaθəđ̄daθəsl̄iθ̄đ̄d̄d̄umaraθawi/adθh̄uf̄ənθugawiḡađitt̄
sj̄əsn̄ən/adθs̄əx̄r̄ən/ad̄ḡəzm̄ənak̄ks̄l̄əmq̄əs̄/ad̄f̄əmr̄ən̄im̄tar̄h̄ən/adl̄əmd̄əns̄kađ̄awkađ̄ađ̄wiđ̄ak̄ak̄itt̄sa
win/ðwinmiarad̄đ̄əh̄əđr̄əθəsl̄iθadn̄ətt̄s̄əmn̄ađ̄i/aθaiawid̄aj̄awaj̄id̄t̄əf̄əmr̄əđ̄am̄ətrah̄đ̄t̄sum̄θa/adīf̄əmm̄əx̄
j̄əll̄iam̄ətrah̄n̄θuga/adθind̄jawiniwin̄ais̄əmn̄s̄əntak̄kiθ̄əaws̄iwinn̄i/ləh̄waj̄əđ̄z̄ənn̄iak̄ks̄waj̄əsīv̄ənun/is̄ə
mn̄s̄ənt̄m̄ərr̄a/is̄əmn̄s̄ənt̄/l̄xid̄nl̄m̄iz̄an/θax̄ənz̄awθ/l̄mas/aḡəlz̄im̄/aq̄av̄af̄/at̄as̄ij̄əs̄f̄anl̄im̄ajan/l̄m̄əsh̄akun
wiθaf̄al̄aiθəq̄q̄ar̄əm̄/waj̄əq̄q̄arl̄m̄əsh̄awaj̄əq̄q̄ar̄θaf̄ala/ad̄f̄əmr̄ən̄ad̄x̄əđ̄m̄ən̄jis̄ənt̄iquv̄af̄n̄niak̄k̄/swaf̄uit̄ə
sv̄əđ̄d̄aj̄əmīxx̄am̄ənīxx̄am̄ənn̄iđ̄θiḡəz̄əđ̄a/maθəz̄rid̄adr̄nun̄at̄ass̄uf̄əll̄aad̄θuq̄m̄əđr̄əv̄ə/x̄ams̄an̄θḡəz̄əđ̄an
əx̄s̄ətt̄s̄anw̄əx̄ər̄ad̄θənt̄uq̄m̄əđ̄/ax̄x̄am̄n̄īđ̄ix̄ən̄adas̄θərn̄ud̄l̄k̄ars̄aiθāf̄rīf̄θ̄n̄iad̄θəs̄f̄uθabb̄uru/adθs̄ək̄k̄ə
r̄θabb̄ur̄θ̄n̄iur̄j̄ikt̄f̄im̄h̄ədar̄əx̄əld̄ar̄rař̄wannāθilawims̄akiθur̄tt̄s̄əđ̄int̄aram̄əf̄nat̄ətt̄s̄agḡad̄x̄əf̄warr̄awi

[amuðnawatas/mijli/]

[axxamaqðimajəlliasmiaraadawðənærlsasadawintθlawinazruæfuqərrujnsənt/aramajəwəðwəzalnw
əxxam/ttsəkm̄miləntulaðifəqfannuqərmuðbafakkənadjaliuxxam̄n̄ni/asmiarajəffakuxxam̄n̄niadjəsəqəf/
adfrəntf̄itnuksun̄n̄l̄s̄ið/əðzlunizimər/adətəfrəntkanakkənəðt̄f̄j̄ənurθətt̄sakəntaraiwarr̄awnsəntadt̄f̄j̄ən/a
dfrəntadt̄f̄j̄ənasmidsəqfənakkən̄niaduqmənt̄f̄witnsəksun̄jirðən/adθilimərraθad̄darθ/adgrəntaksum̄n̄
ni/adksəntivuraznwaluðdəhnəntsəksun̄ni/ad̄t̄f̄j̄ən/aduqmənθixmirθnwayalaðqədrəntakk̄θiqəfrinadd̄
unt̄ðiləxlaðizəgwan/ðθasiriwinadjəsəqəfuxxam̄n̄ni/adxədmənaxalsakiniθəqəfrinn̄niadrnuniqarmuðənl
qarmuðnləqvajəðxaliijəkk̄aθən/ðxaliitsjəqəðənlqarmuðnəqqarasaxəzid̄nlqarmuð/ðanəf̄θagiadθəssiwə
lak̄kanwaaraaðasdjawiniqərmuðənæflzaln̄wəxxam̄n̄ni/

Mijəsəqəf̄ðssəh̄aðləhna/adtruħadtsifayaladnawithixumirθnwayaladθidmləsmərraəðidsləw̄/miidjəsləw̄i
naadjukalθum̄lilθadθidnrūf̄m̄iidirū̄f̄wəxxam̄n̄ni/adnawisnaθlgəlbəθ/θlaθanləzjar/ziksəbbajənlzir/f̄k̄
ulnləplatadw̄w̄θəntm̄r̄raθiæx̄æx̄əθn̄niərr̄asm̄arkətadifəraqudajnin/adajnin̄lmalndjizgarənwəh̄ðsəð
wullimajəllawuk̄jul/ad̄jiliulaðək̄julad̄jəqəqəndina/ad̄asrənunθās̄rij̄θsufəll̄a/θās̄rij̄θn̄niadtsətt̄ah̄ak̄ks̄n̄fir
m̄r̄raðl̄madarjaθ/miis̄s̄ətt̄ah̄θās̄rij̄θn̄ni/ad̄asxədməntabburθθətt̄s̄k̄imiθəmk̄arθðin/adθfərd̄inalə̄s̄dəs/iv
awən/ifəlfəl/ad̄t̄f̄ər̄f̄it̄nl̄əx̄id̄t̄/θivəslin/ad̄θfərm̄r̄rakull̄əf̄/miidjəh̄d̄ər̄adt̄ənthagḡinkrajəllan̄d̄n̄ətt̄s̄aθara
kənt̄jətt̄shagḡināsuaratəs̄bb̄ədaruəx̄ənzanəx̄əðam̄dh̄əgḡīf̄it̄nuw̄rən/f̄it̄nuv̄əlud̄att̄san̄lh̄ajətn̄n̄əx̄/

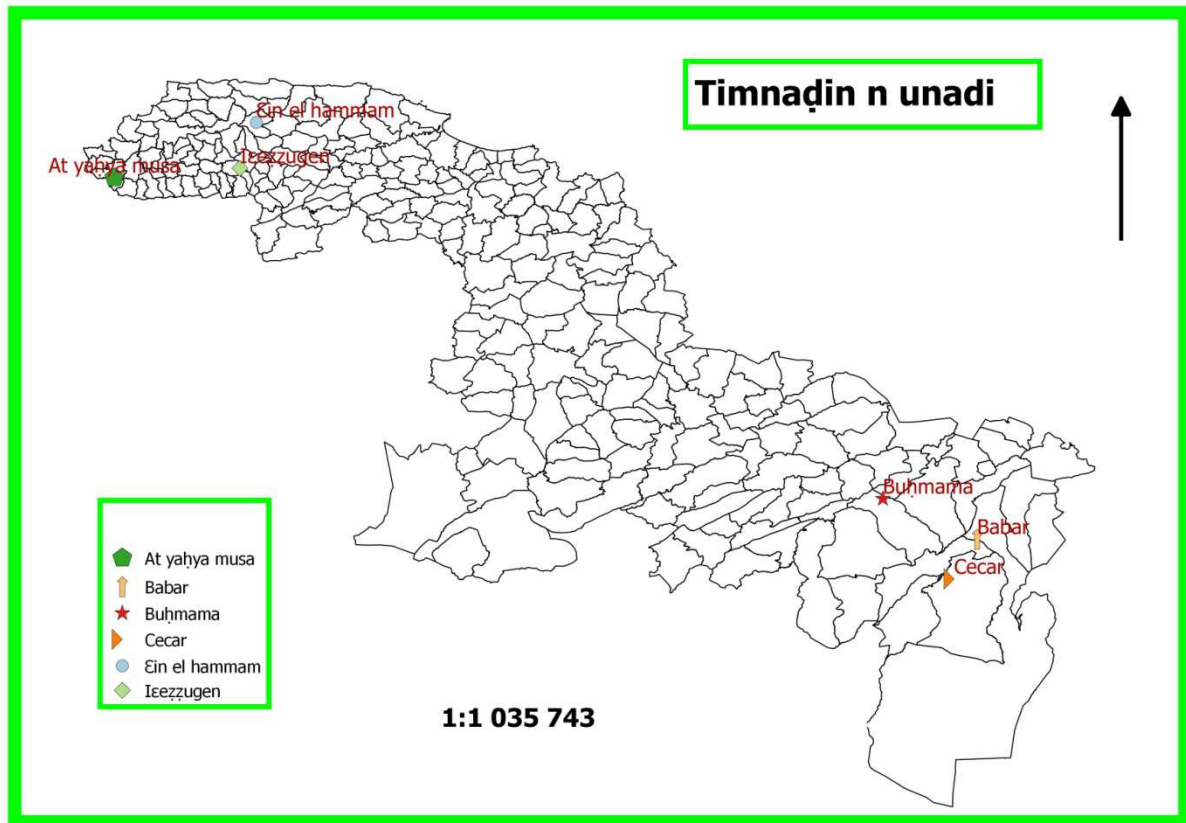
s̄jinakk̄inad̄zəðm̄əntis̄x̄arən/adnə̄f̄j̄əlθiməs/adnətt̄s̄ud̄usiq̄maf̄ənn̄n̄əx̄/adəkk̄ann̄n̄əx̄nwad̄da/adəkk̄ann
ufəll̄a/dsr̄ir̄ðl̄waf̄ulm̄r̄ra/adnəs̄qim̄r̄raθarvūθnwayal/adnəz̄zim̄r̄raðθilawin/irgəzənadasənnuqəmf̄wi
t̄nsəksuntə̄m̄zinn̄əx̄f̄it̄nsəksun̄v̄əl̄ud̄adt̄əf̄j̄ən̄jərgəzən̄wəh̄ðsən̄θilawindavəv̄ūf̄īq̄f̄j̄əðənakk̄aðazuran
ad̄n̄ətt̄f̄j̄im̄iss̄ah̄ədaðnruhs̄jənakk̄in̄x̄ərl̄mal̄n̄niðl̄əh̄j̄īðθiv̄hirin̄ðkull̄əf̄m̄r̄ra/səgwasm̄iidn̄əkk̄ərn̄əw
alh̄əmh̄aθa/ðazəmm̄ur/anwajəvn̄un̄ix̄am̄ənagi/ðimasut̄ən̄j̄əll̄ās̄lin̄əlh̄ad̄z̄/vavə̄s̄li/vuss̄ās̄daθlh̄ad̄z̄wi
ginθad̄darθn̄n̄əx̄/vənn̄un̄ix̄am̄ənakk̄att̄suqam̄ənθif̄əml̄iθ/t̄tsuqam̄ənθif̄əml̄iak̄k̄aðiθad̄darθzik̄j̄əll̄aluf
aq/zik̄manwaidjəw̄winulaðθik̄ar̄f̄iwinadθənf̄ək̄ak̄ild̄zarmanwaidjəw̄winaqərr̄un̄wəz̄gər/ad̄θjəfrəqa
ðjəfk̄m̄r̄raf̄wit̄f̄wit̄/iwid̄iθjəq̄q̄arvən̄m̄r̄raswaf̄uitvənun/axxams̄wayaləθinurjə̄liar̄all̄an/ihurjəll̄iss̄im
an/urjəll̄iss̄iman/urjəll̄iwuz̄zalurjəll̄ik̄ra/swayalijətt̄əf̄/adjəvn̄uswayal/adisləw̄s̄wayal/adirū̄f̄s̄wayal/jəf̄
vəh̄jərn̄aðam̄əlh̄an/amək̄akk̄ijəfrəq̄x̄ərd̄ax̄əl/

ifraq̄ðθiæx̄əθn̄θiðasawən̄aðasawən̄aðasxədm̄ən̄lkanund̄iθalm̄masθjə̄s̄lajənθim̄əssəbbajənl̄quθsəbbajə
n/srusujənd̄əgs̄izəgarənθafunasθ/ās̄əz̄mi/ək̄jul/ull̄i/θās̄rij̄θ/səðh̄ənənt̄n̄niəam̄tt̄s̄add̄z̄ðəgs̄/llan̄wiðad̄ak̄
jəgḡan̄ənl̄aðiθās̄rij̄θ/s̄an̄jiwənn̄ux̄am̄waaðjətt̄əs̄diθəx̄əθn̄θ/waðiθās̄rij̄θ/s̄an̄jiwənn̄ux̄am̄waaðjətt̄
təs̄diθ̄s̄ər̄θ/waðiθās̄rij̄θ/waðilq̄ās̄a/āf̄uisəq̄ðaf̄ən̄iləv̄niaḡinn̄i/

Tikerđiwin tirukalin

Timnađin n unadi :

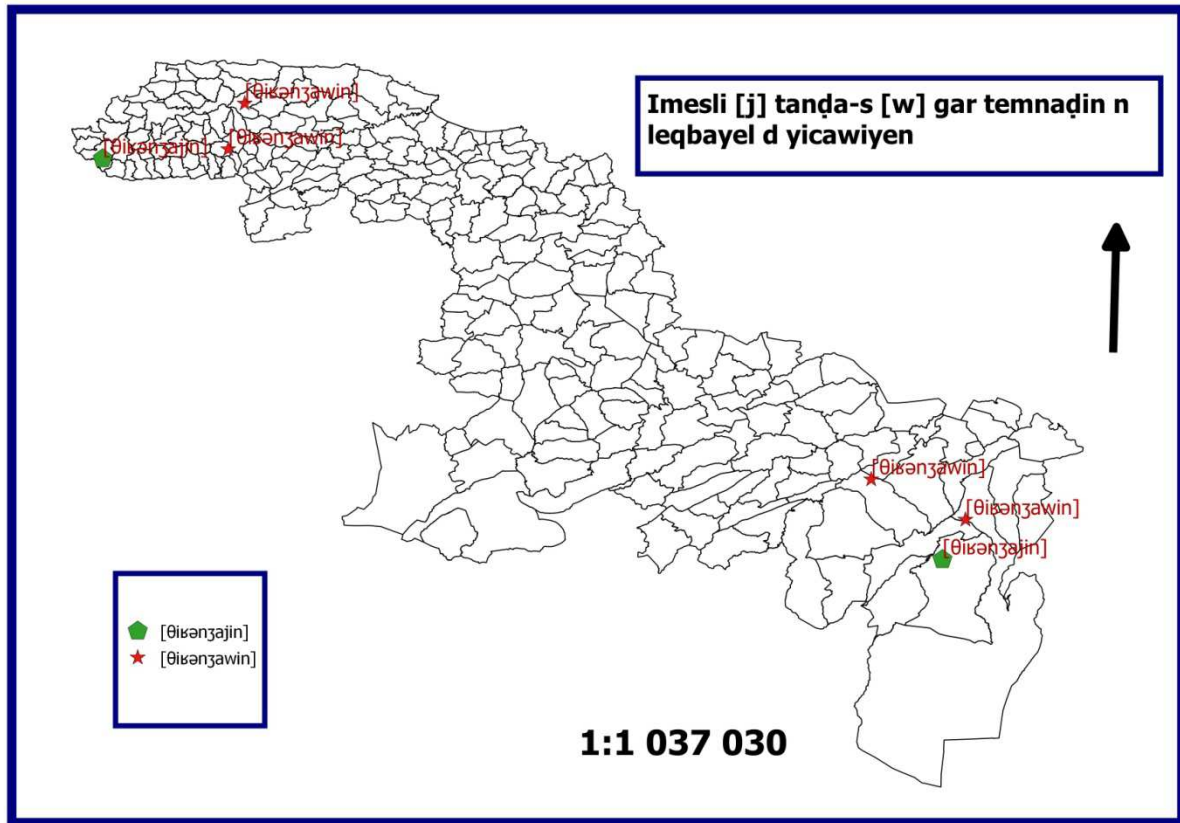

Tamawt :

Takarđa-agi temmal-d timnađin ansi i d-nejmeε amawal n uxxam aqdim (timnađin n Tizi wezzu d tid n yicawiyeŋ).

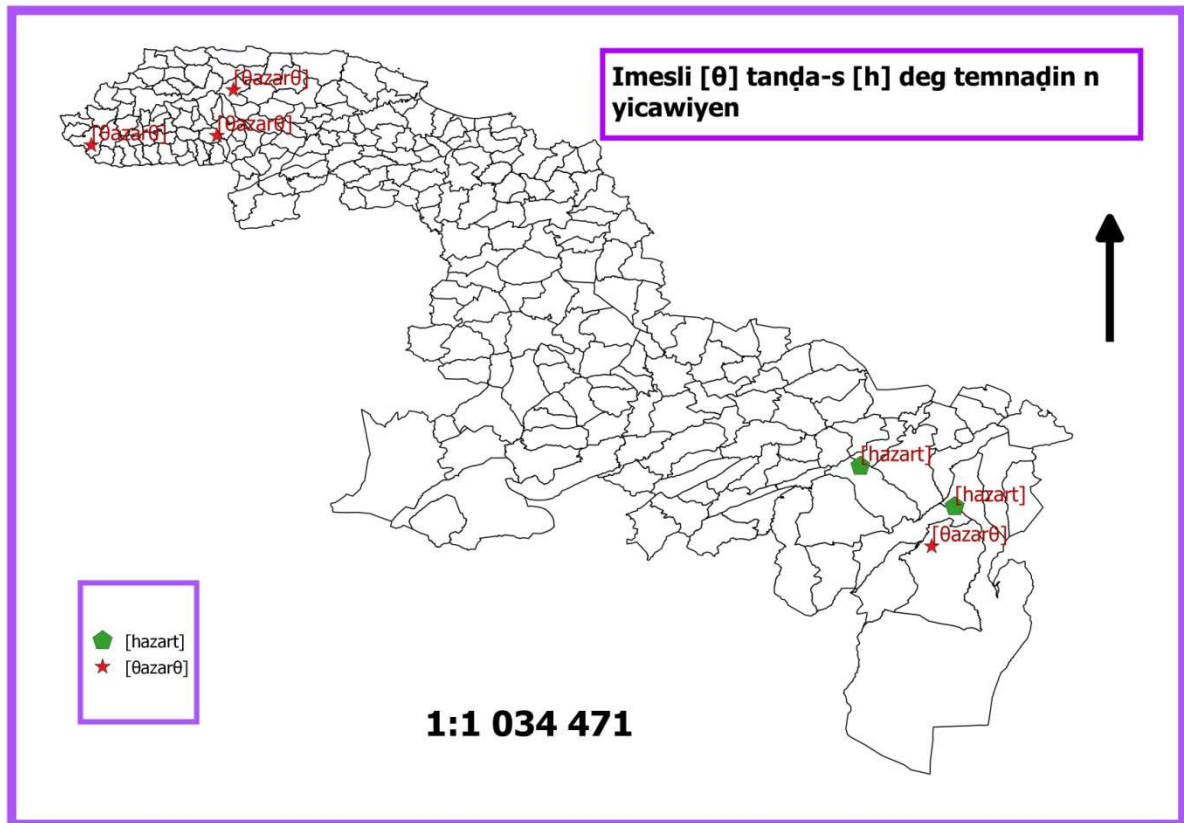
Takarɗa 1 : Imesli [j] tanɗa-s [w] gar temnaɗin n leqbayel d yicawiyen.

Tamawt :

- Abeddel n [j] di temnaɗin n leqbayel, ma di temnaɗin n yicawiyen d [w].

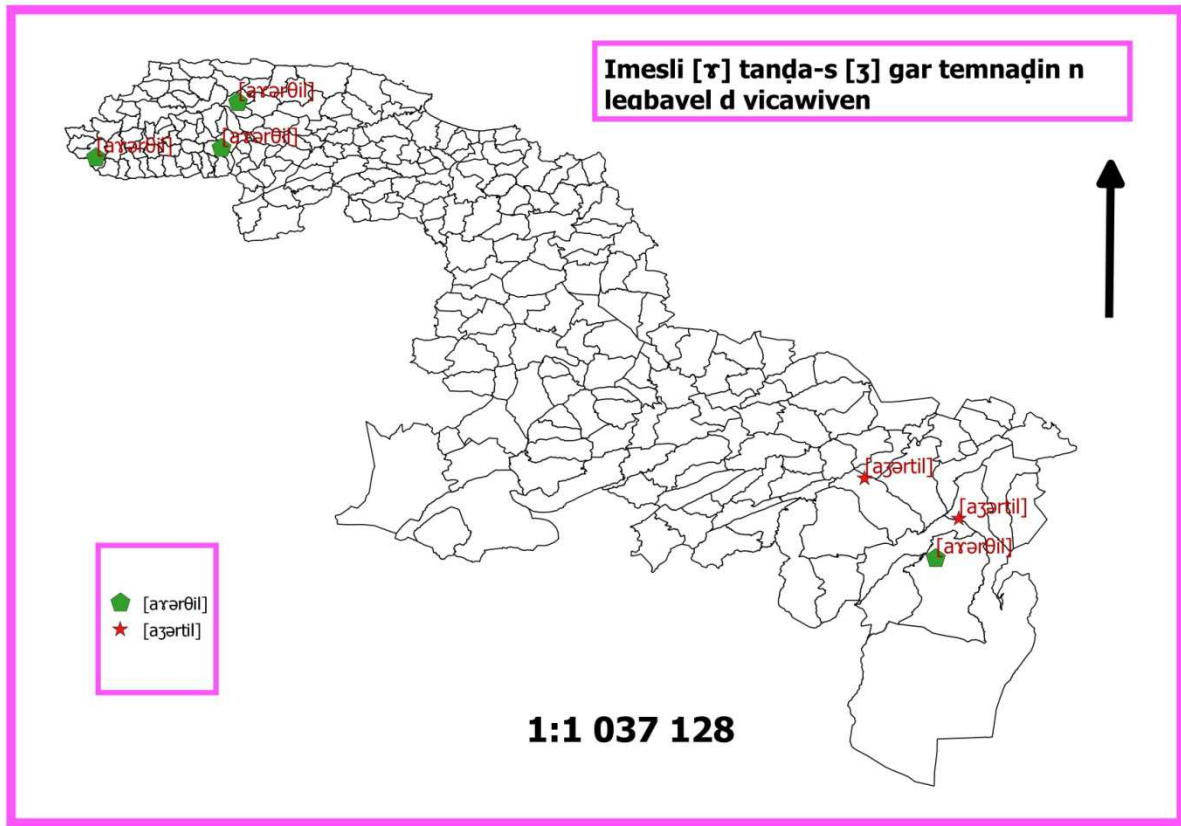
Takarđa 2 : İmesli [θ] tanđa-s [h] deg temnađın n yicawiyen.

Tamawt :

- [θ] di tazwara n wawal unti ittwantaq d [h] yer yicawiyen.

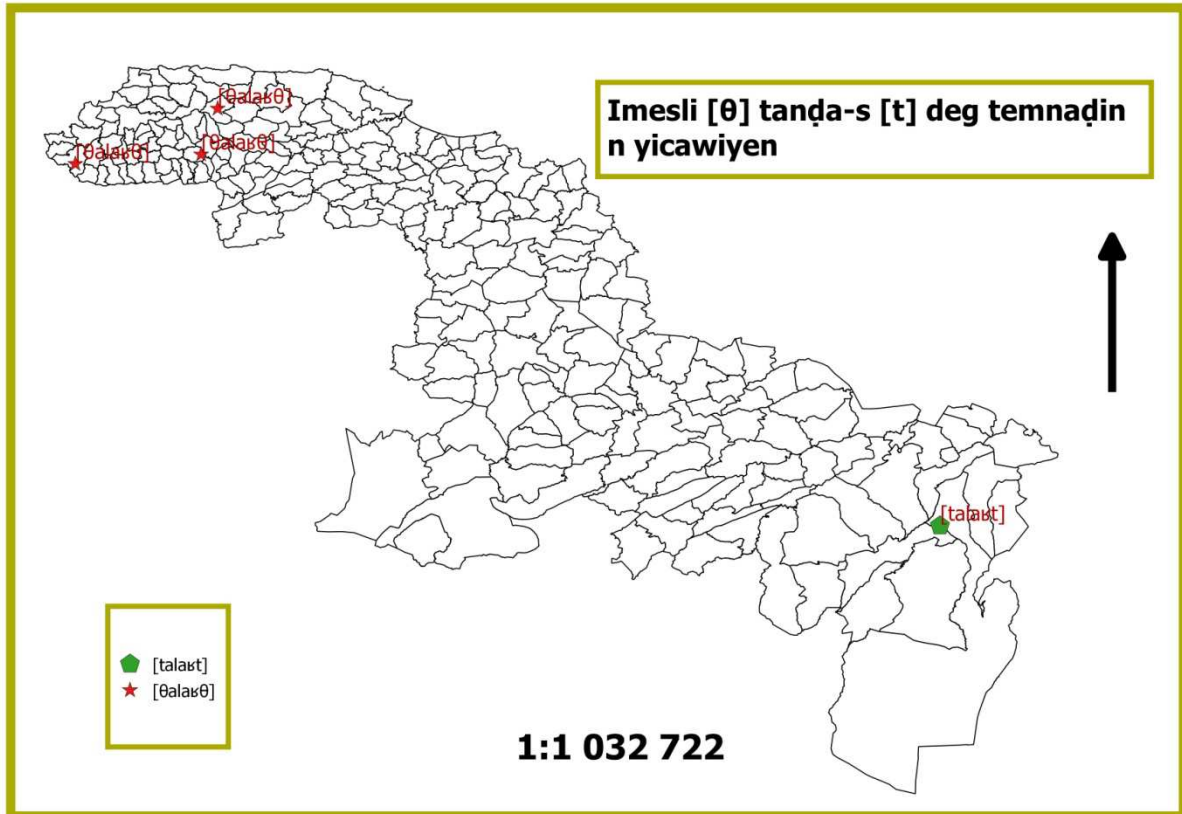
Takarđa 3 : İmesli [Y] tanđa-s [3] gar temnađın n leqbayel d yicawiyen.

Tamawt :

-Abeddel n [Y] di temnađın n leqbayel s tanđa [3] deg yicawiyen.

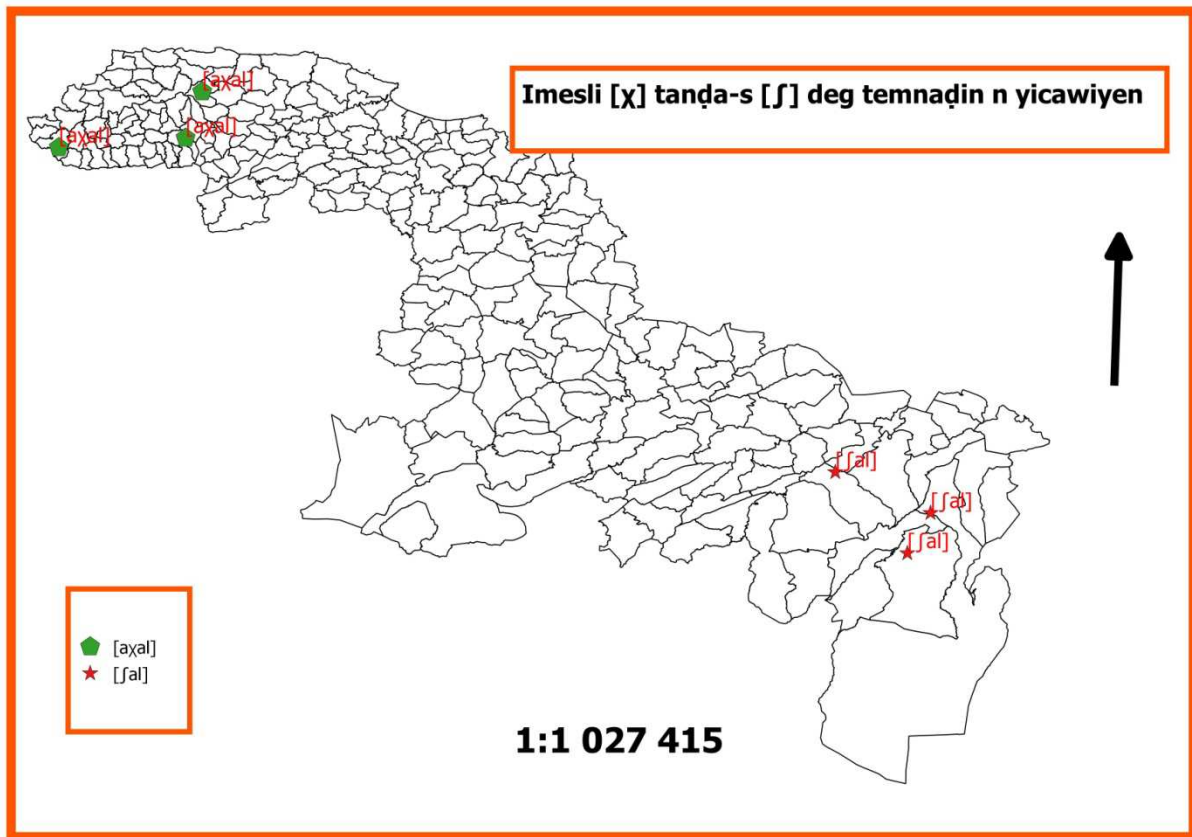
Takarɗa 4 : Imesli [θ] tanɗa-s [t] deg temnaɗin n yicawiyen.

Tamawt :

- Abeddel [θ] di temnaɗin leqbayel, ma di temnaɗin n yicawiyen yuɗal d [t].

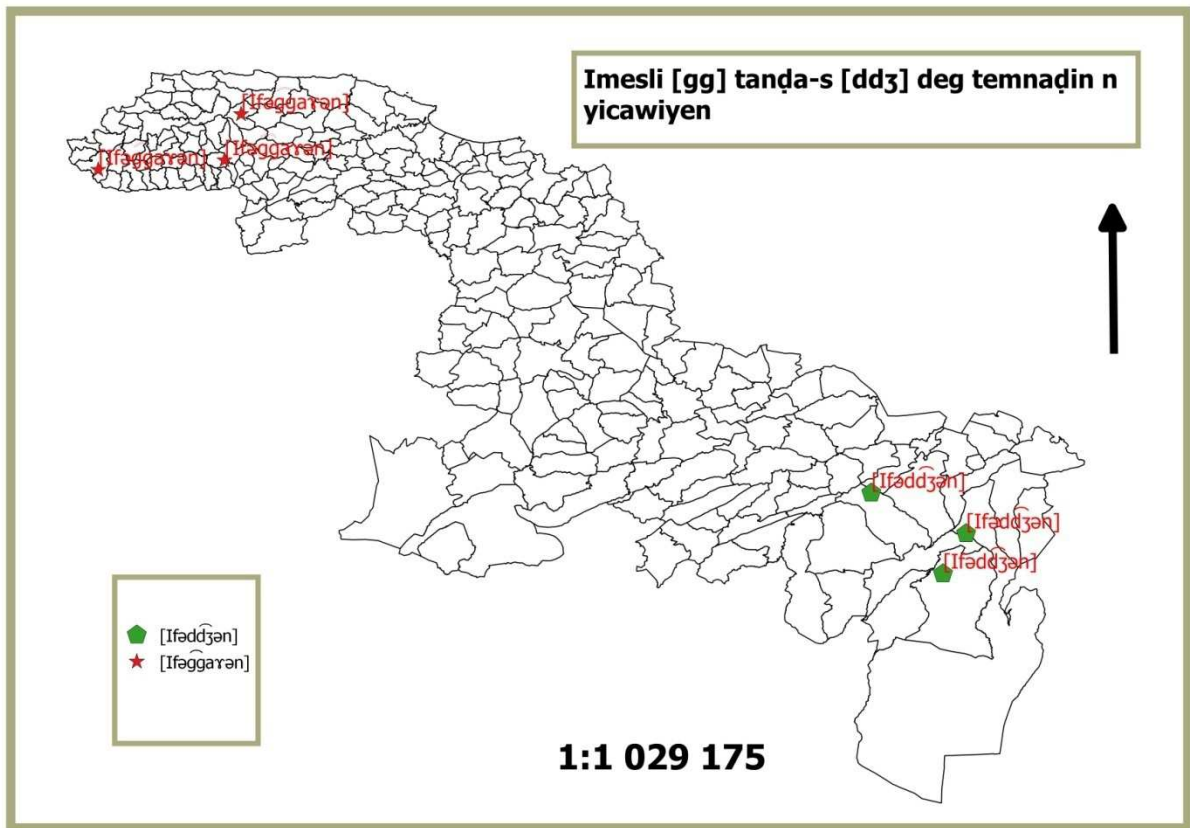
Takarɗa 5 :Imesli [χ] tanɗa-s [ʃ] deg temnaɗin n yicawiyen.

Tamawt :

-Abeddel n tanɗa [χ] di temnaɗin n leqbayel s tanɗa [ʃ] deg temnaɗt yicawiyen.

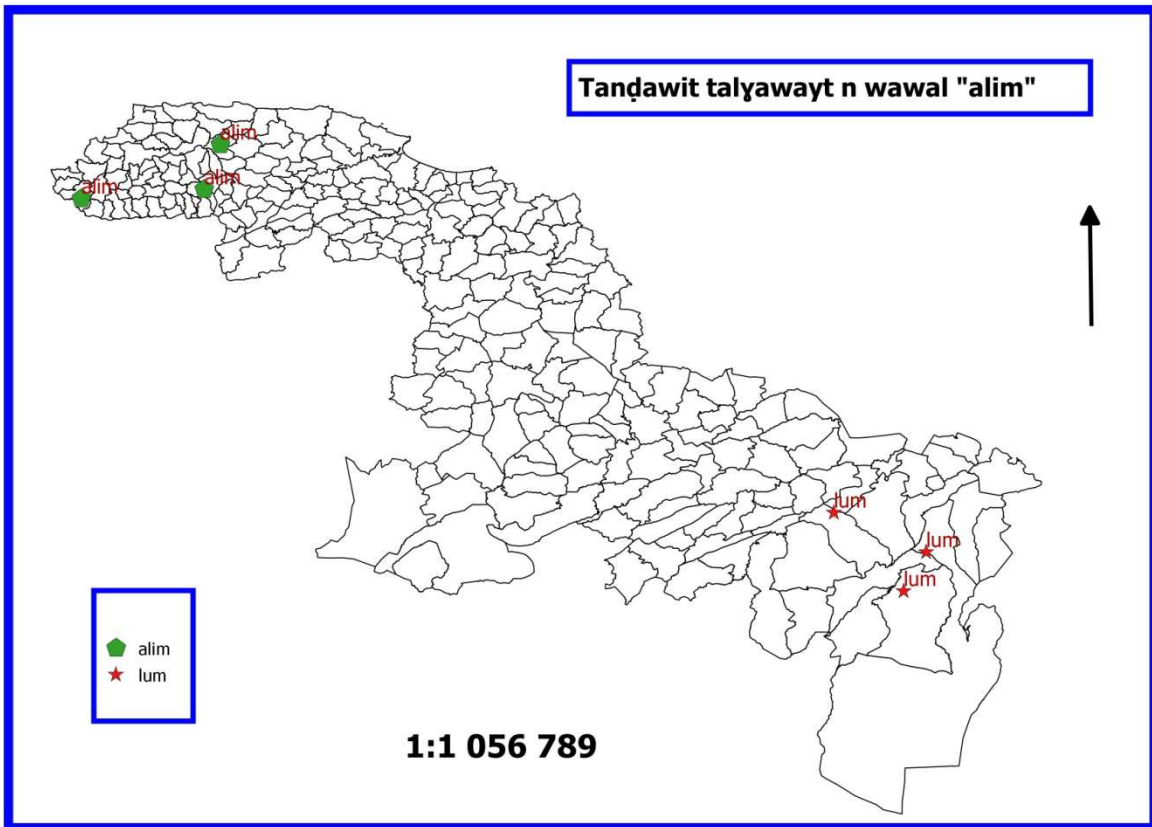
Takarɗa 6 : Imesli [g̃g] taɗa-s [dd̃z] deg temnaɗin n yicawiyen :

Tamawt :

- Abeddel n [g̃g]di temnaɗt n leqbayel, ma di temnaɗin n yicawiyen youyal d [dd̃z].

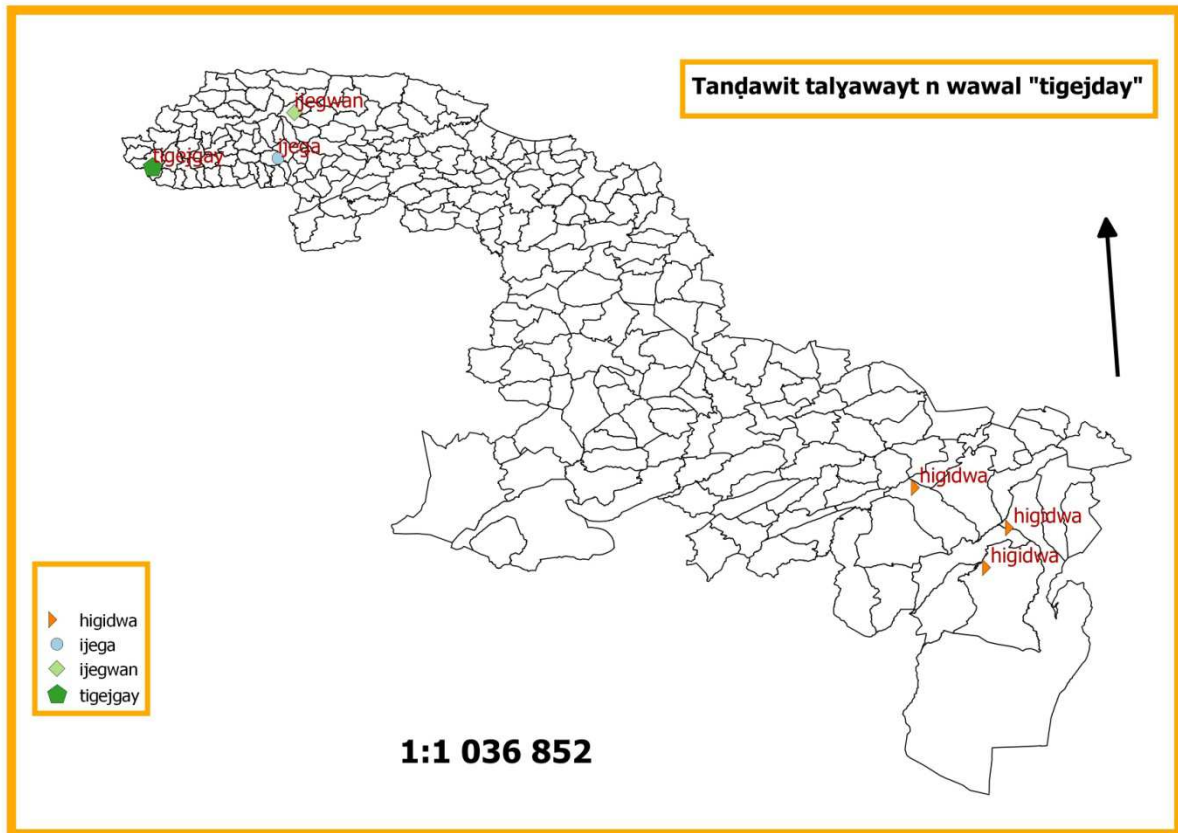
Takarđa1 : Tanđawit n wawal “alim” :

Tamawt :

- Alim/Lum sɛan Azar yiwen, asalay yemgarad.
- Ayelluy n teyri tamezwrut “a” di temnađin n yicawiyen d ubeddel di teyri tis snat “i” yettwabdel s teyri “u” di temnađin n yicawiyen .

Takarɗa 2 :tanɗa n wawal “tijejday”:

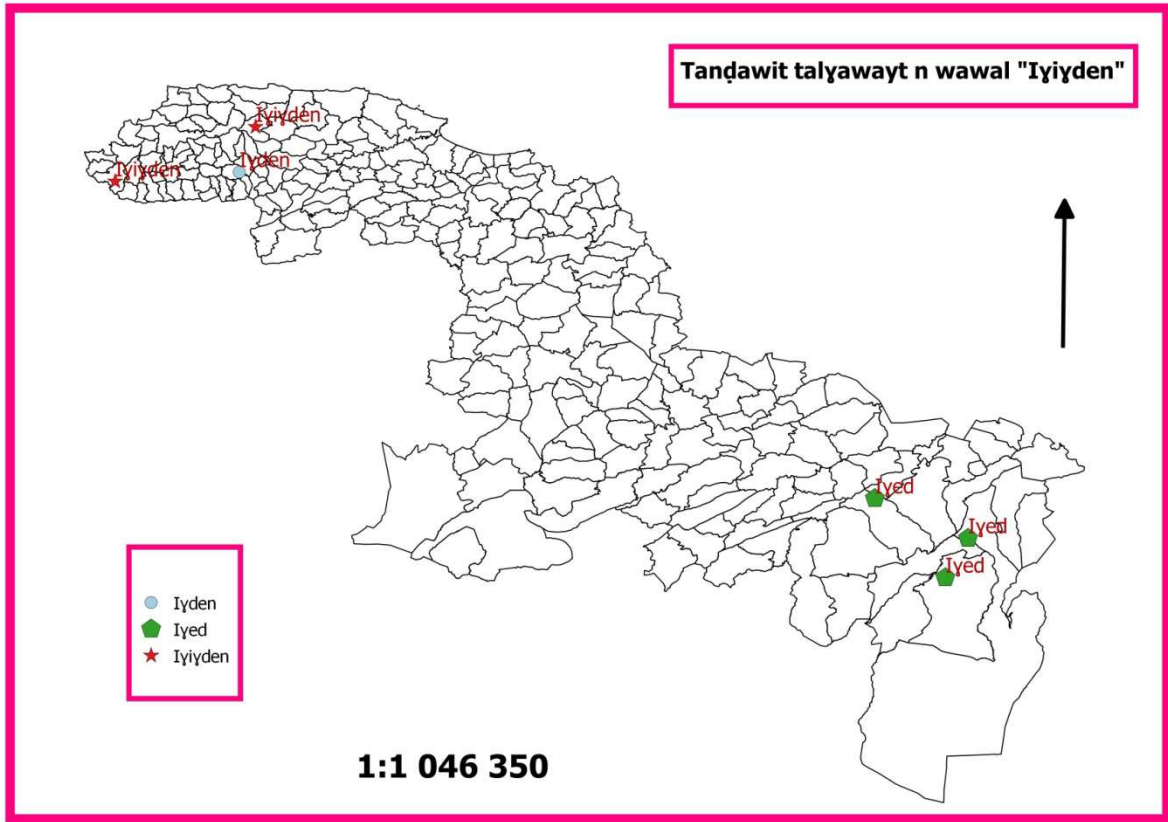
Tamawt :

Higidwa / ijega/ ijegwan/ tijejday azarn-sen d usalay yemgarad.

-Asget agensay yuley s temlilt n teyra “a” yuɗal d “i” .

-Asget azɗaray yuley s ubeddel n teyri tamezwarut, d tmerna n tehrayt “an” .

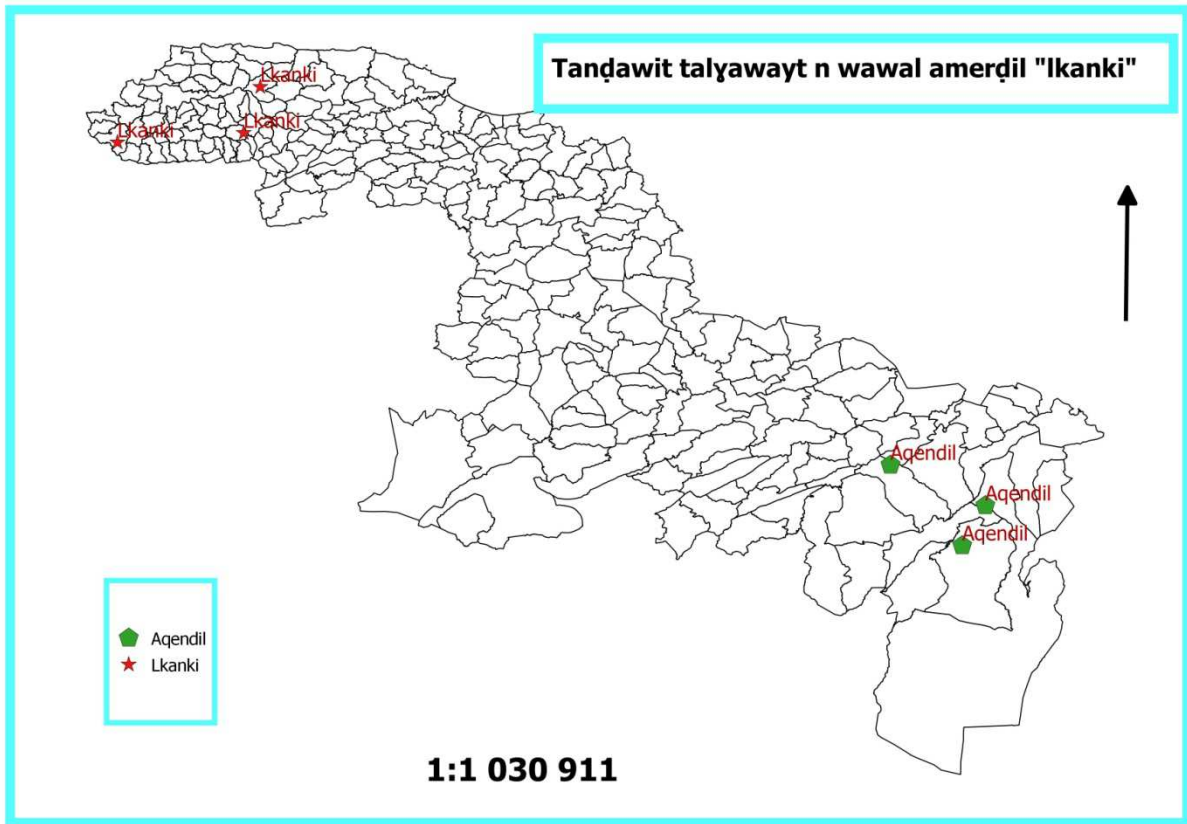
Takarɗa 3 : Tanɗawit n wawal "iyyiden" :

Tamawt :

-Ayelluy n tehrayt "en" deg usiley n usget di temnaɗt n yicawiyen.

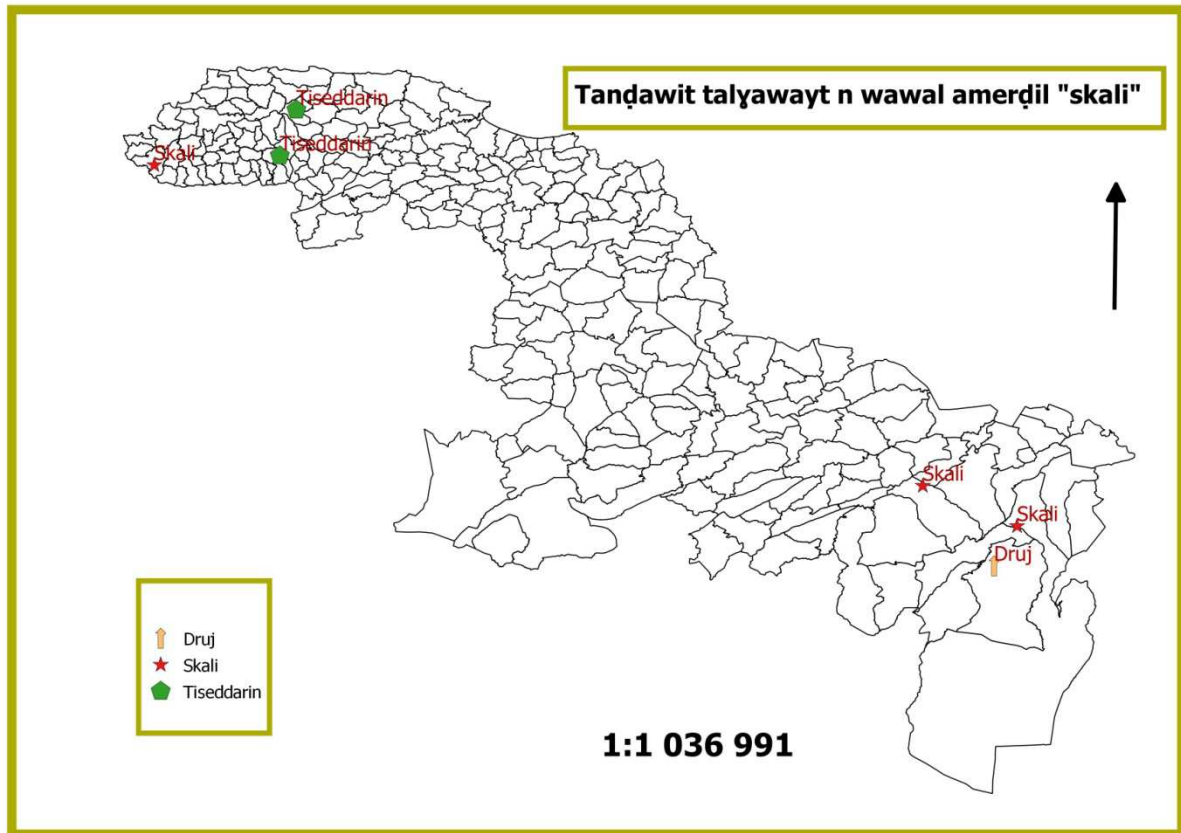
Takarđa 4 : Tanđa n wawal amerđil "lkanki" :

Tamawt :

- Isem amerđil yekka-d s tefransist di temnađin n tizi wezzu.
- Isem amerđil yekka-d s taęrabt di temnađt n yicawiyen.

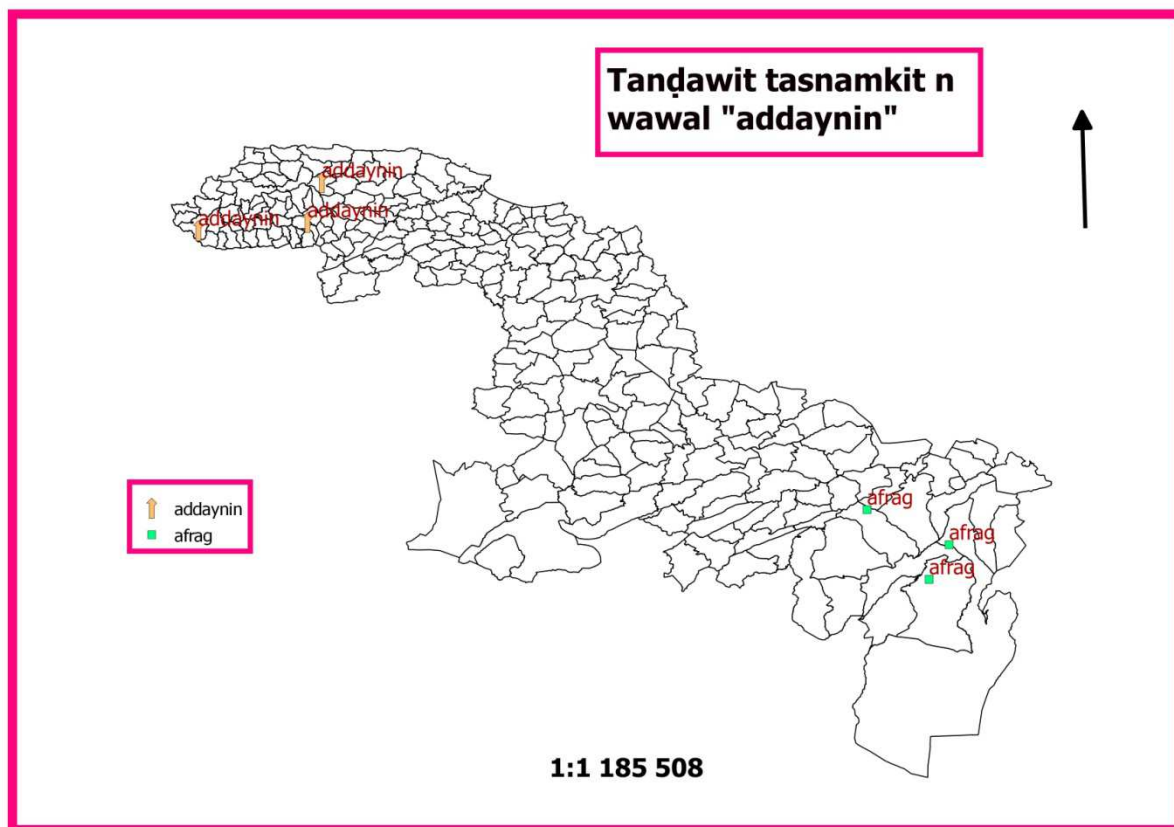
Takarđa 5 : Tanđa n wawal amerđil “skali ”:

Tamawt :

- Isem amerđil yekka-d s tefransist di temnađin n leqbayel .
- Isem amerđil yekka-d s taerabt di temnađt n yicawiyen .

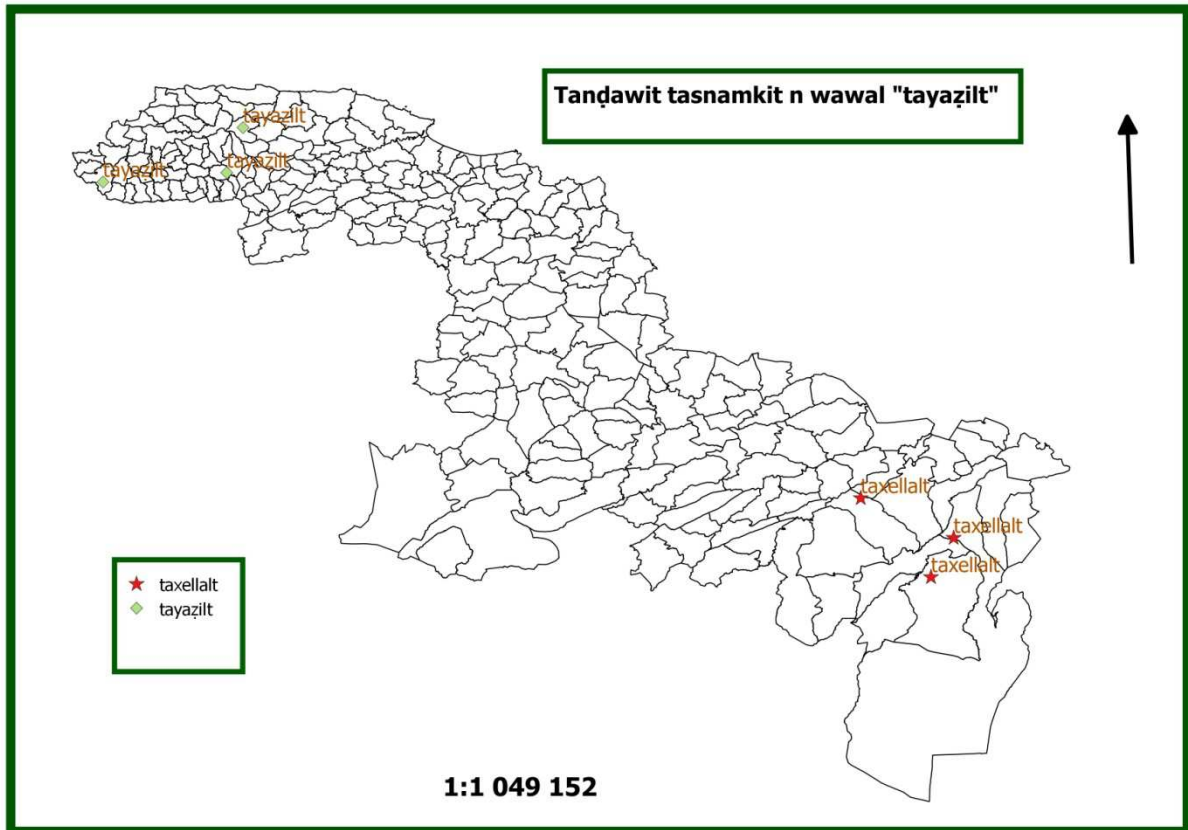
Takarđa 1 : Tanđawit tasnamkit n wawal « addayni » :

Tamawt 1:

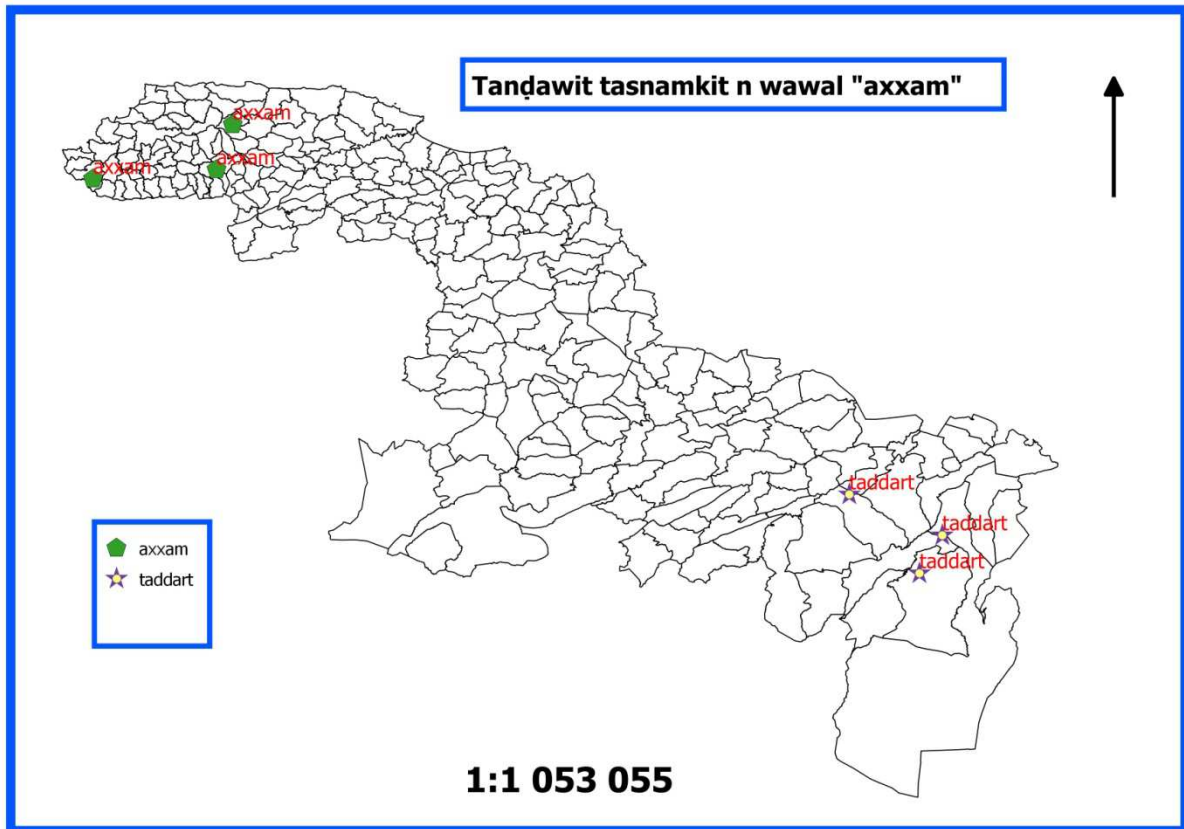
Addaynin/ Afaq mgaraden deg talya maca anamek d yiwen.

-Di tenmnađin n leqbayel "Addaynin" d axxam n lmal, ma deg tenmnađin n yicawiyen d "afraq", i d-yemmalen yur-ney "Azniq".

Takarđa 2: Tanđawit tasnamkit n wawal "Tayažilt"**Tamawt 2:**

Taxellalt/Tayažilt mgaraden deg talya maca anamek d yiwen.

-deg temnađin n yicawiyen sexdamen awal "Taxellalt i tyazilt "allal n uzeđđa"maca awal-agi yella yer temnađin n leqbayel s unamek nniđen "Taxellalt n zalamiđ, Taxellalt n ulqem n useklu".

Takarɗa 3: Tanɗawit tasnamkit n wawal “axxam” :**Tamawt 3:**

Axxam/ Taddart mgaraden deg talya maca anamek d yiwen.

-Di temnaɗin n leqbayel “Axxam” d adeg yettwabnan ttidiren deg-s medden i d-yemalen yer yicawyen s wawal “Taddart”, awal-agi yemmal-d yur-ney “Agraw n yixamen”.

Tugniwin

Tazeqqa

Taerict

Tayurfett

Taḥnayt

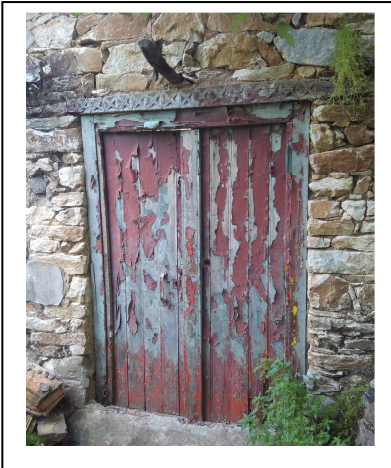
Taq

Tawwurt n uddaynin

Tigejdit

Tawwurt

Tincirin

Tiymart

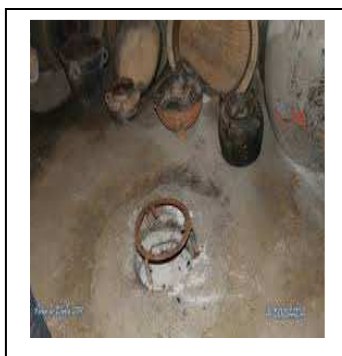
Tiseddarin

Sqef

Ikufan

Lkanun d inyen

Lğefna

Ayanim d tmiway d uslas